ปัจจัยความสำเร็จการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่ กาแฟหมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

นายสันติพงษ์ บริบูรณ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกการจัดการทรัพยากรเกษตร

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2566

Success Factors for Robusta Coffee Production Management of Robusta Coffee Collaborative Farming Members at Village 7 Lamliang Sub-district, Kra Buri District, Ranong Province

Mr. Santipong Boriboon

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master Agriculture in Agricultural Resource Management
School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University
2023

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัจจัยความสำเร็จการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟหมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง
ชื่อและนามสกุล	นายสันติพงษ์ บริบูรณ์
แขนงวิชา / วิชาเอก	การจัดการทรัพยากรเกษตร
สาขาวิชา	เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	1. รองศาสตราจารย์ ดร.สัจจา บรรจงศิริ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	2. อาจารย์ ดร.วนาลัย วิริยะสุธี

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2567

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมโภชน์ น้อยจินดา)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สัจจา บรรจงศิริ)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.วนาลัย วิริยะสุธี)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยความสำเร็จการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟหมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง
ผู้วิจัย นายสันติพงษ์ บริบูรณ์ รหัสนักศึกษา 2659002907
ปริญญา: เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากรเกษตร)
อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.สัจจา บรรจงศิริ (2) อาจารย์ ดร.วนาลัย วิริยะสุธี ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟหมู่ 7 2) ปัญหาและการจัดการปัญหาในการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่หมู่ 7 3) ปัจจัยความสำเร็จการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟหมู่ 7

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟหมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอกระบุรี พ.ศ. 2566 จำนวน 30 ราย เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด โดยใช้แบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟโรบัสต้า ผู้นำชุมชน และนักวิชาการเกษตรที่เกี่ยวข้องจำนวน 32 ราย โดยการประชุมกลุ่มเครื่องมือที่ใช้ คือ แบบบันทึกการประชุมกลุ่ม ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา และข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟมีการปฏิบัติตามข้อกำหนดของหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีครบทั้ง 8 ขั้นตอน 2) ปัญหาและการจัดการปัญหาในการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่ ปัญหาที่พบ ได้แก่ การขาดแคลนแรงงานในการเก็บเกี่ยว เกษตรกรแก้ปัญหาโดยการรวมแรงงานในการเก็บเกี่ยว และปัญหาด้านการตลาด แก้ปัญหาโดยการอบรมพัฒนาตราสินค้า การขายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์และการเข้าร่วมงานแสดงสินค้ากาแฟ และ 3) ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่ ประกอบด้วย (1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ บทบาทของผู้นำกลุ่มที่มีการวางแผนจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิต การรวมกลุ่มที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในการทำงานร่วมกันและการแลกเปลี่ยนความรู้ และ (2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนด้านแหล่งเงินทุนและการฝึกอบรมจากภาครัฐและเอกชน อย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการสร้างเครือข่ายการค้า

คำสำคัญ การจัดการการผลิตกาแฟ, แปลงใหญ่กาแฟ, ปัจจัยความสำเร็จ

Thesis title: Success Factors for Robusta Coffee Production Management of Robusta Coffee Collaborative Farming Members at Village 7 Lamliang Sub-district, Kra Buri District, Ranong Province

Researcher: Mr. Santipong Boriboon; ID: 2659002907;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Resources Management);

Thesis advisors: (1) Dr. Sujja Banchongsiri, Associate Professor;(2) Dr. Wanalai Viriyasuthee ; Academic year: 2023

Abstract

This research aimed to study (1) the coffee production management of robusta coffee collaborative farming group members at Village 7, Lamliang Sub-district, Kra Buri District, Ranong Province, (2) the problems and suggestions for production management of robusta coffee collaborative farming members at Village 7, and (3) the success factors in robusta coffee production management of robusta coffee collaborative farming members.

The research used mixed methods. The quantitative research was done on a population of 30 farmers in the robusta coffee collaborative farming group members at Village 7 Lamliang Sub-district, Kra Buri District, Ranong Province, registered with the Kra Buri District Agriculture Office in 2023. A questionnaire was used to collect data from the total population. For the qualitative research, the group of informants consisted of robusta coffee farmers, community leaders and related agricultural scholars (total 32 informants) and data were collected through group meetings using a data collection form. Quantitative data were analyzed with descriptive statistics, including frequency, percentage, and mean, and for qualitative data, content analysis was used.

The results showed that 1) the management of robusta coffee production of robusta coffee collaborative farming members followed the principles of good agricultural practices at eight stages. 2) As for problems and suggestions in the management of robusta coffee production, the main problem encountered was a labor shortage for harvesting. Farmers solved the problem by combining labor in harvesting. The other problem area was marketing. They solved this by getting training on product brand development, utilizing online sales and participating in coffee fairs. 3) Success factors in managing coffee production of the robusta coffee collaborative farming members include (1) internal factors, including the role of group leaders in planning and managing resources efficiently and using technology in production; and (2) external factors, including regular support in terms of funding and training from the public and private sectors, as well as the establishment of trade networks.

Keywords : Coffee production management, Collaborative Farming, Success factors.

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงและสมบูรณ์ได้ ด้วยความอนุเคราะห์และช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. สัจจา บรรจงศิริ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รวมทั้งคณาจารย์อีกหลายท่านที่ได้กรุณาชี้แนะ และเอาใจใส่ เป็นอย่างดี ทำให้การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงและเสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ แขนงวิชาการจัดการการเกษตร วิชาเอกการจัดการทรัพยากรเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้มอบความรู้และประสบการณ์อันทรงคุณค่า ซึ่งมีส่วนช่วยเป็นแนวทางสำคัญในการวิจัยและการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ นอกจากนี้ ขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอกระบุรี และ กลุ่มแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือและความช่วยเหลือเป็นอย่างดี ในการให้ข้อมูลและการสัมภาษณ์ ทำให้การศึกษาภาคสนามและการรวบรวมข้อมูลสามารถดำเนินการได้สำเร็จและครบถ้วน

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยได้รับกำลังใจอันสำคัญยิ่งจากคุณพ่อ คุณแม่ ญาติพี่น้อง เพื่อนร่วมงานและเพื่อนนักศึกษา ซึ่งคอยให้การสนับสนุนและส่งกำลังใจในทุกช่วงเวลาของการศึกษา ผู้วิจัยขอมอบคุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้แด่ บิดา มารดา ญาติพี่น้อง ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนและให้โอกาสทางการศึกษาจนทำให้การศึกษาในครั้งนี้ประสบความสำเร็จ

นายสันติพงษ์ บริบูรณ์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... จ

กิตติกรรมประกาศ ..... ฉ

สารบัญตาราง ..... ฌ

สารบัญภาพ ..... ญ

บทที่ 1 บทนำ 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1

วัตถุประสงค์การวิจัย 2

กรอบแนวคิดการวิจัย 3

ขอบเขตของการวิจัย 4

นิยามศัพท์เฉพาะ 4

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 5

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง 6

การจัดการผลิตกาแฟโรบัสต้า 6

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟ 16

ข้อมูลด้านสภาพแวดล้อม ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง 20

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 22

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย 28

การวิจัยเชิงปริมาณ 28

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 28

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 28

การเก็บรวบรวมข้อมูล 30

การวิเคราะห์ข้อมูล 31

การวิจัยเชิงคุณภาพ 31

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 31

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 31

การเก็บรวบรวมข้อมูล 32

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การวิเคราะห์ข้อมูล 32
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 33
ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปด้านสังคมและเศรษฐกิจ 33
ตอนที่ 2 การจัดการผลิตกาแฟโรบัสต้า 38
ตอนที่ 3 ปัญหาและการจัดการปัญหาในการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้า 62
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 72
สรุปการวิจัย 72
อภิปรายผล 93
ข้อเสนอแนะ 81
บรรณานุกรม 85
ภาคผนวก 89
ก แบบสอบถามการวิจัย 90
ข แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย 104
ประวัติผู้วิจัย 108

มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2.1 ลักษณะเด่นของกาแฟโรบัสต้าสายพันธุ์แนะนำของกรมวิชาการเกษตร 8
ตารางที่ 2.2 เนื้อที่ชุดดิน ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง 20
ตารางที่ 4.1 สภาพทั่วไปด้านสังคมของเกษตรกรแปลงใหญ่กาแฟ 33
ตารางที่ 4.2 สภาพทั่วไปด้านเศรษฐกิจของเกษตรกรแปลงใหญ่กาแฟ 35
ตารางที่ 4.3 สภาพการผลิตกาแฟของเกษตรกร 39
ตารางที่ 4.4 ข้อมูลความคิดเห็นการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ 56

มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย 3
ภาพที่ 2.1 แผนผังการปลูกกาแฟโรบัสต้า 9
ภาพที่ 2.2 แผนที่ดิน ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง 21
ภาพที่ 3.1 โมเดลปัจจัยความสำเร็จการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้า
ของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟหมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง 83

มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช

บทที่ 1
บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดระนอง เป็นแหล่งผลิตกาแฟโรบัสต้าที่สำคัญ อันดับ 1 ของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน และเป็นอันดับ 2 ของประเทศ รองจากจังหวัดชุมพร ซึ่งจากข้อมูลของสำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง ณ เดือนตุลาคม 2565 มีเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ จำนวน 2,162 ครัวเรือน พื้นที่ทั้งหมด 32,520 ไร่ พื้นที่เก็บเกี่ยว 31,194 ไร่ ผลผลิตรวม 2,738 ผลผลิตเฉลี่ย/ไร่ 88 กิโลกรัม (สารกาแฟ) ราคาเฉลี่ย 66.24 บาท/กิโลกรัม พื้นที่ปลูกมากที่สุดอยู่ในอำเภอกระบุรี จำนวน 25,920 ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่ นิยมปลูกแซมหรือผสมผสานในสวนผลไม้ และได้มีการรวมตัวจัดตั้งเป็นกลุ่มแปลงใหญ่กาแฟ เพื่อที่จะผลิตกาแฟคุณภาพ และรวบรวมผลผลิตจากสมาชิก โดยต้นกาแฟจะเริ่มให้ผลผลิตเมื่อมีอายุประมาณ 3 ปี ผลผลิตเมล็ดกาแฟจะเริ่มสุกและเก็บเกี่ยวในช่วงเดือนธันวาคม – กุมภาพันธ์ ด้วยปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ของจังหวัดที่ตั้งอยู่บนส่วนที่แคบที่สุดของคาบสมุทรมลายู ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมจากทะเลทั้งฝั่งอันดามันและอ่าวไทย ทำให้ฝนตกชุกตลอดปี ซึ่งเหมาะกับการปลูกกาแฟพันธุ์โรบัสต้าเป็นอย่างมาก และตั้งอยู่ในเส้นละติจูดที่ 10 องศาเหนือ อยู่ในแนวเดียวกันกับประเทศเอธิโอเปีย แหล่งต้นกำเนิดต้นกาแฟแห่งแรกของโลกอีกด้วย

ในช่วงปี พ.ศ. 2565 - ปัจจุบัน (สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง, 2566) ตลาดกาแฟมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จากการบริโภคที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นทำให้ความต้องการใช้ของโรงงานแปรรูปเพิ่มขึ้น ในขณะที่เนื้อที่ให้ผลและผลผลิตกาแฟโรบัสต้า มีทิศทางลดลง (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร , 2562) เนื่องจากกาแฟโรบัสต้าส่วนใหญ่จะปลูกร่วมกับพืชอื่น เช่น ทุเรียน ลองกอง เป็นต้น เมื่อพืชอื่นเริ่มให้ผลผลิต เกษตรกรจะโค่นต้นกาแฟทิ้ง ซึ่งพืชอื่นให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า อีกทั้งเกษตรกรขาดการนำความรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิตมาใช้ ทำให้ผลผลิตน้อยและไม่ได้คุณภาพ รวมทั้งสภาพอากาศแล้ง ปริมาณฝนที่ตกชุกในช่วงกาแฟออกดอก ทำให้ดอกร่วง และช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิต นอกจากปัจจัยที่ทำให้ผลผลิตที่ลดลง อย่างต่อเนื่องแล้ว เกษตรกรยังมีต้นทุนการผลิตที่สูง โดยเฉพาะค่าแรงงานเก็บเกี่ยว และผลผลิตไม่ได้คุณภาพตั้งแต่เก็บเกี่ยวถึงการแปรรูปเป็นสารกาแฟ โดยเก็บผลผลิตที่ไม่สุกเต็มที่ และมีความชื้นที่สูง ทำให้ขายได้ราคาต่ำ นอกจากเกษตรกรขายผลผลิตให้โรงงานโดยตรงแล้ว อีกส่วนหนึ่งจะขายผ่านสถาบันเกษตรกรเพื่อนำไปแปรรูป แต่สถาบันเกษตรกรยังมีจุดอ่อนในเรื่อง

ต้นทุนการผลิตที่ค่อนข้างสูง และยังขาดอุปกรณ์ เครื่องมือเทคโนโลยีการผลิตที่มีคุณภาพ รวมถึงช่องทางการตลาดที่จะรองรับสินค้ายังอยู่ในวงจำกัด

ด้วยเหตุนี้เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟหมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง จึงได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ได้มีการรวมกลุ่มผลิตและบริหารจัดการการผลิตกาแฟมาแล้วเป็นเวลา 4 ปี นับตั้งแต่เริ่ม สมาชิก 30 ราย พื้นที่ปลูกกาแฟ 543 ไร่ เน้นผลิตกาแฟที่มีคุณภาพ เก็บผลสุกสีแดงเท่านั้น การสีผลกาแฟโดยวิธีการสีสด (แบบแช่น้ำ) และการสีแห้ง ตากบนชั้นตาก ยกพื้นมีหลังคา ปริมาณเมล็ดสารกาแฟคุณภาพ ในฤดูกาลผลิต ปี 2565 กลุ่มรวบรวมผลผลิตได้จำนวน 4.8 ตัน ราคาจำหน่ายกิโลกรัมละ 180 บาท และเป็นกลุ่มแปลงใหญ่กาแฟต้นแบบ (สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง, 2566) ที่มีความเข็มแข็ง สามารถบริหารจัดการกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของเกษตรกรสมาชิกได้โดยไม่ต้องรองบประมาณจากภาครัฐเพียงแหล่งเดียว ส่งผลให้ชุมชนเกิดความสามัคคี เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ และมีการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากสาเหตุดังกล่าว จึงได้ทำการศึกษาความสำเร็จของการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง มีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่ม ผลการศึกษาจะทำให้สามารถทราบถึงปัจจัยที่ทำให้การรวมกลุ่มของเกษตรกรมีความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพในการจัดการต่าง ๆ ทั้งในด้านการผลิต ต้นทุนและผลตอบแทนร่วมกัน ซึ่งจะสามารถเป็นต้นแบบให้กลุ่มเกษตรกรอื่นนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการแปลงของสมาชิกกลุ่มให้ประสบความสำเร็จ รวมทั้งจะทำให้ทราบถึงวิธีการแก้ปัญหาในภาวะที่ผลผลิตทางการเกษตรมีราคาตกต่ำ ตลอดจนปัญหาอื่น ๆ ที่ส่งผลให้ไม่สามารถเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟหมู่ 7

2.2 เพื่อศึกษาปัญหาและการจัดการปัญหาในการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟหมู่ 7

2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟหมู่ 7

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาปัจจัยความสำเร็จการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง โดยได้ศึกษา ค้นคว้าเอกสาร งานวิจัย วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สอบถามผู้รู้ และเกษตรกรที่ผลิตกาแฟโรบัสต้า โดยสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยความสำเร็จการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขต ในการศึกษาไว้ดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ การจัดการผลิตกาแฟโรบัสต้า ต้นทุนและผลตอบแทนกาแฟโรบัสต้า ปัญหาและการจัดการปัญหาในการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้า ตลอดจนปัจจัยความสำเร็จการจัดการกาแฟผลิตกาแฟโรบัสต้า ประกอบด้วย ด้านการปลูก การดูแล และการเก็บเกี่ยว

3.2 ขอบเขตด้านประชากร

3.2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เกษตรกรแปลงใหญ่กาแฟหมู่ 7 ตำบลลำเลียง ที่ขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงานเกษตรอำเภอกระบุรี พ.ศ. 2566 จำนวนทั้งหมด 30 ราย เก็บข้อมูลโดยการสอบถามจากประชากรทั้งหมด

3.2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จากแปลงใหญ่กาแฟหมู่ 7 ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เกี่ยวข้อง จำนวน 1 ราย ผู้นำชุมชน จำนวน 1 ราย ประธานคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม จำนวน 30 ราย รวมทั้งหมด 32 ราย

3.2.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ณ ที่ทำการแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ที่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

3.2.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา ดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนตุลาคม 2566 - เดือนเมษายน 2567 เป็นระยะเวลา 6 เดือน

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

4.1 เกษตรกร หมายถึง กลุ่มแปลงใหญ่กาแฟหมู่ที่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

4.2 การจัดการผลิตกาแฟโรบัสต้า หมายถึง ขั้นตอนการเพาะปลูกกาแฟโรบัสต้าในทุกกระบวนการ ตั้งแต่การคัดเลือกต้นและเมล็ดพันธุ์ การเลือกสภาพพื้นที่ปลูกให้เหมาะสม การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิตและการจัดการหลังเก็บเกี่ยว รวมถึงการปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรดี (good agricultural practices - GAP) สำหรับกาแฟ

4.2.1 แปลงใหญ่กาแฟ หมายถึง การรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟโรบัสต้าในพื้นที่ หมู่ที่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ร่วมมือกับผู้นำชุมชน และภาครัฐ ในการจัดการผลิตกาแฟโรบัสต้า

4.2.2 ปัจจัยความสำเร็จ หมายถึง สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานในการผลิตกาแฟ แบ่งออกเป็น ปัจจัยภายใน ได้แก่ สภาพทั่วไป ด้านสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร วิธีการจัดการการผลิตกาแฟ รวมถึงความคิดเห็นและการปฏิบัติของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟ และปัจจัยภายนอก ได้แก่ ด้านการส่งเสริมจากภาคีเครือข่าย สภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม ด้านระบบการตลาด ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจของโลก ด้านการสื่อสารและคมนาคม

4.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

***4.3.1* ผลการวิจัยทำให้สามารถทราบถึงปัจจัยที่ทำให้การรวมกลุ่มของเกษตรกรสมาชิก** แปลงใหญ่กาแฟประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของผู้นำและสมาชิก

4.3.2 การจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าที่ดีของเกษตรกร ช่วยเพิ่มผลผลิตกาแฟโรบัสต้าที่มีคุณภาพสูงและสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดได้ดีขึ้น ส่งผลให้ผสมาชิกผู้ปลูกกาแฟที่มีการรวมกลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้น และสามารถส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นและสร้างงานให้กับชุมชนในพื้นที่

4.3.3 หน่วยงานภาครัฐและเอกชน สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาการผลิตกาแฟเกษตรกรให้ดียิ่งขึ้น และวางแผนการสนับสนุนการผลิตกาแฟในอนาคต

4.3.4 สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทางภาครัฐและเอกชน ในการฝึกอบรมและการศึกษาดูงาน เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าซึ่งสามารถนำไปใช้พัฒนาการเกษตรในพื้นที่ของตนเองได้

4.3.5 การพัฒนาผลิตภัณฑ์กาแฟ ของกลุ่มแปลงใหญ่กาแฟและสามารถส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นและสร้างงานให้กับชุมชนในพื้นที่

บทที่ 2
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องปัจจัยความสำเร็จการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟหมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร หนังสือ แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา โดยแบ่งเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. การจัดการผลิตกาแฟโรบัสต้า
2. การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟ
3. ข้อมูลด้านสภาพแวดล้อม ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดการผลิตกาแฟโรบัสต้า

1.1 สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการปลูกกาแฟโรบัสต้า

ศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร (2563) การปลูกกาแฟโรบัสต้าต้องอาศัยการจัดการสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เพื่อให้ต้นกาแฟเจริญเติบโตได้ดีและให้ผลผลิตที่มีคุณภาพปัจจัยสภาพแวดล้อมที่สำคัญประกอบด้วย

1.1.1 อุณหภูมิ กาแฟโรบัสต้าต้องการอุณหภูมิที่อบอุ่นถึงร้อน โดยช่วงอุณหภูมิที่เหมาะสมอยู่ระหว่าง 24 - 30 องศาเซลเซียส อุณหภูมิที่สูงหรือต่ำเกินไป อาจทำให้ต้นกาแฟเครียดและส่งผลให้ผลผลิตลดลง พบว่า พื้นที่ปลูกกาแฟโรบัสต้ามักอยู่ในเขตร้อนชื้น เช่น ภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งมีอุณหภูมิเฉลี่ยที่เหมาะสมตลอดปี และหากอุณหภูมิเกิน 35 องศาเซลเซียสเป็นเวลานาน ต้นกาแฟอาจมีการคายน้ำมากเกินไป ส่งผลให้ใบและผลแห้งเหี่ยวได้

1.1.2 ความสูงจากระดับน้ำทะเล กาแฟโรบัสต้ามักปลูกที่ความสูงระหว่าง 0 - 800 เมตร จากระดับน้ำทะเล เป็นพื้นที่ที่มีอุณหภูมิสูง และมีแสงแดดมากกว่าบริเวณที่สูง นอกจากนี้ ความสูงจากระดับน้ำทะเลจะมีผลโดยตรงต่ออุณหภูมิและปริมาณน้ำฝน ดังนั้นการเลือกพื้นที่ปลูกที่เหมาะสมจะช่วยให้ต้นกาแฟได้รับสภาพอากาศที่ดีที่สุด

1.1.3 ปริมาณน้ำฝน กาแฟโรบัสต้าต้องการปริมาณน้ำฝน 1,500 - 2,500 มิลลิเมตร/ปี โดยปริมาณน้ำฝนต้องกระจายตัวอย่างสม่ำเสมอตลอดปี เพื่อให้ต้นกาแฟสามารถดูดซึมน้ำและสารอาหารได้เพียงพอ พื้นที่ที่มีช่วงฤดูแล้งยาวนาน อาจส่งผลให้ผลผลิตลดลง เนื่องจากต้นกาแฟขาด

น้ำในช่วงที่ต้องการสำหรับการเจริญเติบโต ดังนั้น การปลูกในพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำธรรมชาติหรือชลประทานที่เพียงพอ ส่งผลต่อด้านปริมาณผลผลิตกาแฟได้

1) ดิน กาแฟโรบัสต้าชอบดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ และดินที่เหมาะสมที่สุด คือ ดินร่วนปนทรายหรือดินร่วนเหนียว ซึ่งมีการระบายน้ำดี เพราะดินที่ระบายน้ำได้ดีจะช่วยป้องกันการท่วมขังที่อาจทำให้รากเน่า โดยความเป็นกรด-ด่าง (pH) ที่เหมาะสมอยู่ในช่วง 5.0 - 6.5 หากดินมีความเป็นกรดมากเกินไป จะทำให้รากของต้นกาแฟไม่สามารถดูดซึมสารอาหารได้ดี

2) แสงแดด กาแฟโรบัสต้าต้องการแสงแดดเต็มที่ เพื่อการสังเคราะห์แสงที่เพียงพอ แต่การปลูกในพื้นที่ที่มีแสงแดดจัดเกินไป อาจทำให้ต้นกาแฟเครียดและลดผลผลิต ดังนั้น การปลูกใต้ร่มเงาของไม้ยืนต้นที่ให้ร่มเงาบางส่วน สามารถช่วยลดความร้อนและรักษาความชุ่มชื้นในดินได้การปลูกในระบบปลูกผสม ซึ่งมีการปลูกพืชชนิดอื่นร่วมด้วย จะช่วยให้สภาพแวดล้อมสมดุลยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีแดดจัดเกินไป

3) ความชื้น กาแฟโรบัสต้าต้องการความชื้นสัมพัทธ์ที่เหมาะสมอยู่ที่ประมาณ 70 - 90% เพื่อรักษาการเจริญเติบโตและการพัฒนาของต้นกาแฟ ความชื้นที่มากเกินไปอาจทำให้เกิดโรคพืชจากเชื้อราได้ ดังนั้นการปลูกในพื้นที่ที่มีการระบายอากาศดีจะช่วยลดปัญหานี้

4) การระบายอากาศ สภาพแวดล้อมที่มีลมหมุนเวียนดีจะช่วยลดความชื้นสะสมและป้องกันโรคพืชบางชนิด เช่น โรคราสนิม (coffee rust) ซึ่งเป็นโรคที่พบในกาแฟและมักเกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีความชื้นสูงเกินไป

1.2 การเลือกใช้ต้นพันธุ์ดี

1) การเลือกต้นพันธุ์ดี กรณีเกษตรกรเลือกต้นพันธุ์ในสวนตนเอง กรมส่งเสริมการเกษตร (2557 : 24) โดยเลือกต้นแข็งแรง ไม่อ่อนแอ เจริญเติบโตดี และสม่ำเสมอ ต้านทานต่อโรคและแมลงศัตรูกาแฟ ให้ผลผลิตเมล็ดกาแฟสูง โดยพิจารณาจาก

(1) แต่ละกิ่งหลัก มีกิ่งให้ผลเป็นจำนวนมาก กิ่งให้ผลมีข้อถี่ และมีจำนวนข้อมาก จำนวนผลต่อข้อสูง ความยาวข้อไม่ควรเกิน 8 เซนติเมตร

(2) ให้ผลผลิตเร็ว ภายใน 2 – 3 ปี หลังจากปลูก

(3) เมล็ดกาแฟแห้งมีขนาดไม่เล็กจนเกินไป เมล็ดควรมีความกว้างไม่ต่ำกว่า 5.0 มิลลิเมตร หรือขนาดตะแกรงเบอร์ 14

(4) อัตราการเปลี่ยนผลสดเป็นเมล็ดแห้งมากกว่า ร้อยละ 20

(5) รสชาติเป็นที่ยอมรับของผู้ประกอบการ

2) สายพันธุ์แนะนำของกรมวิชาการเกษตร ปัจจุบันกรมวิชาการเกษตรได้ประกาศเห็นชอบรับรองกาแฟโรบัสต้าให้เป็นสายพันธุ์แนะนำ จำนวน 5 สายพันธุ์ ได้แก่ กาแฟโรบัสต้า สายพันธุ์ชุมพร 1 สายพันธุ์ชุมพร 2 สายพันธุ์ชุมพร 3 สายพันธุ์ชุมพร 84 – 4 (ชุมพร 4) และ

สายพันธุ์ชุมพร 84 – 5 (ชุมพร 5) ซึ่งเป็นสายพันธุ์ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ และได้รับการคัดเลือกโดยศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร ว่าเป็นสายพันธุ์กาแฟโรบัสต้าที่ให้ผลผลิตสูงและคุณภาพของเมล็ด เป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งในและต่างประเทศ โดยสายพันธุ์แนะนำของกรมวิชาการเกษตรมีลักษณะเด่นแสดงข้อมูลดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ลักษณะเด่นของกาแฟโรบัสต้าสายพันธุ์แนะนำของกรมวิชาการเกษตร

ลักษณะเด่น	ชุมพร 1	ชุมพร 2	ชุมพร 3	ชุมพร 84-4	ชุมพร 84-5
ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่/ปี)	349.80	349.30	207.80	481.50	427.70
น้ำหนัก 100 เมล็ด (กรัม)	17.95	16.20	10.80	15.5	17.0
Cup test	7.20	7.20	7.20	7.20	7.20
Extractability (%)	53.73	57.37	57.2	54.49	55.55
สารคาเฟอีน (%)	2.01	2.44	2.7	2.24	2.18
การเปลี่ยนผลสดเป็นเมล็ดแห้ง (%)	-	22.30	18.4	24.50	25.00
อายุเก็บเกี่ยว (เดือน)	11	11	9	10	10
พื้นที่แนะนำ	จ.ชุมพร	จ.ชุมพร และระนอง ยกเว้นพื้นที่ที่เป็นทรายจัดและน้ำท่วม		จ.ชุมพร หรือพื้นที่อื่นที่ไม่มีน้ำท่วมขัง	

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร (2557: 23)

นอกจากนี้ เกษตรกรควรใช้ต้นพันธุ์กาแฟโรบัสต้าที่ผ่านการคัดเลือกแล้ว และเป็นต้นกล้าที่ได้ จากการขยายพันธุ์แบบไม่อาศัยเพศ ไม่น้อยกว่า 3 สายพันธุ์ในแปลงเดียวกัน หรือใช้ต้นกล้าจากการเพาะเมล็ดปลูกรอบแปลงเพื่อเพิ่มการผสมเกสร โดยมีลักษณะของต้นกล้ากาแฟที่ดีก่อนนำไปปลูก ดังนี้

1) อายุ 6 – 14 เดือน หรือมีความสูงอย่างน้อย 20 เซนติเมตร
2) ต้นสมบูรณ์แข็งแรง ลำต้นตั้งตรง
3) ปราศจากโรคและแมลง
4) มีรากสมบูรณ์ ไม่คดงอ

5) มีลักษณะตรงตามพันธุ์ หรือตามความต้องการของตลาด

6) มาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ สามารถตรวจสอบที่มาและประวัติของต้นพันธุ์

การดูแลและการจัดการแปลงเพาะปลูกกาแฟคุณภาพ กรมส่งเสริมการเกษตร (2557:36 - 37) พื้นที่ปลูกกาแฟควรหันหน้าไปทางทิศเหนือ ทิศตะวันออก หรือทิศะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อไม่ให้ต้นกาแฟได้รับแสงแดดตลอดทั้งวัน กาแฟโรบัสต้าเป็นพืชผสมข้าม จึงควรปลูกอย่างน้อย 3 สายพันธุ์ร่วมกันต่อแปลง โดยปลูกแถวละสายพันธุ์สลับกันไป เช่น ชุมพร 1 สลับด้วยชุมพร 2 ตามด้วยชุมพร 3 และเริ่มชุมพร 1 ชุมพร 2 และชุมพร 3 ใหม่ สลับเวียนเช่นนี้ทั้งแปลง ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 แผนผังการปลูกกาแฟโรบัสต้า : O, X, Δ แทนพันธุ์ที่ 1, 2, 3 ตามลำดับ
ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร (2557: 36)

1) เตรียมพื้นที่ปลูก กำจัดตอพืช ไถพรวนกลบวัชพืช และปรับพื้นที่ หากเป็นพื้นที่มีชั้นดินดาน ควรใช้ผานไถทำลายชั้นดินดานให้หมด เพื่อให้ดินมีการระบายน้ำดีขึ้น ในพื้นที่ลาดเอียงเกิน 35% ให้ทำแนวขั้นบันได และปลูกหญ้าแฝกขวางความลาดเอียง

จัดระยะปลูกต้นกาแฟ โดยการใช้ไม้ปักแนวหลุมระยะห่างของขั้นบันได เท่ากับระยะระหว่างแถวปรับพื้นที่ให้เรียบ หลุมปลูกขนาด 50 x 50 x 50 เซนติเมตร รองก้นหลุมด้วย ปุ๋ยคอก 3-5 กิโลกรัม และหินฟอสเฟต 200-300 กรัม ผสมกับหน้าดินที่ขุดขึ้นมา ถ้าดินเป็นกรด มีค่าพีเอชต่ำกว่า 5.5 ควรใส่ปูนขาว หรือปูนโดโลไมต์ผสมลงในดินรองก้นหลุม ส่วนระยะปลูกกาแฟโรบัสต้า คือ 2.5 x 3.0 , 3.0 x 3.0, 2.5x3.5, 3.0 x 3.5 และ 3.5x3.5 เมตร จำนวนต้นกาแฟ 100 – 213 ต้น/ไร่ ถ้ามีการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตรควรจัดระยะปลูกกว้างประมาณ 4 เมตร เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน หากพื้นที่ปลูกเป็นที่ลาดชัน ควรวางแนวปลูกขวางความลาดชัน หรือปลูกบนขั้นบันไดที่ทำขึ้นขวางทางลาดชันของพื้นที่ เพื่อชะลอการพังทลายของหน้าดิน แล้วยังช่วยให้การให้ปุ๋ย ปูน และน้ำมีประสิทธิภาพดีขึ้น และเมื่อพบต้นกาแฟที่ปลูกใหม่ตายไป ให้ทำการปลูกซ่อมทันที การปลูก

ซ่อมควรทำในต้นฤดูฝน แต่หากไม่สามารถทำได้ ควรมีการให้น้ำช่วย เพื่อให้กาแฟที่ปลูกซ่อมใหม่มีการเจริญเติบโตได้ดี

2) การเตรียมกล้าปลูก

(1) กล้าปลูกต้องมีความแข็งแรง มีความสูงประมาณ 30 เซนติเมตร

(2) มีใบจริง 5-7 คู่

(3) เป็นพันธุ์แนะนำ หรือพันธุ์ที่เกษตรกรเสียบยอดจากต้นพันธุ์ที่คัดเลือกไว้

3) การเพาะกล้าจากเมล็ด

(1) เลือกผลกาแฟที่สุกแดงเต็มที่

(2) นำผลกาแฟสุกแช่น้ำให้ท่วม แช่ทิ้งไว้อย่างน้อย 1-2 คืน เพื่อให้เปลือกกาแฟนิ่ม

(3) แยกส่วนเปลือกกาแฟออกเพื่อเอาเมล็ดที่อยู่ด้านใน

(4) นำเมล็ดกาแฟที่ได้มาผึ่งลมให้แห้ง

(5) นำเมล็ดไปเพาะในดินที่ผสมเตรียมไว้

4) การให้น้ำ ช่วงวิกฤตของการให้น้ำของกาแฟ ได้แก่ การออกดอก ผลขยายตัวอย่างรวดเร็ว ช่วงสะสมน้ำหนักแห้ง และการพัฒนาของเมล็ด ต้นกาแฟมีความต้องการน้ำ ดังนี้ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2557)

1) ช่วงดอกตูม ดอกกาแฟมีการพัฒนาจากเซลล์เล็ก ๆ เปลี่ยนแปลงเป็นกลุ่มดอก กลุ่มดอกนี้จะเจริญเติบโตเพิ่มขนาดขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งโตเต็มที่ ช่วงนี้หากขาดน้ำ จะทำให้ดอกที่ออกมานั้นเป็นดอกไม่สมบูรณ์หรือเป็นหมันได้ หลังจากดอกโตเต็มที่แล้ว ดอกจะหยุดเจริญหรือที่เรียกว่าอยู่ในช่วงพักตัว การพักตัวควรมีระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 5-6 สัปดาห์ ช่วงพักตัวนี้เป็นช่วงที่กาแฟไม่ต้องการน้ำ ดอกจึงจะมีการพักตัวเต็มที

2) ช่วงที่ดอกพักตัวสมบูรณ์และจะออกจากการพักตัว หลังจากดอกกาแฟได้พักตัวเต็มที่ เมื่อได้ฝนหรือน้ำในปริมาณที่เพียงพอ ดอกจะออกจากการพักตัวและเริ่มเจริญเติบโต มีขนาดใหญ่ขึ้น เรื่อย ๆ จนเห็นเป็นดอกสีขาว ในช่วงที่ดอกออกจากการพักตัวนี้ บางครั้งฝนอาจตกน้อยจนมีปริมาณไม่พอเพียงต่อการออกจากการพักตัวและการเจริญเติบโตของดอกได้ในสถานการณ์เช่นนี้ควรให้น้ำเพิ่มเติม เพื่อให้ดอกบานได้เต็มที่อย่างพร้อมเพรียงกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทำให้เก็บเกี่ยวผลกาแฟได้พร้อมกัน หากได้น้ำไม่เพียงพอ จะส่งผลให้ดอกและผลพัฒนาได้ไม่เต็มที่ ดอกจะเหี่ยวและฝ่อไปทำให้ไม่มีการติดผล

3) ช่วงดอกบาน ดอกกาแฟมักจะบานภายใน 7-10 วัน หลังจากได้รับน้ำฝนในปริมาณที่เพียงพอ ช่วงนี้กาแฟไม่ต้องการน้ำฝนเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะขณะที่ดอกบานเป็นช่วงที่ดอกกำลังจะได้รับการผสมละอองเกสรจากต้นอื่น หากมีฝนตกหรือมีการให้น้ำแบบพ่นฝอย น้ำจะชะละอองเกสรตัวผู้ให้หลุดออก ไม่สามารถปลิวไปผสมกับดอกอื่น ๆ ได้ ทำให้จำนวนดอกกาแฟที่ได้รับ

การผสมลดลง ทำให้ผลผลิตต่ำ ดังนั้น ในปีใดที่มีฝนตกในช่วงวันที่ดอกชุดใหญ่บานพอดีผลผลิตในปีนั้นจะต่ำ

4) ช่วงเริ่มติดผล หลังจากดอกได้รับการผสมเกสรแล้ว จะมีการติดผลเกิดขึ้น ผลมีขนาดเล็กมาก อยู่เบียดกันเป็นกลุ่ม ช่วงนี้ถ้าความชื้นในดินไม่เพียงพอ ดอกที่เริ่มติดแล้วอาจจะฝ่อหรือเหลืองหลุดร่วงไปเป็นจำนวนมาก หากได้รับน้ำในช่วงที่ดอกบาน และดินยังชื้นอยู่ อาจไม่ต้องให้น้ำในช่วงนี้ แต่ถ้ายังไม่ได้รับน้ำมาก่อนและฝนทิ้งช่วงนานกว่า 3 สัปดาห์ ควรให้น้ำช่วยทุก ๆ 3 – 4 สัปดาห์

5) ช่วงที่ผลขยายตัวอย่างรวดเร็ว เป็นช่วงที่สำคัญที่สุด ต้นกาแฟไม่ควรขาดน้ำในช่วงนี้(อายุ 3-4 เดือน หลังดอกบาน) เพราะผลจะขยายตัวอย่างรวดเร็วจากขนาดเมล็ดพริกไทยขยายขนาดโตขึ้นเรื่อย ๆ เป็นเวลา 3 เดือน ผลจะสร้างเนื้อเยื่อรอบ ๆ เมล็ดมากกว่าเนื้อเมล็ดและสร้างช่องว่างไว้ให้เมล็ดเจริญเติบโตต่อมาในภายหลัง ถ้าช่วงนี้ต้นกาแฟขาดน้ำ เนื้อเยื่อรอบ ๆ เมล็ดขยายตัวได้น้อย ช่องว่างที่สร้างไว้ให้เมล็ดเติบโตมีขนาดเล็ก จะทำให้ได้เมล็ดที่มีขนาดเล็กด้วยซึ่งเป็นสาเหตุให้ผลผลิตต่ำ หากฝนไม่ตกในช่วงนี้ ควรต้องให้น้ำแก่ต้นกาแฟ

6) ช่วงผลสะสมน้ำหนักแห้ง เป็นช่วงระยะต่อจากช่วงผลขยายตัวอย่างรวดเร็วและเป็นช่วงที่ผลสร้างเนื้อเมล็ด ในช่วงนี้ดินควรมีความชื้น โดยปกติฝนจะตกสม่ำเสมอหลังจากเดือนมิถุนายนเป็นต้นไป จึงไม่มีปัญหาการขาดน้ำในระยะเวลาดังกล่าว แต่ถ้าช่วงที่ฝนแล้งนานกว่า 3 สัปดาห์ ควรให้น้ำช่วย

1.3 การให้ปุ๋ย โดยทั่วไปแล้วเกษตรกรมักใส่ปุ๋ยยูเรีย (46-0-0) ปุ๋ยสูตร 15-15-15 และ 13-13-21 ซึ่งไม่สอดคล้องกับความต้องการธาตุอาหารหลักของกาแฟ เนื่องจากความต้องการธาตุอาหารของต้นกาแฟที่ให้ผลผลิตแล้ว จะมีความต้องการธาตุไนโตรเจน และโพแทสเซียมสูงมากแต่ต้องการฟอสฟอรัสต่ำ จึงควรใส่แม่ปุ๋ย เช่น ยูเรีย , 18-46-0 , 0-0-60 เพื่อให้ได้ธาตุอาหาร ที่จำเป็นต่อระยะการเจริญเติบโตของพืช และเป็นการลดต้นทุนการผลิต ซึ่งวิธีให้ปุ๋ยที่ถูกต้อง ดังนี้ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2557)

1) ระยะยังไม่ให้ผลผลิต

(1) ปีที่ 1 หลังปลูก ฟื้นตัวแล้ว จึงเริ่มให้ปุ๋ย และให้ทุก 1-2 เดือน ในช่วงที่ยังมีฝน ปุ๋ยที่ใช้คือ ปุ๋ยยูเรีย สูตร 18-46-0 : 0-0-60 อัตรา 1 : 1 : 1 ผสมกัน ให้ครั้งละ 25 – 30 กรัม/ต้น (กรณีใช้ปุ๋ยสูตรเสมอใช้ 15-15-15 อัตรา 100-300 กรัม/ต้น/ปี) และปุ๋ยอินทรีย์ 1 – 2 กิโลกรัม/ต้น ใส่ 1 ครั้ง/ปี ให้ช่วงไหนก็ได้

(2) ปีที่ 2 เริ่มให้เมื่อมีฝนครั้งแรก และให้ทุก 1-2 เดือน ช่วงที่ยังมีฝน ปุ๋ยที่ใช้ คือ ปุ๋ยยูเรีย สูตร 18-46-0 : 0-0-60 อัตรา 1 : 1 : 1 ผสมกัน ให้ครั้งละ 30 – 50 กรัม/ต้น

(กรณีใช้ปุ๋ยสูตรเสมอใช้ 15-15-15 อัตรา 100-300 กรัม/ต้น/ปี) และปุ๋ยอินทรีย์ 1 – 2 กิโลกรัม/ต้น ใส่ 1 ครั้ง/ปี ให้ช่วงไหนก็ได้

2) ระยะให้ผลผลิตแล้ว คือ ปีที่ 3 เป็นต้นไป ดังนี้

(1) กุมภาพันธ์ – มีนาคม หลังเก็บเกี่ยว และตัดแต่งกิ่งแล้ว ให้ปริมาณปุ๋ย ต่อต้น ได้แก่ ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ขี้ไก่แห้ง ขี้วัว 2 – 5 กิโลกรัม ปุ๋ยยูเรีย 75 – 100 กรัม และแอมโมเนียมฟอสเฟต หรือไดแอมโมเนียฟอสเฟต (เช่น สูตร 18-46-0) 20 – 30 กรัม (เฉพาะดินที่ไม่มีฟอสฟอรัสสะสม)

(2) พฤษภาคม – มิถุนายน หรือเมื่อเริ่มมีฝน เป็นระยะของผลขยายตัวอย่างรวดเร็วเปลี่ยนจากเม็ดลักษณะแบบพริกไทยใหญ่ขึ้นๆ ให้ปริมาณปุ๋ยต่อต้น ได้แก่ ยูเรีย 100 – 150 กรัมแอมโมเนียมฟอสเฟต หรือไดแอมโมเนียมฟอสเฟต (เช่น สูตร 18-46-0) 20 – 30 กรัม โพแทสเซียมคลอไรด์ (0-0-60) 150 - 200 กรัม และปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ขี้ไก่แห้ง ขี้วัว 2 – 5 กิโลกรัม

(3) สิงหาคม ช่วงผลสะสมน้ำหนัก หรือหลังจากใส่ช่วงผลขยายตัวประมาณ 2 เดือน ให้ใช้ปริมาณปุ๋ยต่อต้น ได้แก่ ปุ๋ยยูเรีย 75 – 100 กรัม และโพแทสเซียมคลอไรด์ (0-0-60) 75 - 100 กรัม

(4) กันยายน – ตุลาคม ก่อนเก็บเกี่ยวผลประมาณ 2 เดือน ให้ใช้ปริมาณปุ๋ยต่อต้น ได้แก่ ปุ๋ยยูเรีย 50 – 100 กรัม และโพแทสเซียมคลอไรด์ (0-0-60) 75 - 100 กรัม

ทั้งนี้ ปีที่ 1 ถ้าดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ให้ใส่เพิ่มได้ถึง 50 กรัม/ต้น/ครั้ง และควรใส่ปุ๋ยชีวภาพของกรมวิชาการเกษตรร่วมด้วย ต้นละ 1 ช้อนโต๊ะ ใส่เพียงครั้งเดียวโรยรอบต้นขณะดินชื้น ถ้าใช้ปุ๋ยชนิดอื่น ๆ ให้คำนวณปริมาณธาตุไนโตรเจน ฟอสฟอรัส โพแทสเซียม เท่ากับปริมาณที่ระบุไว้ข้างต้น โดยมีวิธีการใส่ปุ๋ย ดังนี้

1) ปุ๋ยเคมี หลักการใส่ปุ๋ยเคมี ควรใส่เมื่อดินชื้น แต่ไม่แฉะ หรือหลังจากฝนตกไปแล้ว 1-2 วัน ควรให้ปริมาณน้อยแต่บ่อยครั้ง ดีกว่าการให้ในปริมาณมากแต่น้อยครั้ง (ใส่ปุ๋ยถูกชนิด ในปริมาณเหมาะสม อย่างถูกวิธี) ในพื้นที่ราบ ให้ใส่ปุ๋ย 18-46-0 หว่านใต้ทรงพุ่ม ให้ทั่วจนถึงชายพุ่ม สำหรับปุ๋ยยูเรีย และปุ๋ย 0-0-60 ซึ่งสูญเสียง่าย ให้ใส่เป็นวงรอบชายพุ่มต้นโดยพรวนดินเป็นแถบแคบ ๆ ใส่ปุ๋ยเคมีแล้วกลบด้วยปุ๋ยอินทรีย์หรือดิน และในพื้นที่ลาดชันให้ใส่ปุ๋ยสูตร 0-0-46 และปุ๋ย 18-46-0 โดยใส่ปุ๋ยที่ชายพุ่มต้นกาแฟด้านที่ไหล่สูง โดยขุดหลุมลึก 5-10 เซนติเมตร จำนวน 2-3 จุด หรือพรวนดินเป็นแถบแคบ ๆ ครึ่งทรงพุ่มด้านบน ใส่ปุ๋ยแล้วกลบดินให้แน่น ทั้งนี้ให้สังเกตในการใส่ปุ๋ยเคมี โดยพืชจะต้องตอบสนองต่อธาตุอาหารที่ใส่เมื่อดินขาดธาตุนั้น หรือมีธาตุนั้นไม่พอเพียง เช่นใบเขียวมากขึ้น ถ้าใส่ปุ๋ยตามที่ควรใส่ให้แล้ว พืชไม่ตอบสนอง แสดงว่า อาจขาดธาตุตัวอื่น (ไม่ใช่ตัวที่ใส่) หรือธาตุตัวที่ใส่ให้มีพอแล้วในดิน แต่รากพืชดูดเอาไปใช้ไม่ได้ หรืออาจเกิดจากค่าความเป็นกรดเป็นด่างในดินไม่เหมาะสม หรือระบบรากของพืชเสียหาย

2) ปุ๋ยอินทรีย์ หลักการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ให้ใส่ห่างจากต้นกาแฟประมาณ 30 เซนติเมตร ใส่เป็นวงรอบโคนต้น พรวนให้เข้ากับดิน โดยมีข้อควรระวังในการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ คือ ปุ๋ยคอกสด ไม่ควรใส่ถูกต้นโดยตรง เพราะอาจทำให้ต้นกาแฟเล็กไหม้ตายได้ และมีข้อเสียที่อาจมีเมล็ดวัชพืชติดมาแพร่ในสวนได้ และแกลบกาแฟ ถ้าโรยหนาเกินไปและใกล้โคนต้น จะทำให้ร้อน ต้นอาจตายได้ สำหรับวิธีที่ดีที่สุด คือ เอาแกลบกาแฟและปุ๋ยคอกมาทำปุ๋ยหมักก่อนนำไปใช้ในการทำปุ๋ยหมัก กองปุ๋ยจะเกิดความร้อน ช่วยฆ่าเชื้อโรคและเมล็ดวัชพืชได้ นอกจากนี้การทำปุ๋ยหมักยังเป็นการช่วยกำจัดสิ่งเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น หญ้า ใบไม้และเศษพืชต่าง ๆ ด้วย

1.4 การตัดแต่งกิ่ง (กรมส่งเสริมการเกษตร; 2557) กล่าวว่า การตัดแต่งแบบหลายกิ่งหลัก คือ การตัดแต่งแบบให้ต้นกาแฟมีกิ่งตั้งหลายกิ่งโดยทั่วไปประมาณ 3– 5 กิ่ง ซึ่งกิ่งหลักแต่ละกิ่งจะเจริญเติบโตให้กิ่งนอนหรือกิ่งให้ผลเริ่มจากกิ่งนอนที่ 1 กิ่งนอนที่ 2 กิ่งนอน ที่ 3 จนถึงกิ่งนอนที่ 4 ตามลำดับ ทำให้ต้นกาแฟมีกิ่งให้ผลมากกว่าการตัดแต่งกิ่งแบบลำต้นเดี่ยว นิยมตัดแต่งกิ่งแบบนี้ในกาแฟโรบัสต้า โดยวิธีการตัดแต่งกิ่งกาแฟโรบัสต้าแบบหลายกิ่งหลัก ดังนี้

1) วิธีการตัดแต่งทรงต้นกาแฟในช่วงที่ยังไม่ให้ผลผลิต

(1) เมื่อเลี้ยงต้นกาแฟจนมีใบ 5 – 6 คู่แรก และใบคลี่โตเต็มที่แล้ว หรือมีความสูงประมาณ 50 – 70 เซนติเมตร ตัดยอดให้เหลือต้นสูงประมาณ 30 – 50 เซนติเมตร

(2) ประมาณ 1 – 2 เดือน ต้นกาแฟจะสร้างกิ่งแขนงที่เป็นกิ่งตั้งออกมาจำนวนมากให้เลือกกิ่งที่แข็งแรงและไม่เบียดกัน เว้นระยะห่างกันและอยู่ตรงข้ามกัน 3 – 5 กิ่ง

(3) ใช้กรรไกรตัดแต่งกิ่ง หรือมีดคมๆ ตัดกิ่งอื่น ๆ ที่ไม่ต้องการทิ้งเสีย ไม่ควรใช้มือดึงรอยแผลที่ตัด ควรมีหน้าตัดเอียงเล็กน้อย เพื่อไม่ให้น้ำขังตรงรอยแผล อาจทำให้กิ่งเน่าได้

(4) ถ้ารอยแผลใหญ่ มีเส้นผ่าศูนย์กลางมากกว่า 2 – 2.5 เซนติเมตร หรือประมาณ 1 นิ้ว ควรทาปูนแดงหรือสีก็ได้

(5) ส่วนในปีที่ 2 และ 3 ดูแลกิ่งหลัก 3 – 5 กิ่ง ให้สมบูรณ์แข็งแรง ไม่มีโรคแมลงรบกวนและตัดแต่งกิ่งที่ไม่ต้องการออก เช่น กิ่งแขนง กิ่งที่แน่นทึบ กิ่งอ่อนแอ กิ่งที่มีโรคแมลงทำลายกิ่งดำ กิ่งนอนที่ยาวระพื้น กิ่งไขว้ กิ่งที่อยู่ผิดที่ กิ่งชี้เข้าในพุ่มต้น เป็นต้น

2) วิธีการตัดแต่งกิ่งกาแฟในช่วงที่ให้ผลผลิตแล้ว ต้นกาแฟส่วนใหญ่จะเริ่ม ให้ผลผลิตเมื่ออายุ 2 ปีครึ่ง – 3 ปี หลังปลูก อายุต้นกาแฟที่สมควรตัดแต่งกิ่งหลัก ควรดูว่ากิ่งหลัก ให้ผลผลิตดีอยู่นานกี่ปี โดยทั่วไปประมาณ 2 – 3 ปี ผลผลิตจะลดลง โดยมีผลกระจุกเฉพาะตรงส่วนปลายยอด ดังนั้น การตัดแต่งกิ่งหลักจะเริ่มอย่างเร็วที่สุดเมื่อสิ้นปีที่ 5 หลังปลูก แต่หากต้นได้รับ การบำรุงรักษาอย่างดี อาจเลื่อนเวลาการตัดแต่งกิ่งออกไป ขึ้นอยู่กับผลผลิตไม่ลดลงและกิ่งไม่ยาวจนเกินไป โดยมีหลักการง่ายๆ คือ ในแต่ละปีตัดกิ่งหลัก 1 กิ่ง และไว้กิ่งหลักใหม่ทดแทน 1 กิ่ง

ก่อนที่จะทำการตัดแต่งกิ่ง ควรพิจารณาทรงพุ่มโดยรวม เลือกกิ่งหลักที่แก่และให้ผลผลิตน้อยที่สุดเพื่อตัดไว้ 1 กิ่ง เลือกกิ่งหลักใหม่ที่แข็งแรงเลี้ยงไว้ 1 กิ่ง ตรงจุดที่จะตัดกิ่งแก่ กิ่งแขนงอื่นตัดออกให้หมด แล้วทำการตัดแต่งกิ่งที่ไม่ต้องการตามปกติ รอจนเก็บเกี่ยวแล้วจึงตัดกิ่งแก่ที่เลือกไว้ออก ส่วนกิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ เช่น กิ่งแขนง กิ่งที่แน่นทึบ เพื่อให้แสงแดดผ่าน รวมถึงกิ่งที่อ่อนแอ มีโรคแมลงทำลาย กิ่งดำ กิ่งนอนที่ยาวระพื้น กิ่งไขว้ กิ่งที่อยู่ผิดที่ ชี้เข้าในพุ่มต้นเป็นต้น ตัดทิ้งตามปกติ ปีต่อ ๆ ไป เลี้ยงกิ่งหลักใหม่เพิ่ม 1 กิ่ง ตัดกิ่งแก่ออก 1 กิ่ง ทำเรื่อยไปเช่นนี้เกษตรกรก็จะมีผลผลิตเก็บเกี่ยวได้สม่ำเสมอทุกปี

1.5 การเก็บเกี่ยวผลผลิต

ระยะเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม โดยปกติกาแฟจะให้ผลผลิตหลังปลูกประมาณ 3 ปี ในประเทศไทยผลกาแฟจะสุกประมาณเดือนตุลาคม – เมษายน ผลกาแฟจะทยอยสุกไม่พร้อมกัน จึงควรแบ่งรอบการเก็บอย่างน้อย 3 ครั้ง แต่ละครั้งห่างกันประมาณ 2 – 3 สัปดาห์ ควรเก็บเกี่ยวผลกาแฟที่มีความสุกแก่เหมาะสม โดยเก็บเกี่ยวผลกาแฟที่มีสีแดง หรือสีเหลือง หรือสีส้มแดง (ขึ้นกับพันธุ์) ไม่น้อยกว่า 90% ของพื้นที่ผิวทั้งผล ไม่ควรเก็บผลอ่อนที่มีสีเขียวผลร่วง หรือผลที่สุกเกินไป ยกเว้นการเก็บเกี่ยวครั้งสุดท้าย ให้เก็บผลกาแฟสุกที่เหลือและผลตกค้างทั้งหมด ซึ่งจะมีทั้งผลสุก ผลอ่อน และผลดำปะปนกัน แล้วคัดเฉพาะผลสุกแยกไปแปรรูปต่างหาก เพื่อให้ได้สารกาแฟที่มีคุณภาพ แต่ถ้านำมาแปรรูปรวมกัน แนะนำให้แปรรูปเป็นสารกาแฟด้วยกระบวนการแบบแห้ง ซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายและต้นทุนต่ำ แล้วเก็บรักษา และบรรจุแยกจากการเก็บเกี่ยวครั้งอื่น ๆ โดยมีวิธีการเก็บเกี่ยว ดังนี้ (กรมส่งเสริมการเกษตร; 2557)

1) วางแผนการเก็บเกี่ยว โดยพิจารณากำลังความสามารถในการผลิตเมล็กกาแฟ ด้วยเนื่องจากการผลิตเมล็ดกาแฟควรทำในวันที่เก็บเกี่ยวทันที ผลกาแฟที่เก็บเกี่ยวในรอบการเก็บเกี่ยว หรือแปลงที่ต่างกัน ถือเป็นคนละรุ่น การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวต้องแยกจากกัน

2) กำจัดวัชพืช กิ่งไม้ และผลกาแฟที่ร่วงใต้ต้นก่อนเก็บเกี่ยว

3) ควรหาวัสดุที่เหมาะสม เช่น ผ้าใบ ปูใต้ต้นกาแฟ เพื่อป้องกันผลกาแฟที่เก็บเกี่ยวใหม่ปนเปื้อนกับผลกาแฟสุกเก่าที่หล่นใต้ต้น

4) ใช้มือปลิดผลกาแฟที่สุกแก่เหมาะสมใส่ภาชนะ เช่น ถุงตาข่ายไนล่อน หรือกระสอบป่านที่สะอาด และเก็บผลกาแฟสุกที่ร่วงลงบนสิ่งปูรอง

5) ไม่ควรเก็บผลกาแฟสุกที่ร่วงบนพื้นดินเกิน 1 วัน เนื่องจากผลกาแฟอาจปนเปื้อนเชื้อรา

6) นำผลกาแฟไปคัดเลือกและเข้าสู่กระบวนการผลิตเมล็ดกาแฟโดยเร็ว หรือไม่เกิน 24 ชั่วโมง

1.6 การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

1.6.1 การจัดการแปลงปลูกภายหลังการเก็บเกี่ยว โดยการทำความสะอาดแปลงปลูกภายหลังการเก็บเกี่ยว ด้วยการกำจัดผลกาแฟสุก หรือผลแห้งที่ติดค้างบนกิ่ง หรือร่วงหล่นใต้ต้นเพื่อป้องกันการระบาดของมอดเจาะผลกาแฟ รวมทั้งตัดแต่งกิ่งที่ไม่ต้องการออก เพื่อให้ทรงพุ่มโปร่ง ต้นกาแฟแข็งแรงสมบูรณ์ พร้อมให้ผลผลิตในปีต่อไป

1.6.2 การผลิตเมล็ดกาแฟ มี 2 วิธี คือ

1) กระบวนการแบบแห้ง (dry process) กระบวนการนี้นิยมใช้กับกาแฟโรบัสต้า ผลผลิตที่ได้จากกระบวนการ คือ เมล็ดกาแฟ มีขั้นตอน คือ การคัดเลือกผลกาแฟสดที่ไม่สมบูรณ์ทิ้งไป การแยกสีระดับความสุกเดียวกันจะทำให้คุณภาพของกาแฟสูงขึ้น จากนั้นนำเมล็ดกาแฟที่ได้ไปตากประมาณ 15 วัน ความชื้นประมาณ 12-14% และไม่ควรตากผลกาแฟจนแห้งเกินไปจนเมล็ดกาแฟมีความชื้นต่ำกว่า 9% และเข้าสู่กระบวนการสีผลกาแฟแห้ง เพื่อทำการแยกเปลือกกาแฟออกจากเมล็ดกาแฟ

2) กระบวนการแบบเปียก (wet process) นิยมใช้กับกาแฟอาราบิก้า มีขั้นตอน คือ เมื่อคัดเลือกเมล็ดกาแฟเรียบร้อยแล้ว เข้าสู่กระบวนการสีสดด้วยเครื่องสีผลสด และนำไปกำจัดเมือกที่ติดอยู่ออกไป โดยการหมักธรรมชาติในน้ำสะอาดเป็นเวลา 24-48 ชั่วโมง แล้วนำมาล้างน้ำให้สะอาด และขัดอีกครั้งในตะกร้าตาถี่ที่มีปากตะกร้ากว้างและก้นไม่ลึกมาก เมื่อขัดแล้วกาแฟกะลาจะไม่ลื่น จากนั้นล้างด้วยน้ำสะอาดอีกครั้งก่อนนำไปตาก และเข้าสู่กระบวนการสีผลกาแฟแห้งต่อไป

1.6 เทคนิคการปลูกกาแฟโรบัสต้าจากกรมส่งเสริมการเกษตร ได้แนะนำแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตกาแฟ ดังนี้

1.6.1 การตัดแต่งกิ่ง หลังเก็บเกี่ยวผลผลิต ควรหมั่นตัดกิ่งที่ไร้ประโยชน์ให้หมด เช่น กิ่งแห้ง กิ่งแขนง กิ่งแคระแกร็น กิ่งไม่ให้ผล รวมทั้งกิ่งย่อยที่แน่นทึบ เพื่อลดการระบาดของโรคแมลง และทำให้ได้ผลผลิตดก สม่ำเสมอทุกปี

1.6.2 การตัดฟื้นต้น (การตัดทำสาว) ควรตัดฟื้นต้นกาแฟ เมื่อต้นกาแฟอายุมากให้ผลผลิตลดลงจนไม่คุ้มกับค่าใช้จ่าย (ต้นสูง โคนต้นโล่ง ผลกระจุกกันเฉพาะที่ปลายกิ่ง โดยใช้วิธีตัดหมดต้น หรือตัดแบบไว้กิ่ง พี่เลี้ยง 1 กิ่ง ที่ระดับความสูงประมาณ 50 เซนติเมตร หน้าตัดเอียง เพื่อไม่ให้น้ำขังบนตอ ทาปูนแดงหรือสีตรงรอยตัดเมื่อกาแฟแตกกิ่งและทรงพุ่มใหม่ จึงค่อยตัดกิ่งพี่เลี้ยง กาแฟที่ตัดฟื้นต้นจะเริ่มให้ผลผลิตในปีถัดไป และผลผลิตค่อยเพิ่มมากขึ้นจากเดิมก่อนตัด

1.6.3 การปรับปรุงบำรุงดินตามค่าวิเคราะห์ดิน

1) การเก็บตัวอย่างดินเพื่อตรวจวิเคราะห์ เก็บตัวอย่างดินหลังการใส่ปุ๋ยและปูนอย่างน้อย 30 วัน โดยเก็บบริเวณทรงพุ่มกาแฟให้กระจายทั่วทั้งแปลง ระดับความลึกไม่เกิน 30 เซนติเมตร

2) การใส่ปูนปรับสภาพดิน ส่วนใหญ่ดินปลูกกาแฟเป็นกรดจัด ทำให้รากกาแฟไม่สามารถดูดธาตุอาหารในดินไปใช้ได้เต็มที่ ควรใส่ปูนปรับค่าความเป็นกรด โดยหว่านบาง ๆ ให้ทั่วบริเวณทรงพุ่ม ปีละ 1 - 2 ครั้ง ในขณะดินชื้น ก่อนใส่ปุ๋ยเคมีอย่างน้อยครึ่งเดือน ถ้าดินมีค่าแคลเซียมและแมกนีเซียมต่ำให้ใช้ปูนโดโลไมต์ถ้ามีค่าแคลเซียมต่ำอย่างเดียว ให้ใช้ปูนขาว และถ้ามีค่าแมกนีเซียมต่ำอย่างเดียว ให้ใช้แมกนีเซียมซัลเฟต

3) การใส่ปุ๋ยเคมีเชิงเดี่ยวตามค่าวิเคราะห์ดิน ปุ๋ยเคมีเชิงเดี่ยวที่แนะนำ ได้แก่ ปุ๋ยยูเรีย 18-46-0 และ 0-0-60 ใส่ตามคำแนะนำที่ได้จากค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อให้ใส่ปุ๋ยตรงตามความต้องการของพืช และลดต้นทุนค่าปุ๋ยเคมี

4) การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี ใช้เปลือก แกลบกาแฟ และวัสดุเหลือใช้ เพื่อผลิตเป็นปุ๋ยหมักลดต้นทุนการผลิต และปรับปรุงโครงสร้างดินให้ร่วนซุยเหมาะสมกับการเจริญเติบโตของต้นกาแฟ

5) การให้น้ำช่วงฤดูแล้ง ช่วงกาแฟติดผลอ่อน และช่วงผลขยายขนาด ซึ่งตรงกับช่วงแล้ง ควรให้น้ำช่วยเพื่อทำให้ผลกาแฟมีขนาดใหญ่ และน้ำหนักดี (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2556)

2. การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟ

คณะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ออกประกาศเรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟ มาตรฐานเลขที่ มกษ. 5903-2553 ไว้เป็นมาตรฐานทั่วไป (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, 2553: 8-21) เพื่อเป็นแนวทางในการทำการเกษตร ให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานที่กำหนด ปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค และไม่ส่งผลให้ให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งหลักการดังกล่าวกำหนดโดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ทั้งหมด 8 ประการ ดังนี้

2.1 แหล่งน้ำ

น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต ต้องเป็นน้ำที่มาจากแหล่งน้ำที่ไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย และน้ำมีคุณภาพเหมาะสมกับการใช้ในการเกษตร และควรเก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้งในรอบการผลิต ส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือ

ห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ เพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนจากสารเคมีหรือสิ่งที่เป็นอันตราย

2.2 พื้นที่ปลูก

พื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกกาแฟ ควรมีความสูงไม่เกิน 700 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล สำหรับกาแฟพันธุ์โรบัสต้า และความสูงตั้งแต่ 700 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลขึ้นไป สำหรับกาแฟพันธุ์อะราบิก้า เป็นพื้นที่ที่ไม่มีวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในผลิตผล การวางผังแปลงต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อคสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย และสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงานและผลิตผล ควรจัดทำข้อมูลประจำแปลงโดยระบุข้อมูลแปลงและประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 2 ปี

2.3 การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร

การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรให้ใช้ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร หรือตามคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องกับกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การใช้ต้องสอดคล้องกับศัตรูพืชที่สำรวจพบ และบันทึกข้อมูล โดยระบุสาระสำคัญครบถ้วน และจัดเก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตรชนิดต่าง ๆ ต้องเก็บในสถานที่มิดชิด ปลอดภัย ป้องกันแดดและฝนได้ และมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก โดยแสดงป้ายระบุวัตถุอันตรายทางการเกษตรแต่ละชนิดให้ชัดเจน และแยกเก็บเป็นหมวดหมู่ ไม่ปะปนกับปุ๋ย สารควบคุมการเจริญเติบโตพืช สารเสริมประสิทธิภาพต่าง ๆ และอุปกรณ์ป้องกันสารพิษ และควรมีเอกสารคำแนะนำการปฏิบัติกรณีที่มีอุบัติเหตุหรือเหตุฉุกเฉินแสดงไว้ให้เห็นชัดเจนในบริเวณเก็บสารเคมี

2.4 การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว

การเลือกใช้ต้นพันธุ์ ควรมาจากแหล่งที่เชื่อถือ สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาและประวัติของต้นพันธุ์ โดยต้นกล้าที่นำมาปลูก ควรมีอายุ 6 เดือน ถึง 14 เดือน หรือมีความสูงอย่างน้อย 20 เซนติเมตร สำหรับพื้นที่ที่ลาดเอียงเกิน 35% ให้ทำแนวขั้นบันไดและปลูกหญ้าแฝกขวางความลาดเอียง จัดระยะปลูก โดยให้ระยะระหว่างแถว 3 - 4 เมตร ระยะระหว่างต้น 3 เมตร หลุมปลูกขนาด 50 x 50 x 50 เซนติเมตร รองกันหลุมด้วยดินผสมปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักที่ย่อยสลายดีแล้ว อัตรา 5 กิโลกรัม และหินฟอสเฟตอัตรา 200 กรัม ควรทำร่มเงาชั่วคราวกรณีปลูกกาแฟกลางแจ้ง ในด้านปัจจัยการผลิต ได้แก่ ปุ๋ย วัสดุปรับปรุงดิน วัตถุอันตรายทางการเกษตร รวมถึงเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรที่ใช้ในกระบวนการผลิต รวมถึงการกระบวนการผลิตกาแฟ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และมีการจัดทำบันทึกข้อมูลรายการปัจจัยการผลิต แหล่งที่มา และรายละเอียดเฉพาะของปัจจัยการผลิตที่สำคัญ ได้แก่ ปุ๋ย วัสดุปรับปรุงดิน วัตถุอันตรายทางการเกษตร และเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรที่ใช้ในกระบวนการผลิต โดยระบุรายการวัสดุและปริมาณที่ใช้ วัน/เดือน/ปีที่จัดซื้อ การบำรุงรักษาและบันทึกข้อมูล

2.5 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

2.5.1 การเก็บเกี่ยว

ระยะเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม พิจารณาจากผลกาแฟที่มีความสุกแก่เหมาะสม โดยผลกาแฟมีสีแดง หรือสีเหลือง หรือสีส้มแดง (ขึ้นอยู่กับพันธุ์) ไม่น้อยกว่า 90% ของพื้นที่ผิวทั้งผล และควรมีผลกาแฟที่สุกแก่เหมาะสม ร้อยละ 50 ของผลกาแฟทั้งต้น *การ*วางแผนการเก็บเกี่ยว ควรพิจารณากำลังความสามารถในการผลิตเมล็ดกาแฟ (การทำแห้ง) เนื่องจากการผลิตเมล็ดกาแฟควรทำในวันที่เก็บเกี่ยวทันที และควรจัดการแปลงปลูกภายหลังการเก็บเกี่ยว โดยกำจัดผลกาแฟสุก หรือผลแห้งที่ติดค้างบนกิ่ง หรือร่วงหล่นใต้ต้นกาแฟ เพื่อป้องกันการระบาดของมอดเจาะผลกาแฟ (coffee berry borer)

2.5.2 การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว กระบวนการผลิตเมล็ดกาแฟ โดยทั่วไปมี 2 แบบ คือ

1) กระบวนการแบบแห้ง (dry process) กระบวนการนี้นิยมใช้กับกาแฟโรบัสต้า และผลิตผลที่ได้จากกระบวนการ คือ เมล็ดกาแฟที่แห้งเหมาะสม เมื่อได้รับแสงแดดเต็มที่ประมาณ 15 วัน ไม่ควรตากผลกาแฟให้แห้งจนเกินไปจนเมล็ดกาแฟมีความชื้นต่ำกว่า 9% ผลกาแฟที่แห้งเหมาะสม เมล็ดกาแฟควรมีความชื้นเป็นไปตามข้อกำหนดใน มกษ. 5700 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง เมล็ดกาแฟโรบัสต้า หรือ มกษ. 5701 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง เมล็ดกาแฟอะราบิก้า ดังนี้ เมล็ดกาแฟที่ไม่ต้องเก็บรักษา และ/หรือ ขนส่งเป็นระยะเวลาไม่นาน ต้องมีความชื้นไม่เกิน 13.0% (สัดส่วนโดยน้ำหนัก) เมล็ดกาแฟหรือกาแฟกะลาที่ต้องเก็บรักษา และ/หรือ ขนส่งเป็นระยะเวลานาน ต้องมีความชื้นไม่เกิน 12.5% (สัดส่วนโดยน้ำหนัก)

2) กระบวนการแบบเปียก (wet process) กระบวนการนี้นิยมใช้กับกาแฟอะราบิก้า โดยนำผลกาแฟสดที่ผ่านการคัดเลือกมาสีแยกเปลือกด้วยเครื่องสีผลสด ใช้น้ำเป็นตัวช่วยในการสี ภายใน 24 ชั่วโมง ไม่ควรเก็บผลกาแฟทิ้งไว้เกิน 24 ชั่วโมง เนื่องจากจะเกิดการหมักซึ่งผลให้เมล็ดกาแฟเสื่อมคุณภาพ และนำกาแฟกะลาที่ได้ไปกำจัดเมือกที่ติดอยู่ออกไป โดยหมักธรรมชาติในน้ำสะอาดเป็นเวลา 24-48 ชั่วโมง จากนั้นปล่อยน้ำทิ้งแล้วนำกาแฟกะลามาล้างน้ำให้สะอาด และขัดอีกครั้งในตะกร้าตาถี่ที่มีปากตะกร้ากว้างและก้นไม่ลึกมาก เมื่อขัดแล้วกาแฟกะลาจะไม่ลื่น จากนั้นล้างด้วยน้ำสะอาดอีกครั้งก่อนนำไปตาก และผลิตผลที่ได้จากกระบวนการ คือ กาแฟกะลา หรือเมล็ดกาแฟ ที่มีความชื้นเป็นไปตามข้อกำหนดใน มกษ. 5700 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง เมล็ดกาแฟโรบัสต้า และ มกษ. 5701 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง เมล็ดกาแฟอะราบิก้า ดังนี้เมล็ดกาแฟที่ไม่ต้องเก็บรักษา และ/หรือ ขนส่งเป็นระยะเวลาไม่นาน ต้องมีความชื้น ไม่เกิน 13.0% (สัดส่วนโดยน้ำหนัก) เมล็ดกาแฟหรือกาแฟกะลาที่ต้องเก็บรักษา และ/หรือ ขนส่งเป็นระยะเวลานาน ต้องมีความชื้นไม่เกิน 12.5% (สัดส่วนโดยน้ำหนัก)

2.6 การเก็บรักษาและการขนย้าย

2.6.1 การเก็บรักษา

ควรเก็บเมล็ดกาแฟ/กาแฟกะลา ในภาชนะปิด เช่น กระสอบที่สะอาดและปราศจากกลิ่นไม่พึงประสงค์ และมีป้ายหรือสิ่งบ่งชี้บอกรายละเอียดหรือรหัสของเมล็ดกาแฟ/กาแฟกะลาแต่ละรุ่น โดยสถานที่เก็บรักษา ควรเป็นพื้นซีเมนต์ แห้ง ไม่มีน้ำขัง สะอาด ถูกสุขลักษณะ หลังคาและหน้าต่างกันน้ำได้ดี สามารถป้องกันเมล็ดกาแฟและกาแฟกะลาจากการเปียกน้ำ ป้องกันการเกิดอันตรายจากการปนเปื้อนจากสารเคมี สิ่งแปลกปลอมและสัตว์พาหะ นำโรค เช่น หนู แมลง นก รวมทั้งสัตว์เลี้ยง อันจะทำให้เกิดอันตรายและไม่เหมาะสมต่อการบริโภค น้ำไม่ท่วมขัง เพดานสูง เพื่อให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก และสามารถป้องกันไม่ให้เมล็ดกาแฟ/กาแฟกะลาถูกแสงโดยตรง และอยู่ห่างจากแหล่งความร้อน

2.6.2 การขนย้าย

พาหนะในการขนย้าย ควรเป็นระบบปิด แห้ง สะอาด และปราศจากกลิ่นไม่พึงประสงค์ ป้องกันการปนเปื้อนจากวัตถุอันตรายทางการเกษตร สิ่งแปลกปลอม ตลอดจนสามารถป้องกันการเปียกน้ำจากภายนอก และไม่เคยบรรทุกสารเคมีหรือวัตถุที่มีกลิ่นรุนแรง ***มีการ***คลุมด้วยผ้าเต้นท์ เพื่อป้องกันการเปียกชื้นขณะขนย้าย

2.7 สุขลักษณะส่วนบุคคล

ต้องมีการให้ความรู้ ความเข้าใจ หรือให้การอบรมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟ โดยเฉพาะการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว สุขลักษณะส่วนบุคคลแก่ผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกสุขลักษณะ

2.8 การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ

ควรมีการจัดทำเอกสารหรือแบบบันทึกให้เป็นปัจจุบันในแต่ละรอบการผลิตโดยข้อมูลให้ครบถ้วนและลงชื่อผู้ปฏิบัติงานทุกครั้งที่มีการบันทึกข้อมูล กรณีที่มีแปลงปลูกมากกว่า 1 แปลง ควรให้รหัสแปลง และบันทึกข้อมูลเป็นรายแปลงปลูก รวมถึงข้อมูลผู้รับซื้อ หรือแหล่งที่นำเมล็ดกาแฟ/กาแฟกะลา ไปจำหน่าย และเก็บรักษาบันทึกข้อมูลดังกล่าวไว้เป็นอย่างดีอย่างน้อย 2 ปี ของการผลิตติดต่อกัน เพื่อการตามสอบสินค้าที่กำหนดในมกษ. 9028 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง หลักการตามสอบสินค้าที่เป็นเครื่องมือในระบบการตรวจสอบและออกใบรับรองสินค้าเกษตรและอาหาร

3. ข้อมูลด้านสภาพแวดล้อม ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

ตำบลลำเลียง ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอกระบุรีประมาณ 12 กิโลเมตร อยู่ห่างจากจังหวัดระนองประมาณ 60 กิโลเมตร โดยที่ว่าการอำเภอกระบุรีจะอยู่ทางทิศเหนือของพื้นที่ตำบลลำเลียง (สถานีพัฒนาที่ดินระนอง, 2566, 2-1)

3.1 ลักษณะภูมิประเทศ

มีลักษณะเป็นภูเขาและที่ราบระหว่างเชิงเขา

3.2 ลักษณะภูมิอากาศ

- ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนพฤษภาคม
- ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึง เดือนตุลาคม
- ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึง เดือนกุมภาพันธ์

3.3 ลักษณะของดิน ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรีจังหวัดระนอง มีเนื้อที่ประมาณ 153,150 ไร่ มีทรัพยากรดิน ได้แก่ ชุดดินบางนารา (Ba) ชุดดินมูโน๊ะ (Mu) ชุดดินนาทอน (Ntn) ดินนาทอน ที่เป็นดินลึกมาก (Ntn-vd) ชุดดินปากจั่น(Pac) ดินปากจั่นที่เป็นดินร่วนละเอียด (Pac-fl) ดินรือเสาะเป็นดินร่วนละเอียด (Ro-fl) และ ชุดดินตะกั่วทุ่ง (Tkt)

ตารางที่ 2.2 เนื้อที่ชุดดิน ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรีจังหวัดระนอง

ชุดดิน	คำอธิบาย	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
Ba	ชุดดินบางนารา	78	0.05
Mu	ชุดดินมูโน๊ะ	1,583	1.03
Ntn	ชุดดินนาทอน	849	0.55
Ntn-vd	ดินนาทอนที่เป็นดินลึกมาก	1,357	0.89
Pac	ชุดดินปากจั่น	1,982	1.29
Pac-fl	ดินปากจั่นที่เป็นดินร่วนละเอียด	7,359	4.81
Ro-fl	ดินรือเสาะที่เป็นดินร่วนละเอียด	3,801	2.48
Tkt	ชุดดินตะกั่วทุ่ง	3,316	2.17
SC	พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน	132,550	86.55
W	พื้นที่น้ำ	275	0.18
	รวม	**153,150**	**100**

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน (2566: 36)

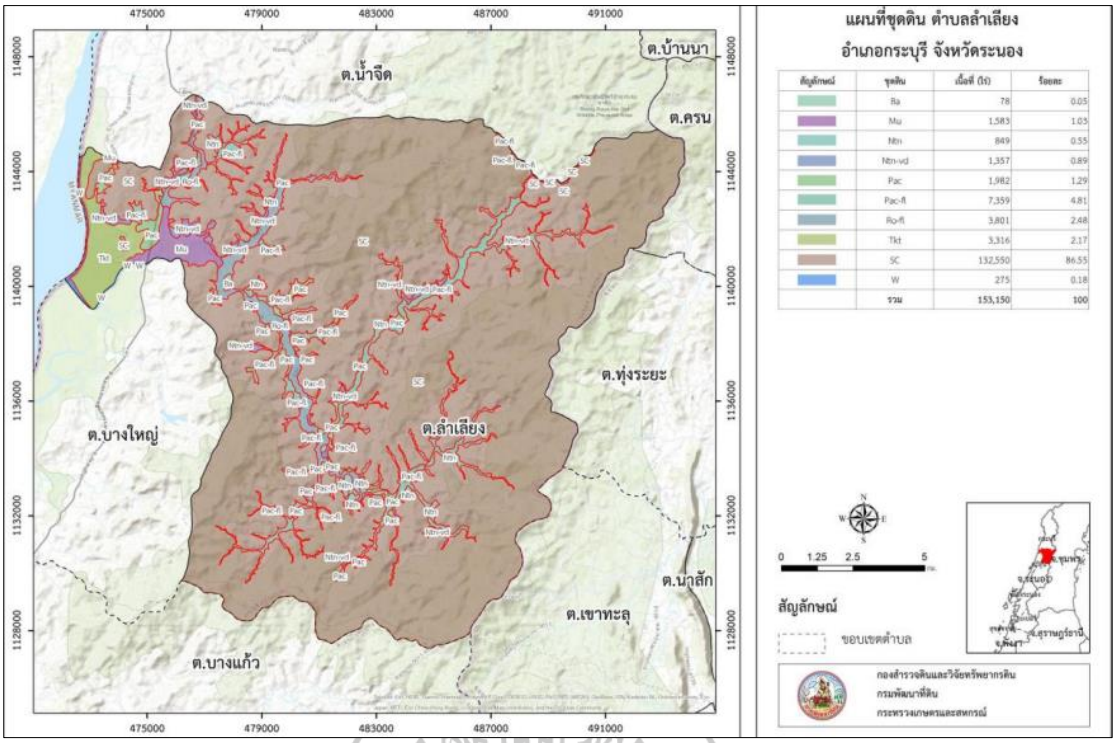

ภาพที่ 2.2 แผนที่ดิน ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน (2566: 38)

3.4 ลักษณะของไม้/ป่าไม้

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่และภูเขาสูงชันสลับซับซ้อน และมีสภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์ เนื่องด้วยมีน้ำตกห้วยเนียงมีจุดเด่นที่น่าสนใจคือ ตั้งอยู่เขตป่าดิบชื้น ดินมีคุณภาพดี ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติในเขตพื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมาก

3.5 แหล่งน้ำทางการเกษตร

- สระน้ำ 2 แห่ง
- ฝายน้ำล้น 11 แห่ง
- ประปาหมู่บ้าน 11 แห่ง

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร

สินีนาฎ จำนงค์, พัชราวดี ศรีบุญเรือง, และชลาธร จูเจริญ (2563) ได้ทำการศึกษาปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปาล์มน้ำมันตามมาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืนในอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 58.04 ปี จบการศึกษาในระดับประถมศึกษามีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน มีประสบการณ์ทำสวนปาล์มน้ำมันเฉลี่ย 20.53 ปี จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เช่น เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำสวนปาล์มน้ำมัน มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปาล์มน้ำมันตามมาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

เอกราช บุญล้อมรักษ์ (2557) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรดีที่เหมาะสมของผู้ปลูกกาแฟในตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49 ปี จบการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษาปีที่ 4สถานะภาพสมรส

ขนิษฐา บุญคำมา (2564) ได้ทำการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตกาแฟของเกษตรกรในอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 49.33 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีถือครองที่ดิน เฉลี่ย 27.70 ไร่ มีประสบการณ์ในการผลิตกาแฟเฉลี่ย 3.34 ปี และมีความต้องการการส่งเสริมการรวมกลุ่มโดยมีการจัดศึกษาดูงานและใช้สื่อโทรทัศน์หรือสื่อออนไลน์ อีกทั้งเกษตรกรมีปัญหาในการสร้างอำนาจในการตั้งราคาสินค้า

นวรัตน์ โพธิ์คีรี (2560) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการผลิตกาแฟโรบัสต้าของเกษตรกร ตำบลรับร่อ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 47.38 ปี ระดับการศึกษาประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.66 คน มีประสบการณ์ในการปลูกกาแฟโรบัสต้าเฉลี่ย 20.74 ปี และเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มกาแฟโรบัสต้า

วรลักษณ์ วรรณโล และ พัทธมน บุณยราศรัย (2559) ได้ทำการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนทางการเกษตรของการปลูกกาแฟอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 80.47 อยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.45 ส่วนใหญ่ทำการทดลองปลูกเอง คิดเป็นร้อยละ 41.78 และจำหน่ายผลผลิตในรูปแบบกะลา คิดเป็นร้อยละ 73.63 โดยจำหน่ายให้พ่อค้าคนกลางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 78.77

อภิญญา หวังยีเส็น (2557) ได้ทำการศึกษาต้นทุน ผลตอบแทนและประสิทธิภาพการผลิตกาแฟโรบัสต้าในจังหวัดชุมพร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 47.38 ปี ระดับการศึกษาประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.66 คน มีประสบการณ์ในการปลูกกาแฟโรบัสต้าเฉลี่ย 20.74 ปี และเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มกาแฟโรบัสต้า

4.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

สินีนาฎ จำนงค์, พัชราวดี ศรีบุญเรือง, และ ชลาธร จูเจริญ (2563) ได้ทำการศึกษาปัจจัยพื้นฐานด้านเศรษฐกิจที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปาล์มน้ำมันตามมาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืนในอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง โดยปัจจัยพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ พบว่า สมาชิกมีรายได้เฉลี่ยจากการทำสวนปาล์มน้ำมัน 384,689.32 บาท/ปี มีรายจ่ายเฉลี่ยจากการทำสวนปาล์มน้ำมัน 111,310.68 บาท/ปี มีพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันเฉลี่ย 32.14 ไร่ และแรงงานในการทำสวนปาล์มน้ำมันเฉลี่ย 5-8 คน จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ เช่น รายได้จากการทำสวนปาล์มน้ำมัน รายจ่ายจากการทำสวนปาล์มน้ำมัน และจำนวนแรงงานที่ใช้ในการทำสวนปาล์มน้ำมัน มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปาล์มน้ำมันตามมาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

เอกราช บุญล้อมรักษ์ (2557) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรดีที่เหมาะสมของผู้ปลูกกาแฟในตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีพื้นที่ถือครองอยู่ระหว่าง 11 - 30 ไร่ มีพื้นที่สำหรับปลูกกาแฟน้อยกว่า 10 ไร่ มีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 53,420.64 บาท/ปี มีประสบการณ์การปลูกกาแฟอยู่ระหว่าง 6 - 10 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายผลผลิตเองโดยมีพ่อค้ามารับซื้อผลผลิต

ขนิษฐา บุญคำมา (2564) ได้ทำการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตกาแฟของเกษตรกรในอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ต้นทุนการผลิตกาแฟเฉลี่ย 3,219.28 บาท/ไร่/ปี ผลผลิตเฉลี่ย 677.50 กิโลกรัม/ปี มีรายได้ในการจำหน่ายผลผลิตเฉลี่ย 66,360.71 บาท/ปี และการตลาด เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตเองโดยมีพ่อค้ามารับซื้อผลผลิต

นวรัตน์ โพธิ์คีรี (2560) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการผลิตกาแฟโรบัสต้าของเกษตรกร ตำบลรับร่อ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร พบว่า มีรายได้จากผลผลิตกาแฟโรบัสต้าเฉลี่ย 15,276.66 บาท/ไร่/ปี มีรายจ่ายในการปลูกกาแฟโรบัสต้าเฉลี่ย 4,721.61 บาท/ไร่/ปี มีพื้นที่ปลูกกาแฟโรบัสต้าเฉลี่ย 14.41 ไร่ มีจำนวนแรงงานในการปลูกกาแฟโรบัสต้า เฉลี่ย 4.55 คน และแหล่งเงินทุนในการปลูกกาแฟโรบัสต้ามาจากเงินทุนส่วนตัว

วรลักษณ์ วรรณโล และ พัทธมน บุณยราศรัย (2559) ได้ทำการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนทางการเกษตรของการปลูกกาแฟอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย พบว่า เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยจากการขายผลผลิต 16,422.25 บาท/ไร่/ปี ราคาผลผลิตเฉลี่ย กิโลกรัมละ 20.15 บาท

ผลตอบแทนการปลูกกาแฟ ในสองปีแรก ขาดทุนเฉลี่ย 122.48 บาท/ไร่ แต่ในปีที่สามขึ้นไปมีกำไรเฉลี่ย 4,005.94 บาท/ไร่ ผลตอบแทนกำไรสุทธิต่อรายได้ ร้อยละ 24.39 และอัตรากำไรสุทธิต่อต้นทุน ร้อยละ 35.85

อภิญญา หวังยีเส็น (2557) ได้ทำการศึกษาต้นทุน ผลตอบแทนและประสิทธิภาพการผลิตกาแฟโรบัสต้าในจังหวัดชุมพร พบว่า เกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มกาแฟมีรายได้จากการผลิตกาแฟเฉลี่ย 10,283.22 บาท/ไร่/ปี (ผลตอบแทนสุทธิ 4,477.53 บาท/ไร่/ปี) และเกษตรกรที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มกาแฟมีรายได้จากการผลิตกาแฟเฉลี่ย 10,378.69 บาท/ไร่/ปี (ผลตอบแทนสุทธิ 4,984.08 บาท/ไร่/ปี) ส่วนใหญ่ใช้เงินทุนส่วนตัว

4.3 การจัดการผลิตกาแฟโรบัสต้า

เดชจรัส ยังพลขันธ์ (2562) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การยอมรับเทคโนโลยีการตัดฟื้นต้นกาแฟของเกษตรกร อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการตัดฟื้นต้นกาแฟจะให้ผลผลิตเร็วกว่าการปลูกต้นใหม่และการตัดฟื้นต้นกาแฟ ควรทำการตัดฟื้นต้นกาแฟเมื่อย่างเข้าฤดูฝน เพื่อให้มีน้ำเพียงพอที่จะกระตุ้นการเจริญเติบโตของกิ่งที่แตกยอดใหม่มากที่สุด และเป็นวิธีที่ได้เปรียบกว่าการปลูกต้นใหม่ เนื่องจากต้นเดิมมีระบบรากสมบูรณ์อยู่แล้ว ทำให้การสร้างกิ่งก้านสาขาใหม่ได้เร็วกว่าการปลูกใหม่

เอกราช บุญล้อมรักษ์ (2557) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของผู้ปลูกกาแฟในตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 61.47

ขนิษฐา บุญคำมา (2564) ได้ทำการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตกาแฟของเกษตรกรในอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า พื้นที่ปลูกกาแฟเป็นที่ลาดเชิงเขา ลักษณะดินเป็นดินร่วน ปลูกกาแฟพันธุ์โรบัสต้าแซมผสมพืชอื่น เช่น ยางพารา ไม้ผล ใช้ปุ๋ยอินทรีย์เฉลี่ย 540.79 กิโลกรัม/ไร่/ปี และเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตกาแฟในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะเรื่องสายพันธุ์กาแฟที่นิยมปลูกในประเทศไทย เช่น พันธุ์อาราบิก้าและพันธุ์โรบัสต้า

นวรัตน์ โพธิ์คีรี (2560) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการผลิตกาแฟโรบัสต้าของเกษตรกร ตำบลรับร่อ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตกาแฟโรบัสต้าในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 16.96 และเกษตรกรมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตกาแฟโรบัสต้าตามคำแนะนำของกรมส่งเสริมการเกษตรในระดับการปฏิบัติตามคำแนะนำบางส่วน ค่าเฉลี่ย 33.23

วรลักษณ์ วรรณโล และ พัทธมน บุณยราศรัย (2559) ได้ทำการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนทางการเกษตรของการปลูกกาแฟอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย พบว่า ส่วนใหญ่ปลูก

พันธุ์โรบัสต้าในพื้นที่ลาดเชิงเขา มีลักษณะดินเป็นดินร่วน ใช้ปุ๋ยอินทรีย์เฉลี่ย 540.79 กิโลกรัม/ไร่/ปี มีการใช้เทคโนโลยีและความรู้ในระดับปานกลาง และมีการปฏิบัติตามคำแนะนำของกรมส่งเสริมการเกษตรบางส่วน

4.4 ต้นทุนและผลตอบแทน

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร (2563) ได้ทำการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตกาแฟโรบัสต้า โดยมีการสำรวจเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟโรบัสต้า 228 ราย และสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างสถาบันเกษตรกรที่รับซื้อผลผลิต 33 ราย ในจังหวัดที่มีการปลูกกาแฟโรบัสต้าสำคัญ 10 จังหวัด ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิจากเอกสารงานวิจัยและสถิติ ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน พบว่า การผลิตกาแฟอุตสาหกรรม ได้แก่ สวนเดี่ยวกาแฟ ต้นทุนรวมไร่ละ 5,976.83 บาท ผลตอบแทนไร่ละ 11,995.28 บาท กำไรสุทธิไร่ละ 6,018.45 บาท สวนผสมกาแฟร่วมกับทุเรียน ต้นทุนรวมกาแฟ ไร่ละ 2,304.90 บาท ต้นทุนรวมทุเรียน ไร่ละ 11,574.51 บาท ผลตอบแทนรวมไร่ละ 55,054.22 บาท กำไรสุทธิไร่ละ 41,174.81 บาท และการผลิตกาแฟคุณภาพ ได้แก่ สวนเดี่ยวกาแฟ ต้นทุนรวมไร่ละ 6,969.77 บาท ผลตอบแทนรวมไร่ละ 16,426.00 บาท กำไรสุทธิไร่ละ 9,456.23 บาท และสวนผสมกาแฟร่วมกับทุเรียน ต้นทุนรวมกาแฟไร่ละ 2,689.60 บาท ต้นทุนรวมทุเรียนไร่ละ 11,574.51 บาท ผลตอบแทนรวมไร่ละ 56,934.70 บาท กำไรสุทธิไร่ละ 42,670.59 บาท

ปรีชา แป้นนางรอง (2550) วิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตกาแฟในอำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสุ่มสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟจำนวน 50 ครัวเรือน พบว่า การลงทุนทำสวนกาแฟขนาด 15 ไร่ มีความเป็นไปได้ในการลงทุน

วรลักษณ์ วรรณโล และ พัทธมน บุณยราศรัย (2559) ได้ทำการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนทางการเกษตรของการปลูกกาแฟอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย พบว่า ต้นทุนการผลิตประกอบด้วยต้นทุนคงที่ คือ ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์รวม 1,242.54 บาท/ไร่/ปี และต้นทุนผันแปร ได้แก่ ต้นทุนวัสดุในการปลูกกาแฟรวมทั้งสิ้น 7,223.74 บาท/ไร่ ต้นทุนค่าแรงงานรวมทั้งสิ้น 7,470.45 บาท/ไร่ ค่าใช้จ่ายการผลิตเฉลี่ย 608.00 บาท/ไร่ ผลตอบแทนการผลิต ในสองปีแรกขาดทุนเฉลี่ย 122.48 บาท/ไร่ ในปีที่สามขึ้นไป มีกำไรเฉลี่ย 4,005.94 บาท/ไร่ ผลตอบแทนกำไรสุทธิต่อรายได้คิดเป็นร้อยละ 24.39 อัตรากำไรสุทธิต่อต้นทุนคิดเป็นร้อยละ 35.85 และจุดคุ้มทุนที่ 69.42 กิโลกรัม/ไร่

อภิญญา หวังยีเส็น (2557) ได้ทำการศึกษาต้นทุน ผลตอบแทนและประสิทธิภาพการผลิตกาแฟโรบัสต้าในจังหวัดชุมพร พบว่า สมาชิกกลุ่มกาแฟ มีต้นทุนเฉลี่ย 5,805.69 บาท/ไร่ และไม่เป็นสมาชิกกลุ่มกาแฟ ต้นทุนเฉลี่ย 5,394.61 บาท/ไร่ และผลตอบแทนสุทธิ สมาชิกกลุ่มกาแฟ

มีผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 4,477.53 บาท/ไร่ และไม่เป็นสมาชิกกลุ่มกาแฟ มีผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 4,984.08 บาท/ไร่

4.5 ปัจจัยความสำเร็จ

สินีนาฎ จำนงค์, พัชราวดี ศรีบุญเรือง, และ ชลาธร จูเจริญ (2563) ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปาล์มน้ำมันตามมาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืนในอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง ถูกประเมินโดยพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ และพบว่า ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.74 ด้านวิธีปฏิบัติรักษาปาล์มน้ำมันที่ดี ค่าเฉลี่ย 2.81 การศึกษายังพบว่าความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนได้รับการสนับสนุนจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ การสนับสนุนจากวิสาหกิจชุมชน ค่าเฉลี่ย 2.75 การสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐ ค่าเฉลี่ย 2.58 การสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชน ค่าเฉลี่ย 2.74 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ เพศระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำสวนปาล์มน้ำมัน จำนวนแรงงาน รายจ่ายจากการทำสวนปาล์มน้ำมัน การมีส่วนร่วมของสมาชิก การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อกิจกรรมการได้รับการสนับสนุน การทดสอบสมมติฐานแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปาล์มน้ำมันตามมาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

กิตติพงศ์ รื่นงาม (2559) ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการของศูนย์ข้าวชุมชนตำบลช้างมิ่ง ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นสองประเภทหลักคือ ปัจจัยภายในได้แก่ ด้านผู้นำ มีวิสัยทัศน์และความสามารถในการบริหารจัดการ มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศูนย์ให้ประสบความสำเร็จ ด้านสมาชิก มีความมุ่งมั่นและร่วมมือกันอย่างดี มีบทบาทในการทำงานและการแบ่งปันความรู้ ด้านการผลิต มีการจัดการและวางแผนการผลิตที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิต ด้านกองทุนหมุนเวียน มีการบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนอย่างมีระบบ ทำให้มีเงินทุนเพียงพอสำหรับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้านการเรียนรู้ มีการจัดให้มีการเรียนรู้และฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของสมาชิก ด้านตัวบุคคล มีความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารจัดการ มีความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กับศูนย์ และปัจจัยภายนอก ได้แก่ นโยบายการบริหารประเทศ มีนโยบายจากภาครัฐที่สนับสนุนการพัฒนาการเกษตรและศูนย์ข้าวชุมชน ยุทธศาสตร์การดำเนินงานของจังหวัด มีการวางแผนและการสนับสนุนจากภาครัฐในระดับจังหวัด การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ มีความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น การให้คำปรึกษา การฝึกอบรม และการให้เงินทุน สภาพแวดล้อม มีสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว ปัจจัยการผลิต มีวัสดุและอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการผลิต ด้านตลาด มีตลาดที่มั่นคงสำหรับการจำหน่ายผลผลิต

ปัจจัยเหล่านี้ร่วมกันส่งผลให้ศูนย์ข้าวชุมชนตำบลช้างมิ่ง สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน

จินดารัตน์ ชูคง (2563) ปัจจัยสู่ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรทำสวนเขาทะลุ พบว่า ปัจจัยสู่ความสำเร็จ ได้แก่ ปัจจัยด้านการเงินหรือเงินทุน มีการกำหนดแนวทางการบริหารการเงินทั้งด้านรายรับ รายจ่าย และการบริหารความเสี่ยง การจัดหาแหล่งเงินทุนจากการออมทรัพย์ การถือหุ้นของสมาชิก และเงินสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ ปัจจัยด้านการตลาด มีการวางแผนการขายและประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการขายให้กาแฟเขาทะลุเป็นที่รู้จัก ปัจจัยด้านการผลิต มีแผนการผลิตและศักยภาพการผลิตที่ดี ปัจจัยด้านการบริหารและจัดการกลุ่ม มีวางแผนการดำเนินงานและกำหนดโครงสร้างการแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบที่ชัดเจน ปัจจัยด้านผู้นำ มีผู้นำกลุ่มมีความสามารถ กล้าคิดกล้าทำ และกล้าตัดสินใจ ปัจจัยด้านแรงงาน มีการกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชน ปัจจัยการมีส่วนร่วมของสมาชิก สมาชิกมีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจ และกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม ปัจจัยเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับขององค์กร มีการบริหารงานอย่างรัดกุมและดำเนินงานไปสู่เป้าหมายอย่างราบรื่น และปฏิสัมพันธ์กับภายนอก คือมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและหน่วยงานภาครัฐ

มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยความสำเร็จการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟหมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง เนื่องจากเป็นผลงานการส่งเสริมการเกษตรที่ทำให้สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง ได้รับรางวัลสำนักงานเกษตรจังหวัดดีเด่นประดับประเทศในปี 2566 โดยการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรทั้งหมดที่เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง จำนวน 30 ราย เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมดโดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.2.1 การสร้างเครื่องมือการวิจัย

1) ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย โดยได้ศึกษา ค้นคว้า เอกสารงานวิจัย วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สอบถามผู้รู้ และเกษตรกรที่ผลิตกาแฟโรบัสต้า

2) กำหนดกรอบของเนื้อหาและคำถามให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัย

3) นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบให้ความคิดเห็น จากนั้นนำเครื่องมือดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไข ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาได้ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะไว้

1.2.2 รายละเอียดของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งคำถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปด้านสังคมและเศรษฐกิจ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 สภาพทั่วไปด้านสังคม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ ประสบการณ์ในด้าน

การเกษตร และประสบการณ์ในการทำสวนกาแฟ โดยมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) และเติมข้อความ (open end)

ส่วนที่ 2 สภาพทั่วไปด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย แรงงานในการทำการเกษตร พื้นที่ถือครองทางการเกษตร อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้ของครอบครัว รายจ่ายของครอบครัวรวม และหนี้สินรวมของครอบครัว โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด - ปลายเปิดแบบเติมคำในช่องว่าง

ตอนที่ 2 การจัดการผลิตกาแฟโรบัสต้า แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 สภาพการผลิตกาแฟของเกษตรกร ประกอบด้วยการคัดเลือกพันธุ์ การเลือกเมล็ดพันธุ์ การเลือกสภาพพื้นที่ปลูกให้เหมาะสม วิธีการจัดการดินปลูกกาแฟบนที่ลาดชัน การปลูกกาแฟโรบัสต้า สายพันธุ์กาแฟโรบัสต้า การเตรียมพื้นที่ปลูก ระยะปลูก ขนาดหลุมปลูก วัสดุรองก้นหลุม การคัดเลือกกล้าปลูก การเพาะกล้า จำนวนต้นต่อพื้นที่ การปลูกกาแฟร่วมกับพืชอื่น การดูแลรักษา การป้องกันกำจัดศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวโดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด - ปลายเปิดแบบเติมคำในช่องว่าง

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ โดยลักษณะคำถามเป็นแบบวัดมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) มี 6 ระดับ และกำหนดการให้คะแนน ดังนี้

ระดับความคิดเห็นปฏิบัติมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
ระดับความคิดเห็นปฏิบัติมาก	ให้ 4 คะแนน
ระดับความคิดเห็นปฏิบัติปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
ระดับความคิดเห็นปฏิบัติน้อย	ให้ 2 คะแนน
ระดับความคิดเห็นปฏิบัติน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน
ไม่ใช่/ไม่ปฏิบัติ	ให้ 0 คะแนน

โดยเกณฑ์ระดับค่าเฉลี่ย เพื่อใช้เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่คำนวณได้ในแต่ละรายการอยู่ในระดับใด (Best, 1976) ใช้การจัดช่วงคะแนนดังนี้

$$\text{การจัดช่วงระดับคะแนน} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$= \frac{5 - 1}{5}$$

$$= 0.80$$

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปฏิบัติมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปฏิบัติมาก
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปฏิบัติปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปฏิบัติน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปฏิบัติน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาและการจัดการปัญหาในการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้า โดยแบ่งเป็นประเด็นปัญหา ประกอบด้วย ปัญหาการผลิตกาแฟ ปัญหาด้านการดูแลรักษา ปัญหาด้านการเก็บเกี่ยว และปัญหาด้านการตลาด เป็นคำถามปลายเปิด

1.2.3 การตรวจสอบเครื่องมือ เพื่อตรวจสอบว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมานั้นสามารถวัดได้ตรงตามที่ต้องการ ครอบคลุมขอบเขตของเนื้อหาหรือไม่ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทดสอบกับสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟกาแฟหมู่ 10 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ทั้งหมดจำนวน 30 ราย ได้ค่าความเชื่อมั่น (reliability) เท่ากับ 0.82 และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่จะศึกษาตรวจสอบ เพื่อขอรับคำแนะนำในประเด็นที่ควรเพิ่มเติมหรือแก้ไข แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงของเนื้อหา และให้คำแนะนำเพิ่มเติมในข้อบกพร่อง ดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1.3.1 ประสานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานแปลงใหญ่ระดับอำเภอ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

1.3.2 ผู้วิจัยลงพื้นที่แนะนำตนเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยแก่กลุ่มตัวอย่างและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถาม

1.3.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างจนครบถ้วน

1.3.4 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติตามลักษณะของเนื้อหา

1.3.5 เมื่อได้ผลการวิจัยที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยทำการคืนข้อมูลสู่ชุมชน

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปด้านสังคมและเศรษฐกิจ โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุดค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 การจัดการผลิตกาแฟโรบัสต้า โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 ปัญหาและการจัดการปัญหาในการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้า ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยการเชื่อมโยงข้อมูลจากงานวิจัยเชิงปริมาณ มาสู่งานวิจัยเชิงคุณภาพ การจำแนกและจัดกลุ่มข้อมูล

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ เกษตรกรทั้งหมดที่เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง จำนวน 30 ราย เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล จำนวน 1 ราย และผู้นำชุมชน จำนวน 1 ราย จำนวนทั้งสิ้น 32 ราย

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบบันทึกการประชุมกลุ่ม ตามประเด็นปัจจัยความสำเร็จการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ ด้านผู้นำ ด้านสมาชิก ด้านการผลิต ด้านกองทุนหมุนเวียน ด้านการรวมกลุ่ม และ ด้านอื่น ๆ (ถ้ามี) และปัจจัยภายนอก ได้แก่ ด้านการส่งเสริมจากภาคีเครือข่าย สภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม ด้านระบบการตลาด ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจของโลก ด้านการสื่อสารและคมนาคม และด้านอื่น (ถ้ามี) โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

2.2.1 นำข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อมากำหนดหัวข้อในการประชุมกลุ่ม

2.2.2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อออกแบบกรอบงานวิจัย

(1) ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการผลิตกาแฟ

(2) ทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเข้าใจบริบทและแนวทางการวิจัยที่เหมาะสม

(3) ออกแบบกรอบงานวิจัยที่ชัดเจน และกำหนดขอบเขตในการสร้างแบบบันทึกการประชุมกลุ่มให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.2.3 กำหนดขอบเขตและเนื้อหาแบบบันทึกข้อมูลให้ความชัดเจนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) ระบุหัวข้อและเนื้อหาที่จะบันทึกในการประชุมกลุ่ม

2) จัดทำแบบบันทึกข้อมูลที่ครอบคลุมประเด็นที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.2.4 ดำเนินการสร้างแบบบันทึกข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

1) สร้างแบบบันทึกข้อมูลที่มีโครงสร้างชัดเจนและสามารถใช้งานได้ง่าย

2) ตรวจสอบความถูกต้องและความชัดเจนของแบบบันทึกข้อมูล

2.2.5 นำแบบบันทึกการประชุมกลุ่มเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

1) เสนอแบบบันทึกการประชุมกลุ่มให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและให้คำแนะนำ

2) ปรับปรุงและแก้ไขแบบบันทึกข้อมูลตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบบันทึกข้อมูลก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอน ไปทำนองเดียวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ (ข้อที่ 1.3) ดังนี้

2.3.1 ประสานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานแปลงใหญ่ระดับอำเภอ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

2.3.2 ผู้วิจัยลงพื้นที่แนะนำตนเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยแก่กลุ่มผู้ให้ข้อมูล และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

2.3.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยการประชุมกลุ่ม

2.3.4 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพตามลักษณะของเนื้อหา

2.2.5 เมื่อได้ผลการวิจัยที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยทำการคืนข้อมูลสู่ชุมชน

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการการประชุมกลุ่ม มาวิเคราะห์เนื้อหาโดยการจำแนกและจัดกลุ่มข้อมูล

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยความสำเร็จการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม ที่มีลักษณะของคำถามแบบปลายปิด และคำถามแบบปลายเปิด เก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุดค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปด้านสังคมและเศรษฐกิจ

ตอนที่ 2 การจัดการผลิตกาแฟโรบัสต้า

ตอนที่ 3 ปัญหาและการจัดการปัญหาในการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้า

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปด้านสังคมและเศรษฐกิจ

1.1 สภาพทั่วไปด้านสังคม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ ประสบการณ์ในด้านการเกษตร ประสบการณ์ในการทำสวนกาแฟ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4.1 สภาพทั่วไปด้านสังคมของเกษตรกรแปลงใหญ่กาแฟ

N = 30

สภาพทั่วไปด้านสังคม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	13	43.33
หญิง	17	56.67
2. อายุ		
น้อยกว่า 40 ปี	1	3.33
40-50 ปี	11	36.67
51-60 ปี	11	36.67
60 ปี ขึ้นไป	7	23.33
อายุต่ำสุด 38 ปี อายุสูงสุด 69 ปี อายุเฉลี่ย 53.40 ปี		

ตารางที่ 4.1

N = 30

สภาพทั่วไปด้านสังคม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
3. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	6	20.00
ต่ำกว่าประถมศึกษา/ประถมศึกษา	15	50.00
มัธยมศึกษาตอนต้น/ตอนปลาย	4	13.33
ปวช./ปวส.	5	16.67
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
3 คน	11	36.67
4 คน	11	36.67
5 คน	7	23.33
6 คน ขึ้นไป	1	3.33
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 3 คน สูงสุด 6 คน เฉลี่ย 3.97 คน		
5. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่มาแล้ว		
5 ปี	30	100.00
6. ท่านมีประสบการณ์ในด้านการเกษตรมาแล้ว		
น้อยกว่า 20 ปี	1	3.33
20-30 ปี	11	36.67
31-40 ปี	11	36.67
40 ปี ขึ้นไป	7	23.33
ประสบการณ์ในด้านการเกษตร ต่ำสุด 15 ปี สูงสุด 60 ปี เฉลี่ย 36.20 ปี		
7. ท่านมีประสบการณ์ในการทำสวนกาแฟมาแล้ว		
น้อยกว่า 10 ปี	1	3.33
10-20 ปี	18	60.00
20 ปี ขึ้นไป	11	36.67
ประสบการณ์ในด้านการทำสวนกาแฟ ต่ำสุด 8 ปี สูงสุด 25 ปี เฉลี่ย 17.70 ปี		

จากตารางที่ 4.1 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลสภาพทั่วไปด้านสังคมของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ปรากฏผลดังนี้

1.1.1 เพศ พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56.67 เป็นเพศชาย ร้อยละ 43.33

1.1.2 อายุ พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟส่วนใหญ่ มีช่วงอายุ 40 - 50 ปี และอายุระหว่าง 51 - 60 ปี เท่ากัน คือ ร้อยละ 36.67 โดยมีอายุเฉลี่ย 53.40 ปี

1.1.3 ระดับการศึกษา พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟส่วนใหญ่ จบต่ำกว่าประถมศึกษา/ประถมศึกษา ร้อยละ 50.00 ไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 20.00 จบปวช./ปวส. ร้อยละ 16.67 และ จบมัธยมศึกษาตอนต้น/ตอนปลาย ร้อยละ 13.33 ตามลำดับ

1.1.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า จำนวนสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ในครัวเรือนส่วนใหญ่ จำนวน 3 คน และจำนวน 4 คน เท่ากัน ร้อยละ 36.67 จำนวน 5 คน ร้อยละ 23.33 และ จำนวน 5 คน ขึ้นไป ร้อยละ 3.33 ตามลำดับ

1.1.5 การเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ พบว่า เกษตรกรทุกคนเป็นสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ มาแล้ว 5 ปี ร้อยละ 100

1.1.6 ประสบการณ์ในด้านการเกษตร พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในด้านการเกษตร อยู่ระหว่าง 20 – 30 ปี และ 31 - 40 ปี ร้อยละ 36.67 เฉลี่ย 36.20 ปี

1.1.7 ประสบการณ์ในการทำสวนกาแฟ พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟส่วนใหญ่มีประสบการณ์ ในการทำสวนกาแฟ อยู่ระหว่าง 10 - 20 ปี ร้อยละ 60.00 เฉลี่ย 17.70 ปี

ตารางที่ 4.2 สภาพทั่วไปด้านเศรษฐกิจของเกษตรกรแปลงใหญ่กาแฟ

N = 30

สภาพทั่วไปด้านเศรษฐกิจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. แรงงานในการทำการเกษตรในครัวเรือน		
3 คน	11	36.67
4 คน	12	40.00
5 คน ขึ้นไป	7	23.33
จำนวนแรงงานในครัวเรือน ต่ำสุด 3 คน สูงสุด 6 คน เฉลี่ย 3.93 คน		
2. พื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด		
พื้นที่ตนเอง		
1-20 ไร่	3	10.00
21-30 ไร่	14	46.67
31-40 ไร่	7	23.33
41 ไร่ ขึ้นไป	6	20.00
พื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด ต่ำสุด 20 ไร่ สูงสุด 55 ไร่ เฉลี่ย 31.63 ไร่		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

N = 30

สภาพทั่วไปด้านเศรษฐกิจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
3. อาชีพหลัก (ตอบได้เพียงคำตอบเดียว)		
ทำสวนยางพารา	20	66.67
ทำสวนผลไม้	10	33.33
4. อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ทำสวนกาแฟ	30	31.57
ทำสวนปาล์ม	8	8.42
ทำสวนยางพารา	8	8.42
ทำสวนผลไม้	23	24.21
เลี้ยงสัตว์	6	6.32
ค้าขาย	10	10.53
รับจ้าง	10	10.53
5. รายได้ของครอบครัว (บาท/ปี)		
ในภาคการเกษตร		
น้อยกว่า 300,000	3	10.00
300,000 - 400,000 บาท	10	33.33
400,001 - 500,000 บาท	9	30.00
500,001 - 600,000 บาท	6	20.00
มากกว่า 600,000 บาท ขึ้นไป	2	6.67
ค่าต่ำสุด = 260,000 ค่าสูงสุด = 670,000 ค่าเฉลี่ย = 424,333.33 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 20,329.14		
นอกภาคการเกษตร		
น้อยกว่า 100,000	5	16.67
100,000 - 150,000 บาท	8	26.67
150,000 - 200,000 บาท	7	23.33
มากกว่า 200,000 บาท ขึ้นไป	10	33.33
ค่าต่ำสุด = 98,000 ค่าสูงสุด = 247,000 ค่าเฉลี่ย = 173,833.33 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 59,400.94		
6. รายจ่ายของครอบครัวรวม (บาท/ปี)		
น้อยกว่า 200,000	10	33.33
200,000 - 250,000 บาท	11	36.67
250,001 - 300,000 บาท	5	16.67
มากกว่า 300,000 บาท ขึ้นไป	4	13.33
ค่าต่ำสุด = 170,000 ค่าสูงสุด = 345,000 ค่าเฉลี่ย = 231,666.67 บาท ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 49,341.22		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

N = 30

สภาพทั่วไปด้านเศรษฐกิจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
7. หนี้สินรวมของครอบครัว (บาท/ปี)		
น้อยกว่า 100,000	8	26.67
100,001 - 150,000 บาท	8	26.67
150,001 - 200,000 บาท	12	40.0
มากกว่า 200,000 บาท ขึ้นไป	2	6.66
ค่าต่ำสุด = 90,000 ค่าสูงสุด = 230,000 ค่าเฉลี่ย = 144,000.00 บาท ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน: 44,803.27		

จากตารางที่ 4.2 สภาพทั่วไปด้านเศรษฐกิจของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ปรากฏผลดังนี้

1.2.1 แรงงานในการทำการเกษตรในครัวเรือน พบว่า สมาชิกมีแรงงานในครัวเรือน จำนวน 4 คน ร้อยละ 40.00 จำนวน 3 คน ร้อยละ 36.67 จำนวน 4 คน ขึ้นไป ร้อยละ 23.33 เฉลี่ยอยู่ที่ 3.93 คน โดยสมาชิกไม่มีการจ้าง แรงงานในการทำการเกษตร

1.2.2 พื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด พบว่า สมาชิกมีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเป็นของตนเอง มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 21-30 ไร่ ร้อยละ 46.67 เฉลี่ย 31.63 ไร่

1.2.3 อาชีพหลัก พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ทำสวนยางพารา ร้อยละ 66.67 และทำสวนผลไม้ ร้อยละ 33.33

1.2.4 อาชีพรอง พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ทำสวนกาแฟ ร้อยละ 31.57 รองลงมา ทำสวนผลไม้ ร้อยละ 24.21 ค้าขายและรับจ้างร้อยละ 10.53

1.2.5 รายได้ของครอบครัว (บาท/ปี) พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 33.33 มีรายได้ของครอบครัวในภาคการเกษตร 300,000 – 400,000 บาท/ปี รองลงมา ร้อยละ 30.00 มีรายได้ในภาคการเกษตร 40,0001 – 500,000 บาท/ปี ร้อยละ 20.00 มีรายได้ในภาคการเกษตร 500,001 – 600,000 บาท/ปี และ ร้อยละ 10.00 มีรายได้ในภาคการเกษตร น้อยกว่า 300,000 บาท/ปี และ ร้อยละ 6.00 มีรายได้ในภาคการเกษตร มากกว่า 600,000 บาท/ปี โดยรายได้ของครอบครัวในภาคการเกษตร มากที่สุด 670,000 บาท/ปี และน้อยที่สุด 260,000 บาท/ปี และรายได้ของครอบครัวในภาคการเกษตร เฉลี่ย 424,333.33 บาท/ปี และส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 33.33 มีรายได้ของครอบครัวนอกภาคการเกษตร มากกว่า 200,001 บาท/ปี ขึ้นไป รองลงมา ร้อยละ 26.67 มีรายได้นอกภาคการเกษตร 100,001 – 150,000 บาท/ปี ร้อยละ 23.33 มีรายได้นอกภาคการเกษตร 150,001 – 200,000 บาท/ปี และ ร้อยละ 16.67 มีรายได้นอก

ภาคการเกษตร น้อยกว่า 100,000 บาท/ปี โดยมีรายได้ของครอบครัวนอกภาคการเกษตร น้อยที่สุด 98,000 บาท/ปี รายได้ของครอบครัวนอกภาคการเกษตร มากที่สุด 247,0000 บาท/ปี และรายได้ของครอบครัวนอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 173,833.33 บาท/ปี

1.2.6 รายจ่ายของครอบครัวรวม (บาท/ปี) พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 36.67 มีรายจ่ายของครอบครัวรวม 200,001 – 250,000 บาท/ปี รองลงมา ร้อยละ 33.33 มีรายจ่ายของครอบครัวรวม น้อยกว่า 200,000 บาท/ปี ร้อยละ 16.67 มีรายจ่ายของครอบครัวรวม 250,001 – 300,000 บาท/ปี และร้อยละ 13.33 มีรายจ่ายของครอบครัวรวมมากกว่า 300,001 บาท/ปี ขึ้นไป โดยมีรายจ่ายของครอบครัวรวม น้อยที่สุด 170,000 บาท/ปี รายจ่ายของครอบครัวรวมมากที่สุด 345,000 บาท/ปี และรายจ่ายของครอบครัวรวม เฉลี่ย 131,666.67 บาท/ปี

1.2.7 หนี้สินรวมของครอบครัว (บาท/ปี) พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 40.00 มีหนี้สินรวมของครอบครัว 150,001 – 200,000 บาท/ปี รองลงมา ร้อยละ 26.67 มีหนี้สินรวมของครอบครัว น้อยกว่า 100,000 บาท/ปี ร้อยละ 26.67 มีหนี้สินรวมของครอบครัว 100,001 – 150,000 บาท/ปี และร้อยละ 6.66 มากกว่า 200,001 บาท/ปี ขึ้นไป โดยมีหนี้สินรวมของครอบครัว น้อยที่สุด 90,000 บาท/ปี หนี้สินรวมของครอบครัว มากที่สุด 230,000 บาท/ปี และหนี้สินรวมของครอบครัว เฉลี่ย 144,000 บาท/ปี

ตอนที่ 2 การจัดการผลิตกาแฟโรบัสต้า

2.1 สภาพการผลิตกาแฟของเกษตรกร

ประกอบด้วย การคัดเลือกพันธุ์ การเลือกเมล็ดพันธุ์ การเลือกสภาพพื้นที่ปลูกให้เหมาะสม วิธีการจัดการดินปลูกกาแฟบนที่ลาดชัน การปลูกกาแฟโรบัสต้า สายพันธุ์กาแฟโรบัสต้า การเตรียมพื้นที่ปลูก ระยะปลูก ขนาดหลุมปลูก วัสดุรองก้นหลุม การคัดเลือกกล้าปลูก การเพาะกล้า จำนวนต้นต่อพื้นที่ การปลูกกาแฟร่วมกับพืชอื่น การดูแลรักษา การป้องกันกำจัดศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวโดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด - ปลายเปิดแบบเติมคำในช่องว่าง ปรากฏผลดังตารางที่ 4.3 ดังนี้

ตารางที่ 4.3 สภาพการผลิตกาแฟของเกษตรกร

N = 30

สภาพการผลิตกาแฟของเกษตรกร	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. การคัดเลือกพันธุ์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ตามกรมวิชาการเกษตร	25	83.33
เมล็ดพันธุ์ของตนเอง	26	86.67
พันธุ์จากแหล่งที่เชื่อถือได้	27	90.00
2. การเลือกเมล็ดพันธุ์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ต้นที่ แข็งแรง สมบูรณ์	30	100.00
เมล็ดที่สุกเป็นสีแดง	30	100.00
เมล็ดสวยสม่ำเสมอ	25	83.33
เมล็ดมีขนาดใหญ่	27	90.00
3. การเลือกสภาพพื้นที่ปลูกให้เหมาะสม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
มีความเป็นกรดเป็นด่าง ระหว่าง 5.5-6.5	28	93.33
อุณหภูมิ ระหว่าง 25-32 องศาเซลเซียส	24	80.00
ปริมาณน้ำฝนไม่ต่ำกว่า 1,500 มิลลิเมตร/ปี	30	100.00
มีแหล่งน้ำธรรมชาติใกล้แปลง	14	46.67
4. วิธีการจัดการดินปลูกกาแฟบนที่ลาดชัน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่ใช้ยาฆ่าหญ้า	15	50.00
ปลูกพืชคลุมดิน	24	80.00
ปรับพื้นที่ปลูกเป็นขั้นบันได	30	100.00
ทำคันดิน/ซากพืช	17	56.67
5. การปลูกกาแฟโรบัสต้า (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
จัดพื้นที่หน้าแปลงปลูกไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ	16	53.33
ปลูก 3 สายพันธุ์ ร่วมกันต่อแปลง	28	93.33
ปลูกแถวละสายพันธุ์สลับกันไป	21	70.00
จัดพื้นที่หน้าแปลงปลูกไปทางทิศเหนือ, ทิศตะวันออก	14	46.67

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 30

สภาพการผลิตกาแฟของเกษตรกร	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
6. สายพันธุ์กาแฟโรบัสต้า (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ชุมพร 1	7	23.33
ชุมพร 2	28	93.33
ชุมพร 3	11	36.67
ชุมพร 4	26	86.67
ชุมพร 5	20	66.67
พันธุ์พื้นเมือง	16	53.33
7. การเตรียมพื้นที่ปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ปรับพื้นที่ให้เรียบ ขุดถอนรากไม้	30	100.00
ทำขั้นบันได	24	80.00
ปลูกหญ้าแฝก	19	63.33
ทำคันดิน/ซากพืช	17	56.67
8. ระยะปลูก		
3.0 x 3.0 เมตร	30	100.00
9. ขนาดหลุมปลูก		
30 x 30 x 30 เซนติเมตร	25	83.33
50 x 50 x 50 เซนติเมตร	5	16.67
10. วัสดุรองก้นหลุม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ปุ๋ยคอก	14	46.67
ปุ๋ยหมัก	18	60.00
ปูนขาว	27	90.00
เชื้อราไตรโคเดอร์มา/หินฟอสเฟต	24	80.00

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 30

สภาพการผลิตกาแฟของเกษตรกร	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
11. การคัดเลือกกล้าปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
แข็งแรง ความสูง 30 เซนติเมตร	30	100.00
ใบจริง 5-7 คู่	24	80.00
พันธุ์แนะนำจากกรมวิชาการเกษตร	19	63.33
ต้นพันธุ์จากแหล่งที่เชื่อถือได้	27	90.00
12. การเพาะกล้า		
ถาดเพาะกล้า	14	46.67
แปลงเพาะ	21	70.00
ถุงเพาะชำ	16	53.33
13. จำนวนต้นต่อพื้นที่ (ต้น/ไร่)		
น้อยกว่า 100 ต้น/ไร่	5	16.67
100-140 ต้น/ไร่	13	43.33
141-160 ต้น/ไร่	11	36.67
160 ต้น/ไร่ ขึ้นไป	1	3.33
จำนวนต้นต่อพื้นที่ต่ำสุด 80 ต้น/ไร่, สูงสุด 170 ต้น/ไร่, เฉลี่ย 134.67 ต้น/ไร่		
14. การปลูกกาแฟร่วมกับพืชอื่น		
ยางพารา	26	86.67
ทุเรียน	4	13.33
15. การดูแลรักษา		
15.1 การใส่ปุ๋ยกาแฟโรบัสต้า		
1) ต้นอายุก่อนให้ผลผลิต		
1.1) ปุ๋ยอินทรีย์	30	100.00
ชนิด (ปุ๋ยหมักแกลบกาแฟ)	30	100
อัตรา 0.5 – 1.0 กิโลกรัม/ต้น/ปี		
ช่วงเวลาใส่ (หลังฝนตก)		

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 30

สภาพการผลิตกาแฟของเกษตรกร	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
วิธีการใส่ รอบทรงพุ่ม		
ชนิด (ปุ๋ยขี้วัว)	15	50.00
อัตรา 0.5 – 1.0 กิโลกรัม/ต้น/ปี		
ช่วงเวลาใส่ (หลังฝนตก)		
วิธีการใส่ รอบทรงพุ่ม		
ชนิด (ปุ๋ยขี้ไก่)	5	16.67
อัตรา 0.5 – 1.0 กิโลกรัม/ต้น/ปี		
ช่วงเวลาใส่ (หลังฝนตกตกประมาณ)		
วิธีการใส่ รอบทรงพุ่ม		
1.2) ปุ๋ยเคมี	15	50.00
ชนิด (15-15-15)	11	36.67
อัตรา 50-70 กรัม/ต้น/ปี		
ช่วงเวลาใส่ (หลังฝนตก)		
วิธีการใส่ รอบทรงพุ่ม		
ชนิด (46-0-0)	4	13.33
อัตรา 20-30 กรัม/ต้น/ปี		
ช่วงเวลาใส่ (หลังฝนตก)		
วิธีการใส่ รอบทรงพุ่ม		
2) ต้นอายุให้ผลผลิต		
2.1) ปุ๋ยอินทรีย์	30	100.00
ชนิด (ปุ๋ยหมักแกลบกาแฟ)	30	100
อัตรา 0.5 - 1 กิโลกรัม/ต้น/ปี		
ช่วงเวลาใส่ (ต้นมีอายุ 3 ปีขึ้นไปหลังฝนตก)		
วิธีการใส่ รอบทรงพุ่ม		
ชนิด (ปุ๋ยขี้วัว)	15	50.00

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 30

สภาพการผลิตกาแฟของเกษตรกร	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
อัตรา 0.5 - 1 กิโลกรัม/ต้น/ปี ช่วงเวลาใส่ (ต้นมีอายุ 3 ปีขึ้นไปหลังฝนตก) วิธีการใส่ รอบทรงพุ่ม		
ชนิด (ปุ๋ยขี้ไก่)	5	16.67
อัตรา 0.5 - 1 กิโลกรัม/ต้น/ปี ช่วงเวลาใส่ (ต้นมีอายุ 3 ปีขึ้นไปหลังฝนตก) วิธีการใส่ รอบทรงพุ่ม		
2.2) ปุ๋ยเคมี	15	50.00
ชนิด (12-12-17)	6	20.00
อัตรา 200 กรัม/ต้น/ปี ช่วงเวลาใส่ (ต้นมีอายุ 3 ปีขึ้นไปหลังฝนตก) วิธีการใส่ รอบทรงพุ่ม		
ชนิด (13-13-21)	5	16.67
อัตรา 200 กรัม/ต้น/ปี ช่วงเวลาใส่ (ต้นมีอายุ 3 ปีขึ้นไปหลังฝนตก) วิธีการใส่ รอบทรงพุ่ม		
ชนิด (46-0-0)	4	13.33
อัตรา 50-70 กรัม/ต้น/ปี ช่วงเวลาใส่ (หลังเก็บเกี่ยว, หลังฝนตก) วิธีการใส่ รอบทรงพุ่ม		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 30

สภาพการผลิตกาแฟของเกษตรกร	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
15.2 การให้น้ำ	30	100.00
1) ต้นอายุก่อนให้ผลผลิต	30	100.00
ช่วงเวลาให้ 6.00-8.00 น.		
อัตรา/ปริมาณ รดน้ำ 20-30 นาที/ครั้ง (40-60 ลิตร/ต้น/ครั้ง)		
ความถี่/วิธีการ ช่วงฤดูฝนจะอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก หากเป็นช่วงฤดูแล้งจะรดน้ำช่วยในช่วงเช้ามืด/ช่วงเย็น และใช้เศษวัชพืชคลุมโคนต้น		
2) ต้นอายุให้ผลผลิต	30	100.00
ช่วงเวลาให้ 6.00-8.00 น.		
อัตรา/ปริมาณ รดน้ำ 20-30 นาที/ครั้ง (40-60 ลิตร/ต้น/ครั้ง)		
ความถี่/วิธีการ ช่วงฤดูฝนจะอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก กรณีหลังติดผล 3 เดือนหากไม่ได้รับน้ำฝน จะรดน้ำช่วย และใช้เศษวัชพืชคลุมโคนต้น		
15.3 การตัดแต่งกิ่ง	30	100.00
1) ปีแรกที่ปลูกจากกิ่งหลัก	30	100.00
(1) ช่วงแรกหลังปลูก ยังไม่มีการตัดแต่งกิ่ง กำจัดวัชพืชสม่ำเสมอโดยใช้วิธีการตัดให้สั้น ไม่กำจัดวัชพืชแบบเปิดผิวดิน	30	100.00
(2) เมื่อต้นกาแฟมีใบ 5-6 คู่และใบคลี่เต็มที่ ตัดปลายยอดที่ความสูง 50-60 เซนติเมตร เพื่อให้กาแฟมีกิ่งหลักงอกเพิ่มขึ้น เลือกและดูแลกิ่งหลักไว้ 4-5 กิ่ง ดูระยะกิ่งหลักให้กระจายตัวไม่เบียดกันจนเกินไป	30	100.00

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 30

สภาพการผลิตกาแฟของเกษตรกร	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
2) ปีที่ 2-4 เมื่อกิ่งหลัก 3 - 5 กิ่งหลักโตเต็มที่ โดยตัดแต่งกิ่งปีละ 1-2 ครั้ง โดยเฉพาะหลังเก็บเกี่ยว ทำการผลผลิตที่ไร้ประโยชน์ให้หมด เช่น กิ่งแห้ง กิ่งแขนง กิ่งแคระแกร็น กิ่งไม่ให้ผล รวมทั้งกิ่งย่อยที่แน่นทึบ เพื่อให้แสงแดดส่องถึงกลางพุ่ม ลดการระบาดของโรคแมลง และตัดกิ่งที่อยู่ด้านล่างให้สั้นลง เพื่อไม่ให้ใบระพื้น	30	100.00
3) หลังกิ่งหลักให้ผลผลิตเต็มที่	30	100.00
(1) กิ่งหลัก 1 กิ่ง จะให้ผลผลิตเต็มที่ประมาณ 2-3 ปี จะเริ่มให้ผลผลิตลดลง ทำการตัดทิ้งในช่วงต้นฤดูฝน เลือกตัดกิ่งที่ให้ผลผลิตน้อยที่สุด 1 กิ่ง โดยตัดหน้าเอียง 50 องศา เพื่อไม่ให้น้ำขังบริเวณแผลและทาปูนแดงเพื่อป้องกันการเข้าทำลายของเชื้อราโรคพืช พร้อมกับเลี้ยงกิ่งหลักใหม่เพิ่มขึ้นมาอีก 1 กิ่ง ส่งผลให้มีจำนวนกิ่งหลักลดลงปีละ 1 กิ่งและมีกิ่งใหม่ 1 กิ่งเสมอ ทำเช่นนี้ทุกปี จนครบจำนวนกิ่งหลักทั้งหมด	30	100.00
(2) หลังเก็บเกี่ยว ทำการผลผลิตที่ไร้ประโยชน์ให้หมด เช่น กิ่งแห้ง กิ่งแขนง กิ่งแคระแกร็น กิ่งไม่ให้ผล รวมทั้งกิ่งย่อยที่แน่นทึบ เพื่อให้แสงแดดส่องถึงกลางพุ่ม ลดการระบาดของโรคแมลง และตัดกิ่งที่อยู่ด้านล่างให้สั้นลง เพื่อไม่ให้ใบระพื้น	30	100.00
15.4 การตัดฟื้นต้น	30	100.00
1) อายุกาแฟตัดฟื้นต้น 8-9 ปี	30	100.00
2) ฤดูตัดฟื้นต้น เมื่ออายุต้นได้ประมาณ 9 ปี ผลผลิตเริ่มลดลง ทำการตัดฟื้นต้นทันทีหลังเก็บผลผลิต ช่วงต้นฤดูฝน เพื่อป้องกันกิ่งและลำต้นแห้ง แตก จากการขาดน้ำในช่วงฤดูแล้งได้	30	100.00

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 30

สภาพการผลิตกาแฟของเกษตรกร	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
3) วิธีการตัดฟื้นต้น ตัดแบบไว้กิ่งพี่เลี้ยง 1 เลือกกิ่งพี่เลี้ยง 1 กิ่งที่อายุกิ่งน้อยที่สุดจากทั้งหมด ทำการตัดกิ่งอื่นๆ ที่ระดับความสูงประมาณ 50 เซนติเมตร หน้าตัดเอียง เพื่อไม่ให้น้ำขังบนรอยตัด ทาปูนแดงตรงรอยตัดเพื่อป้องกันการเข้าทำลายของเชื้อราโรคพืช เมื่อกาแฟแตกกิ่งและทรงพุ่มใหม่ จึงค่อยตัดกิ่งพี่เลี้ยง	30	100.00
16. การป้องกันกำจัดศัตรูพืช		
16.1 ความถี่ในการสำรวจโรค แมลง		
1) สัปดาห์ละ 3 ครั้ง	3	10.00
2) สัปดาห์ละ 2 ครั้ง	10	33.33
3) สัปดาห์ละ 1 ครั้ง	17	56.67
16.2 โรคและแมลงศัตรูที่พบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1) โรคราสนิม	11	36.67
2) โรคแอนแทรคโนส	5	16.67
3) โรคราดำ	27	90.00
4) มอดเจาะผลกาแฟ	16	53.33
5) หนอนเจาะลำต้น	3	10.00
6) เพลี้ย	21	70.00
7) โรคผลเน่า	7	23.33
8) โรคใบไหม้สีน้ำตาล	5	16.67

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 30

สภาพการผลิตกาแฟของเกษตรกร	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
16.3 วิธีทางเขตกรรมในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1) การปรับสภาพดินให้มีความเหมาะสม	21	70.00
2) การไถพรวน	27	90.00
3) การกำจัดวัชพืช	30	100.00
4) การตัดแต่งกิ่ง	30	100.00
16.4 วิธีทางกายภาพในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1) กับดักล่อมอดเจาะผลกาแฟ	11	36.67
16.5 วิธีทางชีวภาพในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช		
1) โรคราสนิม	11	36.67
อัตราที่ใช้ เชื้อราไตรโคเดอร์มา 100 กรัม/น้ำ 20 ลิตร		
เวลาที่ใส่ ทุก 3 เดือนหลังปลูก		
วิธีการใช้ ราดรอบโคนต้น		
2) โรคแอนแทรคโนส	5	16.67
อัตราที่ใช้ เชื้อราไตรโคเดอร์มา 100 กรัม/น้ำ 20 ลิตร		
เวลาที่ใส่ ทุก 3 เดือนหลังปลูก		
วิธีการใช้ ราดรอบโคนต้นและลำต้น		
3) โรคราดำ	27	90.00
อัตราที่ใช้ เชื้อราไตรโคเดอร์มา 100 กรัม/น้ำ 20 ลิตร		
เวลาที่ใส่ ทุก 3 เดือนหลังปลูก		
วิธีการใช้ ราดรอบโคนต้น		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 30

สภาพการผลิตกาแฟของเกษตรกร	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
4) มอดเจาะผลกาแฟ	16	53.33
อัตราที่ใช้ เชื้อไวรัส NPV 20 มิลลิลิตร/น้ำ 20 ลิตร		
เวลาที่ใส่ เมื่อพบการระบาด		
วิธีการใช้ ฉีดพ่นที่ลำต้น		
5) หนอนเจาะลำต้น	3	10.00
อัตราที่ใช้ เชื้อไวรัส NPV 20 มิลลิลิตร/น้ำ 20 ลิตร		
เวลาที่ใส่ เมื่อพบการระบาด		
วิธีการใช้ ฉีดพ่นที่ลำต้น		
6) เพลี้ย	21	70.00
อัตราที่ใช้ สารสกัดจากสะเดา 50 ซีซี/น้ำ 20 ลิตร		
เวลาที่ใส่ เมื่อพบการระบาด		
วิธีการใช้ ฉีดพ่นที่ใบและลำต้น		
7) โรคผลเน่า	7	23.33
อัตราที่ใช้ เชื้อราไตรโคเดอร์มา 100 กรัม/น้ำ 20 ลิตร		
เวลาที่ใส่ เมื่อพบการระบาด		
วิธีการใช้ ราดรอบโคนต้นและผล		
8) โรคใบไหม้สีน้ำตาล	5	16.67
อัตราที่ใช้ เชื้อราไตรโคเดอร์มา 100 กรัม/น้ำ 20 ลิตร		
เวลาที่ใส่ ทุก 3 เดือนหลังปลูก		
วิธีการใช้ ราดรอบโคนต้นและลำต้น		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 30

สภาพการผลิตกาแฟของเกษตรกร	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
16.6 วิธีทางเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช	30	100
ระยะต้นกล้า		
ชนิดสาร คาร์บาริล (carbaryl)		
อัตราที่ใช้ 50 กรัม/น้ำ 20 ลิตร		
ระยะเวลาที่ใช้ ทุก 2 สัปดาห์		
วิธีการใช้ ฉีดพ่นที่ใบและลำต้น		
ระยะปลูกลงแปลง		
ชนิดสาร โพรฟิโนฟอส (profenofos)		
อัตราที่ใช้ 40 มิลลิลิตร/น้ำ 20 ลิตร		
ระยะเวลาที่ใช้ เมื่อพบการระบาดของเพลี้ย		
วิธีการใช้ ฉีดพ่นที่ใบและลำต้น		
ระยะผลอ่อน		
ชนิดสาร แมนโคเซบ (mancozeb)		
อัตราที่ใช้ 50 กรัม/น้ำ 20 ลิตร		
ระยะเวลาที่ใช้ ทุก 2 สัปดาห์		
วิธีการใช้ ฉีดพ่นที่ผลและลำต้น		
ระยะผลแก่		
ชนิดสาร คาร์เบนดาซิม (carbendazim)		
อัตราที่ใช้ 30 มิลลิลิตร/น้ำ 20 ลิตร		
ระยะเวลาที่ใช้ เมื่อพบการระบาดของโรคผลเน่า		
วิธีการใช้ ฉีดพ่นที่ผลและลำต้น		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 30

สภาพการผลิตกาแฟของเกษตรกร	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ระยะเก็บเกี่ยว		
ชนิดสาร ไตรโฟลิน (trifloxystrobin)		
อัตราที่ใช้ 25 กรัม/น้ำ 20 ลิตร		
ระยะเวลาที่ใช้ ทุก 2 สัปดาห์		
วิธีการใช้ ฉีดพ่นที่ใบและผล		
17. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว		
17.1 การเก็บเกี่ยว		
17.1.1) ดัชนีเก็บเกี่ยวพิจารณาจาก		
1) ผลสีแดง/แดงเกือบทั้งผล 90-100% ของพื้นที่ผิวเมล็ด	30	100.00
2) หลังออกดอกประมาณ 9-12 เดือน	11	36.67
17.1.2) วิธีการเก็บเกี่ยว		
1) อุปกรณ์การเก็บ		
(1) สวิง	30	100.00
(2) ผ้าเขียวไนล่อน/ผ้าไบรองผลที่ตกลงมาไม่ให้สัมผัสพื้นดิน	30	100.00
(3) ถุงมือผ้า	30	100.00
(4) ถุงตาข่ายไนล่อน/กระสอบไนล่อน	30	100.00
2) วิธีการเก็บ		
(1) กำจัดวัชพืช กิ่งไม้ ใบไม้ และผลกาแฟที่ร่วงหล่นบริเวณโคนต้นก่อนการเก็บเกี่ยว	30	100.00
(2) ขึงผ้าไบหรือผ้าเขียวไนล่อน ไว้บริเวณโคนต้น เพื่อไม่ให้ผลที่หล่นจากต้นไม่สัมผัสพื้นดิน และรวมกับผลที่ตกอยู่พื้นก่อนนี้ ป้องกันการปนเปื้อนเชื้อรา	30	100.00

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 30

สภาพการผลิตกาแฟของเกษตรกร	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
(3) เลือกเก็บเฉพาะผลกาแฟที่สุกมีสีแดง บางผลที่ร่วงหล่นอยู่บริเวณโคนต้นพิจารณาเก็บได้ แต่ไม่ควรร่วงนานเกิน 1 วัน	30	100.00
(4) นำผลกาแฟไปคัดเลือก และเข้าสู่กระบวนการต่อไป โดยไม่ทิ้งไว้นานเกิน 24 ชั่วโมง	30	100.00
17.2 การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว		
1) คัดแยกผล เลือกเมล็ดที่ไม่สมบูรณ์ เน่า สีเขียว เมล็ดที่ลอยน้ำ และเศษกิ่งไม้ ใบไม้ออก	30	100.00
2) การทำความสะอาด ล้างในน้ำสะอาด และเลือกเมล็ดที่ไม่สมบูรณ์ เน่า สีเขียว เมล็ดที่ลอยน้ำ และเศษกิ่งไม้ ใบไม้ออก อีกครั้ง	30	100.00
3) นำมาตากแห้ง ณ จุดตากที่ทางกลุ่มได้จัดเตรียมไว้จำนวน 3 จุด โดยมีผู้ดูแลและมีการจดบันทึกชื่อ-สกุล/วัน/เวลา ที่ตากไว้ โดยจุดตากแต่ละจุด มีการยกแคร่สูงจากพื้นดิน ห่างจากแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์ และแหล่งขยะ มีการรองด้วยผ้าใบพลาสติก และหลังคามีพลาสติกคลุมมิดชิด เพื่อป้องกันความชื้นและการเข้าทำลายของแมลง	30	100.00
4) การสีผลกาแฟ มีการใช้เครื่องสี ณ จุดเดียวที่ทำการกลุ่มแปลงใหญ่ฯ โดยมีผู้ดูแลตรวจสอบสภาพเครื่องสี ก่อน-หลังใช้ และมีการบำรุงรักษาเครื่องสีตามฉลากและคำแนะนำของเจ้าหน้าที่รัฐฯ	30	100.00
17.3 การเก็บรักษาเมล็ดกาแฟ		
1) เป็นพื้นซีเมนต์	30	100.00
2) ห่างจากแหล่งความร้อน	30	100.00
3) ใส่ในกระสอบที่สะอาด	30	100.00
4) เก็บโรงเก็บสะอาด มีประตู,รั้วรอบ ยกพื้นตั้งกระสอบกันความชื้น)	30	100.00

จากตารางที่ 4.3 สภาพการผลิตกาแฟของเกษตรกรของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ปรากฏผลดังนี้

2.1.1 การคัดเลือกพันธุ์ พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 90.00 พันธุ์จากแหล่งที่เชื่อถือได้ รองลงมา ร้อยละ 86.67 เมล็ดพันธุ์ของ*ตนเอง และร้อย*ละ 83.33 ตามกรมวิชาการเกษตร

2.1.2 การเลือกเมล็ดพันธุ์ พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 100.00 ต้นที่แข็งแรง สมบูรณ์ และเมล็ดที่สุกเป็นสีแดง รองลงมา ร้อยละ 90.00 เมล็ดมีขนาดใหญ่ และร้อยละ 83.33 เมล็ดสวยสม่ำเสมอ

2.1.3 การเลือกสภาพพื้นที่ปลูก พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 100.00 ปริมาณน้ำฝนไม่ต่ำกว่า 1500 มิลลิเมตร/ปี รองลงมา ร้อยละ 93.33 มีความเป็นกรดเป็นด่าง ระหว่าง 5.5-6.5 ร้อยละ 80.00 อุณหภูมิ ระหว่าง 25-32 องศาเซลเซียส และร้อยละ 46.67 มีแหล่งน้ำธรรมชาติใกล้แปลง

2.1.4 วิธีการจัดการดินปลูกกาแฟบนที่ลาดชัน พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 100.00 ปรับพื้นที่ปลูกเป็นขั้นบันได รองลงมา ร้อยละ 80.00 ปลูกพืชคลุมดิน ร้อยละ 56.67 ทำคันดิน/ซากพืช และร้อยละ 50.00 ไม่ใช้ยาฆ่าหญ้า

2.1.5 การปลูกกาแฟโรบัสต้า พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 93.33 ปลูก 3 สายพันธุ์ ร่วมกันต่อแปลง รองลงมา ร้อยละ 70.00 ปลูกแถวละสายพันธุ์สลับกันไป ร้อยละ 53.33 จัดพื้นที่หน้าแปลงปลูกไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และร้อยละ 46.67 จัดพื้นที่หน้าแปลงปลูกไปทางทิศเหนือและทิศตะวันออก

2.1.6 สายพันธุ์กาแฟโรบัสต้า พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 93.33 สายพันธุ์ชุมพร 2 รองลงมา ร้อยละ 86.67 สายพันธุ์ชุมพร 4 ร้อยละ 66.67 สายพันธุ์ชุมพร 5 ร้อยละ 53.33 พันธุ์พื้นเมือง ร้อยละ 36.67 สายพันธุ์ชุมพร 3 และร้อยละ 23.33 สายพันธุ์ชุมพร 1

2.1.7 การเตรียมพื้นที่ปลูก พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 100.00 ปรับพื้นที่ให้เรียบ ขุดถอนรากไม้ รองลงมา ร้อยละ 80.00 ทำขั้นบันได ร้อยละ 63.33 ปลูกหญ้าแฝก และร้อยละ 56.67 ทำคันดิน/ซากพืช

2.1.8 ระยะปลูก พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 100.00 ปลูกในระยะ 3.0 x 3.0 เมตร

2.1.9 ขนาดหลุมปลูก พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 83.33 ใช้ขนาดหลุม 30 x 30 x 30 เซนติเมตร รองลงมา ร้อยละ 16.67 ใช้ขนาดหลุม 50 x 50 x 50 เซนติเมตร

2.1.10 วัสดุรองก้นหลุม พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 90.00 ใช้ปูนขาว รองลงมา ร้อยละ 80.00 ใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา/หินฟอสเฟต ร้อยละ 60.00 ใช้ปุ๋ยหมัก และร้อยละ 46.67 ใช้ปุ๋ยคอก

2.1.11 การคัดเลือกกล้าปลูก พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 100.00 แข็งแรง ความสูง 30 เซนติเมตร รองลงมา ร้อยละ 90.00 ต้นพันธุ์จากแหล่งที่เชื่อถือได้ ร้อยละ 80.00 ใบจริง 5-7 คู่ และ ร้อยละ 63.33 พันธุ์แนะนำ

2.1.12 การเพาะกล้า พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 70.00 ใช้แปลงเพาะ รองลงมา ร้อยละ 53.33 ใช้ถุงเพาะชำ และร้อยละ 46.67 ใช้ถาดเพาะกล้า

2.1.13 จำนวนต้นต่อพื้นที่ พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 43.33 ปลูก 100-140 ต้น/ไร่ รองลงมา ร้อยละ 36.67 ปลูก 141-160 ต้น/ไร่ ร้อยละ 16.67 ปลูกน้อยกว่า 100 ต้น/ไร่ และร้อยละ 3.33 ปลูก 160 ต้น/ไร่ ขึ้นไป

2.1.14 การปลูกกาแฟร่วมกับพืชอื่น พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 86.67 ปลูกกาแฟร่วมกับยางพารา รองลงมา ร้อยละ 13.33 ปลูกกาแฟร่วมกับทุเรียน

2.1.15 การดูแลรักษา

1) การใส่ปุ๋ยกาแฟโรบัสต้า พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 100.00 ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยหมักแกลบกาแฟ) ทั้งก่อนและเมื่อให้ผลผลิต รองลงมา ร้อยละ 50.00 ใส่ปุ๋ยขี้วัว ร้อยละ 50.00 ใส่ปุ๋ยเคมี ร้อยละ 36.67 ใส่ปุ๋ยเคมีชนิด 15-15-15 ร้อยละ 16.67 ใส่ปุ๋ยขี้ไก่ ร้อยละ 13.33 ใส่ปุ๋ยเคมีชนิด 46-0-0 ร้อยละ 20.00 ใส่ปุ๋ยเคมีชนิด 12-12-17 เมื่อให้ผลผลิต ร้อยละ 16.67 ใส่ปุ๋ยเคมีชนิด 13-13-21 เมื่อให้ผลผลิต

2) การให้น้ำ พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 100.00 รดน้ำช่วงเวลา 6.00-8.00 น. ใช้น้ำ 40-60 ลิตร/ต้น/ครั้ง

3) การตัดแต่งกิ่ง พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 100.00 ตัดแต่งกิ่งในปีแรก, ปีที่ 2-4, และหลังกิ่งหลักให้ผลผลิตเต็มที่

4) การตัดฟื้นต้น พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 100.00 ตัดฟื้นต้นเมื่ออายุ 8-9 ปี

2.1.16 การป้องกันกำจัดศัตรูพืช

1) ความถี่ในการสำรวจโรค แมลง พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 56.67 สำรวจสัปดาห์ละ 1 ครั้ง รองลงมา ร้อยละ 33.33 สำรวจสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ร้อยละ 10.00 สำรวจสัปดาห์ละ 3 ครั้ง

2) โรคและแมลงศัตรูที่พบ พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 90.00 พบโรคราดำ รองลงมา ร้อยละ 70.00 พบเพลี้ย ร้อยละ 53.33 พบมอดเจาะผลกาแฟ ร้อยละ

36.67 พบโรคราสนิม ร้อยละ 23.33 พบโรคผลเน่า ร้อยละ 16.67 พบโรคแอนแทรคโนส และโรคใบไหม้สีน้ำตาล และร้อยละ 10.00 พบหนอนเจาะลำต้น

3) วิธีทางเขตกรรมในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 100.00 การกำจัดวัชพืช และการตัดแต่งกิ่ง รองลงมา ร้อยละ 90.00 การไถพรวน ร้อยละ 70.00 การปรับสภาพดิน

4) วิธีทางกายภาพในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 36.67 ใช้กับดักล่อมอดเจาะผลกาแฟ

5) วิธีทางชีวภาพในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 90.00 ใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในการป้องกันโรคราดำ รองลงมา ร้อยละ 70.00 ใช้สารสกัดจากสะเดาในการป้องกันเพลี้ย ร้อยละ 53.33 ใช้เชื้อไวรัส NPV ในการป้องกันมอดเจาะผลกาแฟ ร้อยละ 36.67 ใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในการป้องกันโรคราสนิม ร้อยละ 23.33 ใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในการป้องกันโรคผลเน่า ร้อยละ 16.67 ใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในการป้องกันโรคแอนแทรคโนสและโรคใบไหม้สีน้ำตาล และร้อยละ 10.00 ใช้เชื้อไวรัส NPV ในการป้องกันหนอนเจาะลำต้น

6) วิธีทางเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 100.00 ใช้คาร์บาริล ในระยะต้นกล้า รองลงมา ร้อยละ 100.00 ใช้โพรฟิโนฟอส ในระยะปลูกลงแปลงเมื่อพบการระบาดของเพลี้ย ร้อยละ 100.00 ใช้แมนโคเซบ ในระยะผลอ่อน ร้อยละ 100.00 ใช้คาร์เบนดาซิม ในระยะผลแก่เมื่อพบการระบาดของโรคผลเน่า และร้อยละ 100.00 ใช้ไตรโฟลิน ในระยะเก็บเกี่ยว

2.1.17 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

1) การเก็บเกี่ยว

(1) ดัชนีเก็บเกี่ยว พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 100.00 พิจารณาผลที่มีสีแดง/แดงเกือบทั้งผล 90-100% ของพื้นที่ผิวเมล็ด รองลงมา ร้อยละ 36.67 พิจารณาเก็บเกี่ยวเมล็ดหลังจากออกดอกประมาณ 9-12 เดือน

(2) วิธีการเก็บเกี่ยว

(1) อุปกรณ์การเก็บ พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 100.00 ใช้สวิง ผ้าเขียวไนล่อน/ผ้าไบรองผลที่ตกลงมา ไม่ให้สัมผัสพื้นดิน, ถุงมือผ้า, ถุงตาข่ายไนล่อน/กระสอบไนล่อน

(2) วิธีการ*เก็บ* พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟทุกราย ร้อยละ 100.00

ก. กำจัดวัชพืช กิ่งไม้ ใบไม้ และผลกาแฟที่ร่วงหล่นบริเวณโคนต้นก่อนการเก็บเกี่ยว

ข. ขึงผ้าไบหรือผ้าเขียวไนล่อน ไว้บริเวณโคนต้น เพื่อไม่ให้ผลที่หล่นจากต้นไม่สัมผัสพื้นดิน และรวมกับผลที่ตกอยู่พื้นก่อนนี้ ป้องกันการปนเปื้อนเชื้อรา

ค. เลือกเก็บเฉพาะผลกาแฟที่สุกมีสีแดง บางผลที่ร่วงหล่นอยู่บริเวณโคนต้นพิจารณาเก็บได้ แต่ไม่ควรร่วงนานเกิน 1 วัน

ง. นำผลกาแฟไปคัดเลือก และเข้าสู่กระบวนการต่อไป โดยไม่ทิ้งไว้นานเกิน 24 ชั่วโมง

2) การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟทุกราย ร้อยละ 100.00

(1) คัดแยกผล เลือกเมล็ดที่ไม่สมบูรณ์ เน่า สีเขียว เมล็ดที่ลอยน้ำ และเศษกิ่งไม้ ใบไม้ออก

(2) ทำความสะอาด ล้างในน้ำสะอาด และเลือกเมล็ดที่ไม่สมบูรณ์ เน่า สีเขียว เมล็ดที่ลอยน้ำ และเศษกิ่งไม้ ใบไม้ออก อีกครั้ง

(3) นำมาตากแห้ง ณ จุดตากที่ทางกลุ่มได้จัดเตรียมไว้ จำนวน 3 จุด โดยมีผู้ดูแลและมีการจดบันทึกชื่อ-สกุล/วัน/เวลา ที่ตากไว้ โดยจุดตากแต่ละจุด มีการยกแคร่สูงจากพื้นดิน ห่างจากแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์ และแหล่งขยะ มีการรองด้วยผ้าไบพลาสติก และหลังคามีพลาสติกคลุมมิดชิด เพื่อป้องกันความชื้นและการเข้าทำลายของแมลง

(4) ใช้เครื่องสี ณ จุดเดียวที่ทำการกลุ่มแปลงใหญ่ฯ โดยมีผู้ดูแลตรวจสอบสภาพเครื่องสี ก่อน-หลังใช้ และมีการบำรุงรักษาเครื่องสีตามฉลากและคำแนะนำของเจ้าหน้าที่รัฐฯ

3) การเก็บรักษาเมล็ดกาแฟ พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟทุกราย ร้อยละ 100.00 เก็บเมล็ดกาแฟในพื้นซีเมนต์ ห่างจากแหล่งความร้อน ใส่ในกระสอบที่สะอาด และเก็บในโรงเก็บสะอาด มีประตูรั้วรอบ ยกพื้นตั้งกระสอบกันความชื้น

2.2 ความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟ

ความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟ ของสมาชิกแปลงใหญ่ปรากฏผลดังตารางที่ 4.4 ดังนี้

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟ ของสมาชิกแปลงใหญ่

N = 30

จัดการผลิตกาแฟโรบัสต้า	เฉลี่ย (μ)	sigma (σ)	ความหมาย
1. แหล่งน้ำ	**4.88**	**0.55**	ปฏิบัติมากที่สุด
1.1 แหล่งน้ำไม่มีโอกาสการปนเปื้อนวัตถุอันตราย	5.00	0.00	ปฏิบัติมากที่สุด
1.2 แหล่งน้ำอยู่ห่างจากคอกสัตว์	4.63	1.64	ปฏิบัติมากที่สุด
1.3 แหล่งน้ำอยู่ห่างจากที่เก็บสิ่งปฏิกูล	5.00	0.00	ปฏิบัติมากที่สุด
2. พื้นที่ปลูก	**4.93**	**0.37**	ปฏิบัติมากที่สุด
2.1 ไม่เคยเป็นที่ทิ้งขยะ	4.93	0.43	ปฏิบัติมากที่สุด
2.2 ไม่เคยเป็นที่ตั้งโรงงานอุสาหกรรม	5.00	0.00	ปฏิบัติมากที่สุด
2.3 ไม่มีวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในผลิตผล	5.00	0.00	ปฏิบัติมากที่สุด
2.4 ไม่มีโอกาสการปนเปื้อนจากแปลงรอบข้าง	4.80	1.04	ปฏิบัติมากที่สุด
3. การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร	**4.96**	**0.25**	ปฏิบัติมากที่สุด
3.1 มีความรู้เบื้องต้นเรื่องชนิดศัตรูพืชของกาแฟ	4.87	0.75	ปฏิบัติมากที่สุด
3.2 ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรตามคำแนะนำ	5.00	0.00	ปฏิบัติมากที่สุด
3.3 มีช่วงระยะเวลาการพักใช้สารก่อนเก็บเกี่ยวผลผลิตตามคำแนะนำ	5.00	0.00	ปฏิบัติมากที่สุด
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิต	**4.89**	**0.54**	ปฏิบัติมากที่สุด
4.1 ไม่ปลูกกาแฟต่างพันธุ์ ปะปนกันในแปลงปลูก	5.00	0.00	ปฏิบัติมากที่สุด
4.2 สำรวจการเข้าทำลายของศัตรูพืช	4.77	1.18	ปฏิบัติมากที่สุด
4.3 กำจัดส่วนของต้นกาแฟ รวมทั้งผลร่วง ที่เป็นโรคหรือแมลงทำลายออกจากแปลงปลูก	4.90	0.43	ปฏิบัติมากที่สุด
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	**4.47**	**1.78**	ปฏิบัติมาก
5.1 เก็บเกี่ยวผลกาแฟสดที่สุกแก่ พิจารณาจากสีของผล	5.00	0.00	ปฏิบัติมากที่สุด
5.2 กำจัดผลกาแฟสุกหรือผลแห้ง	5.00	0.00	ปฏิบัติมากที่สุด

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N = 30

จัดการผลิตกาแฟโรบัสต้า	เฉลี่ย (μ)	sigma (σ)	ความหมาย
5.3 การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	**3.41**	**5.35**	ปฏิบัติมาก
5.3.1 กระบวนการแบบแห้ง	**4.99**	**0.09**	ปฏิบัติมากที่สุด
1) มีกระบวนการคัดแยกผลกาแฟ	4.93	0.43	ปฏิบัติมากที่สุด
2) สถานที่ตากผลกาแฟมีสภาพแวดล้อมเหมาะสม	5.00	0.00	ปฏิบัติมากที่สุด
3) สถานที่ตากผลกาแฟถูกสุขลักษณะไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อน	5.00	0.00	ปฏิบัติมากที่สุด
4) กรรมวิธีการตากทำให้ผลกาแฟแห้งทั่วถึง	5.00	0.00	ปฏิบัติมากที่สุด
5) มีการป้องกันการเปียกฝนและน้ำค้าง	5.00	0.00	ปฏิบัติมากที่สุด
6) ระยะเวลาลดความชื้นของผลกาแฟเหมาะสม	5.00	0.00	ปฏิบัติมากที่สุด
7) เครื่องสีผลกาแฟแห้งมีการบำรุงรักษา	5.00	0.00	ปฏิบัติมากที่สุด
8) เครื่องสีผลกาแฟแห้งไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อน	5.00	0.00	ปฏิบัติมากที่สุด
9) เมล็ดกาแฟหลังตาก เป็นไปตาม มกษ. 5700	4.93	0.43	ปฏิบัติมากที่สุด
5.3.2 กระบวนการแบบเปียก	**1.83**	**2.41**	ปฏิบัติน้อย
1) มีกระบวนการคัดแยกผลกาแฟ	1.83	2.41	ปฏิบัติน้อย
2) สถานที่ตากกาแฟกะลาเหมาะสม	1.83	2.41	ปฏิบัติน้อย
3) สถานที่ตากกาแฟกะลาถูกสุขลักษณะ	1.83	2.41	ปฏิบัติน้อย
4) กรรมวิธีการตากเหมาะสม	1.83	2.41	ปฏิบัติน้อย
5) ระยะเวลาการตากของกาแฟกะลาในช่วงแรกเหมาะสม	1.83	2.41	ปฏิบัติน้อย
6) เมล็ดกาแฟก่อนเก็บรักษาในรูปแบบกาแฟกะลาเป็นไปตามข้อกำหนดใน มกษ. 5700	1.83	2.41	ปฏิบัติน้อย
7) เครื่องสีกาแฟกะลาได้รับการบำรุงรักษาเหมาะสม	1.83	2.41	ปฏิบัติน้อย
8) เครื่องสีกาแฟกะลาไม่เสี่ยงต่อการทำให้เมล็ดกาแฟปนเปื้อน	1.83	2.41	ปฏิบัติน้อย

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N = 30

จัดการผลิตกาแฟโรบัสต้า	เฉลี่ย (μ)	sigma (σ)	ความหมาย
6. การเก็บรักษาและการขนย้าย	**4.99**	**0.06**	ปฏิบัติมากที่สุด
6.1 การเก็บรักษา	**5.00**	**0.00**	ปฏิบัติมากที่สุด
6.1.1 สถานที่เก็บ เมล็ดกาแฟ/กาแฟกะลาถูกสุขลักษณะ	5.00	0.00	ปฏิบัติมากที่สุด
6.1.2 สถานที่เก็บ เมล็ดกาแฟ/กาแฟกะลาสามารถป้องกันการปนเปื้อน	5.00	0.00	ปฏิบัติมากที่สุด
6.1.3 ภาชนะบรรจุสะอาด ปราศจากสิ่งอันตรายและเกิดกลิ่นไม่พึงประสงค์	5.00	0.00	ปฏิบัติมากที่สุด
6.1.4 มีวัสดุรองพื้นก่อนวางภาชนะบรรจุเมล็ดกาแฟ/กาแฟกะลา	5.00	0.00	ปฏิบัติมากที่สุด
6.1.5 มีมาตรการป้องกันศัตรูพืชในโรงเก็บ ในกรณีที่ต้องใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรในโรงเก็บให้ปฏิบัติตาม ข้อ 3	5.00	0.00	ปฏิบัติมากที่สุด
6.2 การขนย้าย	**4.98**	**0.11**	ปฏิบัติมากที่สุด
6.2.1 พาหนะในการขนย้ายเหมาะสม	5.00	0.00	ปฏิบัติมากที่สุด
6.2.2 มีการป้องกันความชื้นเมล็ดกาแฟ/กาแฟกะลาเพิ่มขึ้นระหว่างขนส่ง	4.93	0.43	ปฏิบัติมากที่สุด
7. สุขลักษณะส่วนบุคคล	**5.00**	**0.00**	ปฏิบัติมากที่สุด
7.1 ผู้ปฏิบัติงานผ่านการอบรมการปฏิบัติที่ถูกต้องและถูกสุขลักษณะ	5.00	0.00	ปฏิบัติมากที่สุด
7.2 ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้เกี่ยวกับสุขลักษณะที่เหมาะสม	5.00	0.00	ปฏิบัติมากที่สุด
7.3 ผู้ปฏิบัติงานมีการปฏิบัติตามสุขลักษณะที่เหมาะสม	5.00	0.00	ปฏิบัติมากที่สุด

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N = 30

จัดการผลิตกาแฟโรบัสต้า	เฉลี่ย (μ)	sigma (σ)	ความหมาย
8. การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ เกี่ยวกับ	**4.94**	**0.55**	ปฏิบัติมากที่สุด
8.1 การขนย้ายที่มาของปัจจัยการผลิต	4.83	1.71	ปฏิบัติมากที่สุด
8.2 การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร	5.00	0.00	ปฏิบัติมากที่สุด
8.3 การสำรวจศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด	4.90	0.59	ปฏิบัติมากที่สุด
8.4 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	4.93	0.43	ปฏิบัติมากที่สุด
8.5 ข้อมูลผู้รับซื้อผลิตผล หรือแหล่งที่นำผลิตผลในแต่ละรุ่นไปจำหน่าย	5.00	0.00	ปฏิบัติมากที่สุด

จากตารางที่ 4.4 ข้อมูลความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟ ของสมาชิกแปลงใหญ่ พบว่า สมาชิกมีระดับการปฏิบัติการผลิตกาแฟคุณภาพตามหลักการของ GAP ดังนี้

2.2.1 แหล่งน้ำ

1) แหล่งน้ำไม่มีโอกาสการปนเปื้อนวัตถุอันตราย คะแนนเฉลี่ย 5.00 มีระดับข้อมูลความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ ระดับมากที่สุด

2) แหล่งน้ำอยู่ห่างจากคอกสัตว์ คะแนนเฉลี่ย 4.63 มีระดับข้อมูลความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ ระดับมากที่สุด

3) แหล่งน้ำอยู่ห่างจากที่เก็บสิ่งปฏิกูล คะแนนเฉลี่ย 5.00 มีระดับข้อมูลความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ ระดับมากที่สุด

2.2.2 พื้นที่ปลูก

1) ไม่เคยเป็นที่ทิ้งขยะ คะแนนเฉลี่ย 4.93 มีระดับข้อมูลความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ ระดับมากที่สุด

2) ไม่เคยเป็นที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม คะแนนเฉลี่ย 5.00 มีระดับข้อมูลความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ ระดับมากที่สุด

3) ไม่มีวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในผลิตผล คะแนนเฉลี่ย 5.00 มีระดับข้อมูลความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ ระดับมากที่สุด

4) ไม่มีโอกาสการปนเปื้อนจากแปลงรอบข้าง คะแนนเฉลี่ย 4.80 มีระดับข้อมูลความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ ระดับมากที่สุด

2.2.3 การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร

1) มีความรู้เบื้องต้นเรื่องชนิดศัตรูพืชของกาแฟ คะแนนเฉลี่ย 4.87 มีระดับข้อมูลความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ ระดับมากที่สุด

2) ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรตามคำแนะนำ คะแนนเฉลี่ย 5.00 มีระดับข้อมูลความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ ระดับมากที่สุด

3) มีช่วงระยะเวลาการพักใช้สารก่อนเก็บเกี่ยวผลผลิตตามคำแนะนำคะแนนเฉลี่ย 5.00 มีระดับข้อมูลความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ ระดับมากที่สุด

2.2.4 การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิต

1) ไม่ปลูกกาแฟต่างชนิด ปะปนกันในแปลงปลูกคะแนนเฉลี่ย 5.00 มีระดับข้อมูลความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ ระดับมากที่สุด

2) สำรวจการเข้าทำลายของศัตรูพืช คะแนนเฉลี่ย 4.77 มีระดับข้อมูลความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ ระดับมากที่สุด

3) กำจัดส่วนของต้นกาแฟ รวมทั้งผลร่วง ที่เป็นโรคหรือแมลงทำลายออกจากแปลงปลูก คะแนนเฉลี่ย 4.90 มีระดับข้อมูลความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ ระดับมากที่สุด

2.2.5 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

1) เก็บเกี่ยวผลกาแฟสดที่สุกแก่พิจารณาจากสีของผล คะแนนเฉลี่ย 5.00 มีระดับข้อมูลความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ ระดับมากที่สุด

2) กำจัดผลกาแฟสุกหรือผลแห้ง คะแนนเฉลี่ย 5.00 มีระดับข้อมูลความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ ระดับมากที่สุด

3) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

(1) กระบวนการแบบแห้ง คะแนนเฉลี่ย 4.99 มีระดับข้อมูลความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ ระดับมากที่สุด

(2) กระบวนการแบบเปียก คะแนนเฉลี่ย 1.83 มีระดับข้อมูลความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ ระดับน้อย

2.2.6 การเก็บรักษาและการขนย้าย

1) การเก็บรักษา คะแนนเฉลี่ย 5.00 มีระดับข้อมูลความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ ระดับมากที่สุด

2) การขนย้าย คะแนนเฉลี่ย 4.98 มีระดับข้อมูลความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ ระดับมากที่สุด

2.2.7 สุขลักษณะส่วนบุคคล

1) ผู้ปฏิบัติงานผ่านการอบรมการปฏิบัติที่ถูกต้องและถูกสุขลักษณะคะแนนเฉลี่ย 5.00 มีระดับข้อมูลความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ ระดับมากที่สุด

2) ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้เกี่ยวกับสุขลักษณะที่เหมาะสม คะแนนเฉลี่ย 5.00 มีระดับข้อมูลความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ ระดับมากที่สุด

3) ผู้ปฏิบัติงานมีการปฏิบัติตามสุขลักษณะที่เหมาะสม คะแนนเฉลี่ย 5.00 มีระดับข้อมูลความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ ระดับมากที่สุด

2.2.8 การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ

1) การขนย้ายที่มาของปัจจัยการผลิต คะแนนเฉลี่ย 4.83 มีระดับข้อมูลความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ ระดับมากที่สุด

2) การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร คะแนนเฉลี่ย 5.00 มีระดับข้อมูลความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ ระดับมากที่สุด

3) การสำรวจศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด คะแนนเฉลี่ย 4.90 มีระดับข้อมูลความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ ระดับมากที่สุด

4) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว คะแนนเฉลี่ย 4.93 มีระดับข้อมูลความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ ระดับมากที่สุด

5) ข้อมูลผู้รับซื้อผลิตผลหรือแหล่งที่นำผลิตผลในแต่ละรุ่นไปจำหน่าย มีข้อมูลความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ อยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 5.00

ตอนที่ 3 ปัญหาที่พบและการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้า

จากการสอบถามปัญหาที่พบและการจัดการของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟหมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง พบว่า

3.1 ปัญหาปัจจัยการผลิตกาแฟ

3.1.1 ขาดแคลนเงินทุนเพื่อการผลิต สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ได้มีการนำดินมาวิเคราะห์ เพื่อให้ทราบปริมาณและชนิดของธาตุอาหารที่ดินมีอยู่ และใช้ข้อมูลที่ได้ในนำมาวางแผนการซื้อใช้ปุ๋ยให้เหมาะสมกับความต้องการของพืชและสภาพดิน เป็นลดการใช้ปุ๋ยเกินความจำเป็น

3.1.2 ขาดความรู้ทางเทคโนโลยีการผลิต สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ได้จัดตั้งโรงเรียนเกษตรกร เพื่อส่งเสริมกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกัน อีกทั้งได้ศึกษาผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์, บทความวิจัย, หรือวิดีโอการสอนเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตกาแฟ นอกจากนี้เข้ารับการอบรมจากหน่วยงานภาครัฐอย่างสม่ำเสมอ

3.1.3 ขาดเครื่องมืออุปกรณ์การผลิตทางการเกษตร สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ได้ร่วมกันสำรวจเครื่องมือหรืออุปกรณ์ชนิดใดที่ขาดแคลนและจำเป็นต่อการผลิต เช่น เครื่องมือในการปลูกในการแปรรูป เครื่องมือเก็บเกี่ยว เป็นต้น ก็จะใช้เงินกลุ่มในการจัดซื้อ และเครื่องมือที่ซื้อบริหารจัดการร่วมกัน อีกทั้งการรวมกลุ่มแปลงใหญ่ได้รับงบประมาณจากภาครัฐ เช่น การร่วมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแปลงใหญ่ และยกระดับแปลงใหญ่

3.1.4 ขาดแคลนแรงงานเพื่อการผลิต สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟใช้วิธีรวมแรงงานทุกกระบวนงาน ตั้งแต่ปลูก จนถึงเก็บเกี่ยว ทำให้ไม่ขาดแคลนด้านแรงงาน นอกจากนี้ในครัวเรือนของเกษตรกรมีแรงงานเพื่อการผลิต อย่างน้อย 3 คน ขึ้นไป

3.1.5 ประสบภัยธรรมชาติ สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟปลูกกาแฟร่วมกับพืชหลักและปลูกกาแฟบนพื้นที่สูงสามารถช่วยลดความเสี่ยงจากน้ำท่วม และมีการช่วยเหลือเยียวยาภายในกลุ่มกรณีหลังเกิดภัยพิบัติ ได้แก่ การฟื้นฟูพื้นที่หลังประสบภัยพิบัติ การซ่อมแซมเครื่องมือ/เครื่องใช้ที่เสียหาย

3.2 ปัญหาด้านการดูแลรักษา

3.2.1 การใช้ปุ๋ยที่มีราคาแพง สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก ซึ่งมักมีราคาถูกกว่าและสามารถช่วยเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน และใส่ปุ๋ยตามค่าการวิเคราะห์ดินเพื่อปรับการใช้ปุ๋ยให้เหมาะสม ลดการใช้ปุ๋ยเกินความจำเป็น

3.2.2 แมลงศัตรูพืชระบาด สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ใช้สารเคมีที่ปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3.2.3 โรคกาแฟระบาด สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ เลือกพันธุ์กาแฟที่มีความต้านทานต่อโรค มีการตัดแต่งกิ่งและการควบคุมความชื้นอยู่สม่ำเสมอ นอกจากนี้ ใช้สารเคมีที่ได้รับอนุญาตและตามคำแนะนำในการใช้ตามฉลาก

3.2.4 การใช้สารเคมีที่มีราคาแพง สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟจัดซื้อร่วมกันและใช้ร่วมกัน เพื่อลดต้นทุน

3.2.5 ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อใช้ในสวน/ขาดแคลนแหล่งน้ำในฤดูแล้ง และน้ำมีสิ่งเจือปน/สารพิษ สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟไม่มีปัญหาด้านนี้ เนื่องจากจังหวัดระนองฝนแปดแดดสี่ และมีบ่อน้ำหรือแหล่งน้ำตามธรรมชาติเพียงพอ

3.2.6 ขาดความอุดมสมบูรณ์ของดิน สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ร่วมกับเคมี จึงไม่มีปัญหาเรื่องดินขาดความอุดมสมบูรณ์ เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน

3.2.7 ขาดแคลนแรงงานตัดแต่งกิ่งและองค์ความรู้ สมาชิกเข้ารับการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ และแลกเปลี่ยนเลี่ยนรู้ระหว่างเครือข่าย ด้วยการรวมกลุ่มส่งผลให้ไม่ขาดแคลนด้านแรงงานเนื่องจากร่วมด้วยช่วยกัน

3.3 ปัญหาด้านการเก็บเกี่ยว

3.3.1 ขาดแคลนแรงงานด้านการเก็บเกี่ยว สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟดำเนินการบริหารจัดการกลุ่ม ส่งผลให้ไม่ขาดแคลนแรงงานด้านการเก็บเกี่ยว เนื่องจากร่วมด้วยช่วยกัน

3.3.2 ขาดความรู้ด้านการเก็บเกี่ยว สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟเข้ารับการฝึกอบรมการเก็บเกี่ยวในเวลาที่เหมาะสมและการใช้เครื่องมือที่ถูกต้อง อีกทั้งได้มีโรงเรียนเกษตรกรในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ รวมถึง ประสานงานติดต่อผู้เชี่ยวชาญหรือเกษตรกรที่มีประสบการณ์เพื่อเรียนรู้แนวทางการเก็บเกี่ยวที่ดีที่สุด นอกจากนี้ศึกษาจากแหล่งข้อมูลออนไลน์ที่

3.3.3 ขาดเครื่องมืออุปกรณ์ด้านการเก็บเกี่ยว สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ได้เข้าร่วมโครงการยกระดับแปลงใหญ่ ของทางภาครัฐ ส่งผลให้ไม่ขาดเครื่องมืออุปกรณ์ด้านการเก็บเกี่ยว

3.4 ปัญหาด้านการตลาด

3.4.1 แหล่งรับซื้อน้อย สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ได้สร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ทั้งในจังหวัด และต่างจังหวัด รวมถึง เข้าร่วมงานแสดงสินค้าและงานอีเวนต์ที่เกี่ยวข้องกับกาแฟเพื่อเชื่อมต่อกับผู้ซื้อ เพื่อให้เป็นที่รู้จัก และขายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ อีกทั้งมีการผลิตกาแฟที่มีคุณภาพสูง เพื่อดึงดูดผู้ซื้อที่มีความต้องการ

3.4.2 ถูกกดราคา สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ได้มีการสร้างตราสินค้ากาแฟที่โดดเด่นและมีเอกลักษณ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าและความต้องการในตลาด อีกทั้งสร้างเรื่องราวเกี่ยวกับกาแฟ รวมถึงการเจรจาต่อรองราคากับผู้ซื้อเพื่อให้ได้ราคาที่เป็นธรรม นอกจากนี้ ขยายช่องทางการตลาด โดย ขายกาแฟตรงไปยังผู้บริโภค ผ่านออนไลน์ และจัดทำแผนธุรกิจศึกษาแนวโน้มและราคาในตลาดกาแฟ

เพื่อให้สามารถวางกลยุทธ์การตั้งราคาได้อย่างเหมาะสม และร่วมกันวิเคราะห์คู่แข่งเพื่อแก้ปัญหาการกดราคากับทางภาครัฐ

ส่วนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ได้จากการตอบประเด็นสัมภาษณ์และข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ นำมาวิเคราะห์และประมวลผลโดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในแง่ต่าง ๆ ตามข้อเท็จจริงทั้งในเชิงเหตุและผล

2.1 ปัจจัยความสำเร็จจากงานวิจัยเชิงปริมาณ

จากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามการศึกษาสภาพทั่วไปด้านสังคมและเศรษฐกิจ สภาพการผลิตกาแฟของเกษตรกร ความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟ ของสมาชิกแปลงใหญ่ ปัญหาและการจัดการปัญหาในการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้า สามารถแบ่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ได้ดังนี้

2.1.1 ปัจจัยทางสังคม

1) เพศและอายุ สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง ร้อยละ 56.67 และผู้ชาย ร้อยละ 43.33 โดยมีอายุเฉลี่ย 53.40 ปี กลุ่มอายุ 41-50 ปี และ 51-60 ปี มีสัดส่วนร้อยละ 36.67 เท่ากัน แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงและผู้สูงอายุมีบทบาทสำคัญในการผลิตกาแฟ เนื่องจากมีความรับผิดชอบสูงและมีประสบการณ์ในจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้า

2) การศึกษา ระดับการศึกษาของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ แสดงให้เห็นว่า ร้อยละ 50.00 มีการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา/ประถมศึกษา ร้อยละ 20.00 ไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 13.33 จบมัธยมศึกษาตอนต้น/ตอนปลาย และร้อยละ 16.67 จบการศึกษาระดับปวช./ปวส. แม้ว่าการศึกษาส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับต่ำ แต่การเรียนรู้จากประสบการณ์และการอบรมจากหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องช่วยเสริมสร้างทักษะและความรู้ในการจัดการการผลิตกาแฟได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ประสบการณ์ สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ มีประสบการณ์ในการทำสวนกาแฟ เฉลี่ย 17.70 ปี โดยมีร้อยละ 60.00 มีประสบการณ์ 10 - 20 ปี และ ร้อยละ 36.67 มีประสบการณ์มากกว่า 20 ปี ประสบการณ์ที่มากช่วยให้เกษตรกรมีความรู้และทักษะในการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) การเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟทั้งหมด ร้อยละ 100.00 เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่กาแฟมาแล้ว 5 ปี การเป็นสมาชิกกลุ่มช่วยให้เกษตรกรได้รับการสนับสนุนและคำแนะนำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการผลิต

2.2.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

1) แรงงานในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือนมีบทบาทสำคัญในการผลิตกาแฟ ครัวเรือนที่มี 3 คน ร้อยละ 36.67 ครัวเรือนที่มี 4 คน ร้อยละ 40.00 และครัวเรือนที่มี 5 คน ขึ้นไป ร้อยละ 23.33 แรงงานที่เพียงพอช่วยในการแบ่งเบาภาระงานและทำให้การจัดการและการผลิตกาแฟมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2) พื้นที่ถือครองทางการเกษตร สมาชิกมีพื้นที่ถือครองทางการเกษตร เฉลี่ย 31.63 ไร่ โดยมีร้อยละ 46.67 ถือครองพื้นที่ 21 - 30 ไร่ การมีพื้นที่เพียงพอช่วยให้เกษตรกรสามารถจัดการการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) รายได้ รายจ่ายและหนี้สิน รายได้ของครอบครัวจากภาคการเกษตรเฉลี่ย 424,333.33 บาท/ปี รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 173,833.33 บาท/ปี มีรายจ่ายเฉลี่ย 231,666.67 บาท/ปี และหนี้สินเฉลี่ย 144,000.00 บาท/ปี เมื่อเปรียบเทียบรายรับรวม เฉลี่ย/ปี 598,166.66 บาท สูงกว่ารายจ่ายเฉลี่ย/ปี 231,666.67 บาท โดยส่วนต่างระหว่างรายรับและรายจ่ายอยู่ที่ 366,499.99 บาท แสดงให้เห็นว่าครอบครัวมีรายได้ที่เพียงพอสำหรับการดำรงชีวิตและมีทรัพยากรที่เหลือเพียงพอในการลงทุนเพื่อพัฒนาการผลิตกาแฟและการจัดการผลิตกาแฟ

2.2.3 การจัดการผลิตกาแฟ

1) การคัดเลือกพันธุ์และเมล็ดพันธุ์ สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 90.00 มีการเลือกพันธุ์จากแหล่งที่เชื่อถือได้ และร้อยละ 100.00 เมล็ดพันธุ์ที่แข็งแรงสมบูรณ์ ช่วยเพิ่มคุณภาพและผลผลิตของกาแฟ

2) การเลือกสภาพพื้นที่ปลูก สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 100.00 มีการเลือกพื้นที่ที่มีปริมาณน้ำฝนไม่ต่ำกว่า 1,500 มิลลิเมตร/ปี ช่วยให้ต้นกาแฟได้รับน้ำเพียงพอและเติบโตได้ดี

3) วิธีการจัดการดินปลูกกาแฟบนที่ลาดชัน สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 100.00 มีการปรับพื้นที่ปลูกเป็นขั้นบันได ช่วยลดการกัดเซาะดินและรักษาความชื้นในดิน

4) สายพันธุ์กาแฟโรบัสต้า สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 93.33 ปลูกสายพันธุ์ชุมพร 2 ซึ่งเป็นพันธุ์ที่ให้ผลผลิตดีและต้านทานโรคได้ดี ช่วยเพิ่มผลผลิตและลดการสูญเสีย

5) การดูแลรักษา สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 100.00 มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และร้อยละ 100.00 การให้น้ำในช่วงเวลา 6.00-8.00 น. ช่วยเพิ่มคุณภาพของดินและน้ำ ทำให้ต้นกาแฟเติบโตได้ดีและมีผลผลิตที่มีคุณภาพ

2.2.4 ความคิดเห็นการจัดการผลิตกาแฟโรบัสต้าคุณภาพ

สมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ ร้อยละ 100.00 การไม่ปลูกกาแฟต่างพันธุ์ปะปนกันในแปลงปลูก โดยเลือกปลูกเฉพาะกาแฟสายพันธุ์โรบัสต้าเท่านั้น เพื่อช่วยลดความเสี่ยงของโรคและ

แมลงศัตรูพืช และเพิ่มความสม่ำเสมอของผลผลิต และร้อยละ 100.00 การเก็บเกี่ยวผลกาแฟสดที่สุกแก่พิจารณาจากสีของผล ช่วยให้ได้เมล็ดกาแฟที่มีคุณภาพสูงและมีรสชาติที่ดี

2.2 ปัจจัยความสำเร็จจากงานการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเชื่อมโยงข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ มาสู่งานวิจัยเชิงคุณภาพ รวมทั้งการสอบถาม พูดคุย การประชุมกลุ่มร่วมกับประธาน คณะกรรมการ สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง จำนวน 30 ราย โดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง รวมถึง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล จำนวน 1 ราย และ ผู้นำชุมชน จำนวน 1 ราย จำนวนทั้งสิ้น 32 ราย พบว่า ปัจจัยความสำเร็จการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง สามารถแบ่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

2.2.1 ปัจจัยภายในของกลุ่ม ประกอบด้วย

1) ด้านผู้นำ มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการผลิตกาแฟโรบัสต้า โดยเน้นการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การแก้ไขปัญหาและการจัดการปัญหาในการจัดการความเสี่ยง รวมถึงการส่งเสริมความยั่งยืนในการผลิต ดังนี้

(1) มีประสบการณ์ในด้านการเกษตร และการผลิตกาแฟมายาวนาน ทำให้มีความรู้และความเข้าใจในกระบวนการผลิตกาแฟอย่างลึกซึ้ง

(2) มีบทบาทในการวางแผนการผลิตและการจัดการทรัพยากรต่าง ๆในกลุ่มแปลงใหญ่กาแฟอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต

(3) นำความรู้ใหม่ ๆ และเทคโนโลยีการเกษตรเข้ามาเผยแพร่ให้กับสมาชิก นอกจากนี้ยังจัดให้มีการฝึกอบรมและแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างสมาชิก ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

(4) มีความสามารถในการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้นำท้องถิ่น ผ้นำในพื้นที่ และองค์กรต่าง ๆ เพื่อขอรับการสนับสนุนด้านการเงิน เทคโนโลยี การตลาด และอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์กับกลุ่ม

(5) มีบทบาทในการจัดการด้านการเงิน เพื่อให้สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน และมีการวางแผนการตลาด เพื่อให้ผลผลิตสามารถจำหน่ายได้ในราคาที่ดีและมีตลาดรองรับอยู่เสมอ

(6) ส่งเสริมให้สมาชิกแปลงใหญ่ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้ปุ๋ยอินทรีย์และการจัดการน้ำอย่างเหมาะสม ตามแนวทาง BCG Model เช่น การปลูกพืชคลุมดิน การทำขั้นบันไดเพื่อป้องกันการกัดเซาะดิน

2) ด้านสมาชิก มีบทบาทสำคัญในการนำพาการผลิตกาแฟโรบัสต้าให้ประสบความสำเร็จ ทั้งในด้านการเพิ่มผลผลิต การรักษาคุณภาพ และการพัฒนาความยั่งยืนกลุ่มแปลงใหญ่กาแฟ ดังนี้

(1) ให้ความร่วมมือ มีส่วนร่วมและให้ความสำคัญในทุกขั้นตอนของการผลิตกาแฟ ตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์ การปลูก การดูแลรักษา ไปจนถึงการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

(2) สมาชิกมีแรงงานในครัวเรือนที่ทำภาคการเกษตร และมีใจรัก อยู่ในกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ (young smart farmer หรือ YSF)

(3) มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กัน รวมถึงการเข้าร่วมการฝึกอบรมและการเรียนรู้เทคนิคใหม่ ๆ ที่ผู้นำหรือหน่วยงานภายนอกนำเข้ามาเผยแพร่

(4) มีความร่วมมือกันอย่างดีในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และมีการสนับสนุนกันในด้านต่าง ๆ เช่น การแบ่งปันทรัพยากรและข้อมูล การช่วยเหลือในกระบวนการผลิต

(5) มีความรับผิดชอบในการรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์กาแฟให้ได้มาตรฐาน และปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรดีที่เหมาะสม

3) ด้านการผลิต

(1) ปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรดีที่เหมาะสมในทุกขั้นตอนของการผลิตกาแฟ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพสูงและปลอดภัย

(2) เลือกพันธุ์จากแหล่งที่เชื่อถือได้ และเมล็ดพันธุ์ที่แข็งแรงสมบูรณ์ (100.00%)

(3) พื้นที่ปลูกมีปริมาณน้ำฝนไม่ต่ำกว่า 1500 มิลลิเมตร/ปี และมีความเป็นกรดเป็นด่าง ระหว่าง 5.5-6.5

(4) มีการปรับพื้นที่ปลูกเป็นขั้นบันได และการปลูกพืชคลุมดิน (80.00%) เพื่อป้องกันการกัดเซาะดินและรักษาความชื้น

(5) การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยหมักแกลบกาแฟ) ทั้งก่อนและเมื่อให้ผลผลิต และการรดน้ำช่วงเวลา 6.00-8.00 น. ใช้น้ำ 40-60 ลิตร/ต้น/ครั้ง

(6) ตัดแต่งกิ่งในปีแรก ปีที่ 2 - 4 และหลังกิ่งหลักให้ผลผลิตเต็มที่และการตัดฟื้นต้นเมื่ออายุ 8 - 9 ปี

(7) การสำรวจโรคแมลงศัตรูพืชสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และการใช้วิธีทางชีวภาพและทางกายภาพในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช เช่น การใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในการป้องกันโรคต่าง ๆ และการใช้สารสกัดจากสะเดาในการกำจัดเพลี้ย

(8) การเก็บเกี่ยวผลกาแฟสดที่สุกแก่พิจารณาจากสีของผล และการนำผลกาแฟไปคัดเลือกและเข้าสู่กระบวนการต่อไปโดยไม่ทิ้งไว้นานเกิน 24 ชั่วโมง

(9) การคัดแยกผล เลือกเมล็ดที่ไม่สมบูรณ์ เน่า สีเขียว เมล็ดที่ลอยน้ำ และเศษกิ่งไม้ ใบไม้ออก ล้างในน้ำสะอาดและการทำความสะอาดเมล็ดกาแฟอีกครั้ง หลังจากนั้นนำมาตากแห้งในจุดตากที่จัดเตรียมไว้ มีการยกแคร่สูงจากพื้นดินและป้องกันความชื้นและแมลง

(10) ใช้เครื่องสีผลกาแฟแห้งที่มีการบำรุงรักษาและตรวจสอบสภาพเครื่องสี และเก็บรักษาเมล็ดกาแฟในสภาพที่เหมาะสม ป้องกันการเปียกฝนและน้ำค้าง และมีมาตรการป้องกันศัตรูพืชในโรงเก็บ

4) ด้านกองทุนหมุนเวียน

(1) การจัดตั้งกองทุนหมุนเวียน โดยกลุ่มมีคณะกรรมการบริหารกองทุน มีการกำหนดระเบียบข้อบังคับบริหารในการกองทุน ซึ่งได้มาจากมติที่ประชุมของสมาชิกในกลุ่มแปลงใหญ่ โดยสมาชิกทุกคนให้การยอมรับ ซึ่งช่วยให้สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่มีทุนในการลงทุนด้านการผลิต เช่น การซื้อเมล็ดพันธุ์ การปรับปรุงที่ดิน และการซื้อปุ๋ยอินทรีย์ ลดปัญหาการกู้ยืมเงินนอกระบบที่มีดอกเบี้ยสูง ซึ่งช่วยเพิ่มความมั่นคงทางการเงินของครอบครัวเกษตรกร.

(2) มีแผนการบริหารกองทุน โดยระดมทุนจากสมาชิก จัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย แสดงผลการดำเนินงานของกองทุนทุก ๆ 6 เดือน โดยคณะกรรมการฝ่ายบริหารกองทุน มีความพร้อมสำหรับการตรวจสอบบัญชีกองทุน

(3) ให้การสนับสนุนในการฝึกอบรมแก่สมาชิกทุกคน

5) ด้านการรวมกลุ่ม

(1) เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม สมาชิกแต่ละคนมีประสบการณ์ทำงานด้านการเกษตรและกาแฟ มีทักษะความชำนาญ และภูมิปัญญาในการทำกาแฟที่หลากหลายแตกต่างกัน ดังนั้นการมีเวทีประชุม เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ที่เกิดจากการรวมกลุ่ม ทำให้เกิดการพัฒนาทักษะการจัดการการผลิตกาแฟได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ในขณะนั้นทันท่วงที

(2) เกิดเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิก ทำให้ได้รับความรู้ใหม่ ๆ ตลอดเวลา และเปลี่ยนแนวคิดการทำงาน

(3) เครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยการผลิต มีเพียงพอต่อความต้องการของกลุ่ม ทำให้ผลผลิตอย่างมีคุณภาพ ได้รับมาตรฐาน

(4) ตลาดรองรับที่แน่นอน เพื่อเพิ่มรายได้และขยายฐานลูกค้า

(5) ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนในด้านต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรม การให้คำปรึกษาด้านการผลิตและการตลาด รวมถึงการจัดหาแหล่งเงินทุน

2.2.1 ปัจจัยภายนอกกลุ่ม

1) ด้านการส่งเสริมจากภาคีเครือข่าย

(1) หน่วยงานภาครัฐมีการสนับสนุนในด้านการจัดหาแหล่งเงินทุน การฝึกอบรมด้านการเกษตรและการจัดการผลิต รวมถึงการสนับสนุนด้านอุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็นในการผลิตกาแฟ

(2) ได้รับการร่วมมือกับมหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัย เกี่ยวกับเทคนิคการผลิตใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มผลผลิตและคุณภาพของกาแฟ

(3) ได้รับการศึกษาดูงานและการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอ

(4) มีการสนับสนุนด้านการตลาดและการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้กาแฟโรบัสต้าของกลุ่มมีความสามารถในการแข่งขันในตลาด และการสร้างตราสินค้ากาแฟ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์กาแฟโรบัสต้า

(5) การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับเครือข่ายเกษตรกรและกลุ่มแปลงใหญ่กาแฟอื่น ๆ ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและการพัฒนาการผลิตอย่างยั่งยืน

(6) การร่วมมือกันในการจัดหาวัตถุดิบระหว่างเครือข่าย ทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตได้

(7) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น การเปิดไร่กาแฟให้กับนักท่องเที่ยวได้เข้าชมและเรียนรู้กระบวนการผลิตกาแฟ ทำให้เพิ่มรายได้และเสริมสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน

(8) การวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์กาแฟใหม่ ๆ ที่มีคุณภาพและทนทานต่อโรค รวมถึงการศึกษาเทคนิคการผลิตใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุน

2) สภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม

(1) พื้นที่ปลูกกาแฟมีปริมาณน้ำฝนไม่ต่ำกว่า 1,500 มิลลิเมตร/ปี

(2) อุณหภูมิในพื้นที่อยู่ระหว่าง 25-32 องศาเซลเซียส ซึ่งเป็นช่วงอุณหภูมิที่เหมาะสมสำหรับการเจริญเติบโตของต้นกาแฟ

(3) ดินในพื้นที่มีความเป็นกรดเป็นด่างอยู่ระหว่าง 5.5 - 6.5 ซึ่งเป็นค่าที่เหมาะสมสำหรับการปลูกกาแฟ

(4) พื้นที่ปลูกกาแฟ เป็นพื้นที่ติดแนวเขตป่า มีไม้ใหญ่ช่วงบังแสงแดดในช่วงเวลาบ่าย ประกอบกับจัดพื้นที่หน้าแปลงปลูกไปทางทิศเหนือ ทิศตะวันออก หรือทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ส่งผลให้ต้นกาแฟได้รับแสงแดดในช่วงเวลาและปริมาณที่เหมาะสม

(5) มีแหล่งน้ำธรรมชาติใกล้แปลง ซึ่งช่วยให้การจัดการน้ำในการปลูกกาแฟมีประสิทธิภาพและเพียงพอสำหรับความต้องการของพืช

3) ด้านระบบการตลาด

(1) มีตลาดภายในท้องถิ่น ลูกค้าประจำ และต่างจังหวัด ทำให้สมาชิกสามารถขายผลผลิตได้ในราคาที่ดีและมีความต้องการสูง

(2) มีช่องทางในการจำหน่ายสินค้าที่หลากหลาย ได้แก่ ช่องทางสื่อออนไลน์ และงานแสดงสินค้ากาแฟต่างๆ ตามที่หน่วยงานภาคีเชิญเข้าร่วม

(3) มีคนกลางทางการตลาดที่เอื้อต่อการกระจายสินค้าและผลิตภัณฑ์จากผู้ประกอบการภายในท้องถิ่น และต่างจังหวัด อีกทั้งกับบริษัทเอกชน เพื่อความมั่นคงในการขายผลผลิต

(4) มีบริษัทผู้ผลิตและจัดจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์จากเมล็ดกาแฟ เช่น โรงงานคั่วกาแฟและร้านกาแฟ ให้การสนับสนุนในด้านระบบการจัดการการตลาดที่ดียิ่งขึ้นและเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิต ส่งผลให้ปัจจุบันสินค้าไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด

4) ด้านเทคโนโลยี

(1) ได้รับการสนับสนุนเครื่องตัดแต่งกิ่ง และการฝึกอบรมวิธีการขตัดแต่งกิ่งกาแฟที่ถูกต้องจากหน่วยงานทางภาครัฐ เพื่อเพิ่มผลผลิตกาแฟโรบัสต้า

(2) ได้รับการสนับสนุนการฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีในการแปรรูปกาแฟ เช่น เครื่องคั่วกาแฟ เพื่อเพิ่มคุณภาพของผลิตภัณฑ์ จากบริษัทผู้ผลิตและจัดจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์จากเมล็ดกาแฟ

(3) ได้รับการสนับสนุนการฝึกอบรมการนำเทคโนโลยีการบรรจุและการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ เพื่อรักษาคุณภาพและเพิ่มอายุการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์กาแฟ

5) ด้านเศรษฐกิจของโลก

(1) นโยบายการค้าและภาษีนำเข้า-ส่งออกของประเทศต่าง ๆ มีผลต่อการส่งออกกาแฟ หากมีการลดภาษีหรือมีข้อตกลงการค้าเสรีจะช่วยเพิ่มโอกาสในการส่งออก

(2) การเปลี่ยนแปลงของราคากาแฟในตลาดโลกมีผลต่อรายได้ของเกษตรกร หากราคากาแฟในตลาดโลกสูงจะส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น และหากราคาลดลงก็จะส่งผลให้รายได้ลดลง

6) ด้านการสื่อสารและคมนาคม

(1) การใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร เช่น อินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือในการติดต่อสื่อสารกับลูกค้า ผู้ประกอบการ และภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ทำให้การค้าขายมีความสะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

(2) การมีระบบการขนส่งที่ดี เช่น ถนนและการขนส่งทางรถไฟ ทำให้การขนส่งผลผลิตกาแฟจากแปลงปลูกไปยังตลาดหรือโรงงานแปรรูปมีความสะดวกและลดค่าใช้จ่ายในการขนส่ง.

บทที่ 5
สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยความสำเร็จการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของแปลงใหญ่กาแฟหมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญ 3 ส่วน คือ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ มีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟหมู่ 7 2) เพื่อศึกษาปัญหาและการจัดการปัญหาในการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟหมู่ 7 3) เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟหมู่ 7

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือเกษตรกรสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง จำนวน 30 ราย ไม่มีการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ สภาพทั่วไปทางสังคมและเศรษฐกิจ การจัดการผลิตกาแฟโรบัสต้า และปัญหาและการจัดการปัญหาเกี่ยวกับการผลิต

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยประสานงานกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบแปลงใหญ่ และชี้แจงวัตถุประสงค์กับกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์

4) การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา เช่น การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง จำนวน 30 ราย เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 1 ราย และผู้นำชุมชน 1 ราย รวมทั้งสิ้น 32 ราย

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบบันทึกการประชุมกลุ่ม โดยมีการออกแบบตามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการผลิตกาแฟ เช่น ปัจจัยภายใน (ผู้นำ สมาชิก การผลิต กองทุนหมุนเวียน การรวมกลุ่ม และ อื่น ๆ) และปัจจัยภายนอก (การส่งเสริมจากภาคีเครือข่าย สภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม ระบบการตลาด เทคโนโลยี เศรษฐกิจของโลก การสื่อสารและคมนาคม และด้านอื่น ๆ)

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่ม ทำนองเดียวกันกับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

4) การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการศึกษาต่างๆ มาวิเคราะห์ร่วมกัน นำเสนอผลในรูปแบบเชิงพรรณนา เพื่อตอบคำถามการวิจัยอย่างละเอียดและเชื่อมโยงข้อสรุปให้ชัดเจน

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพทั่วไปด้านสังคมและเศรษฐกิจ

1) สภาพทั่วไปด้านสังคม เกษตรกรแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56.67 และมีอายุเฉลี่ย 53.40 ปี โดยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 41-60 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบต่ำกว่าประถมศึกษา ร้อยละ 50.00 และมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3-4 คน เกษตรกรทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่กาแฟมาแล้ว 5 ปี และมีประสบการณ์ในด้านการเกษตรเฉลี่ย 36.20 ปี ส่วนประสบการณ์ในการทำสวนกาแฟเฉลี่ยอยู่ที่ 17.70 ปี

2) สภาพทั่วไปด้านเศรษฐกิจ เกษตรกรแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีแรงงาน 3-4 คน โดยเฉลี่ย 3.93 คน ครอบครัวถือครองพื้นที่เกษตรเฉลี่ย 31.63 ไร่ โดยอาชีพหลักคือทำสวนยางพารา ร้อยละ 66.67 และทำสวนผลไม้ ร้อยละ 33.33 รายได้เฉลี่ยจากการเกษตรอยู่ที่ 424,333.33 บาท/ปี และนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 173,833.33 บาท/ปี ขณะที่รายจ่ายเฉลี่ยอยู่ที่ 231,666.67 บาท/ปี และมีหนี้สินเฉลี่ย 144,000 บาท/ปี

1.3.2 การจัดการผลิตกาแฟโรบัสต้า

1) สภาพการผลิตกาแฟของเกษตรกร เกษตรกรแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่คัดเลือกพันธุ์กาแฟจากแหล่งที่

เชื่อถือได้ โดยเลือกเมล็ดพันธุ์ที่แข็งแรงสมบูรณ์และสุกสีแดง รวมถึงการเลือกพื้นที่ปลูกที่มีปริมาณน้ำฝนเพียงพอ ความเป็นกรด-ด่างเหมาะสม และอุณหภูมิที่เหมาะต่อการปลูกกาแฟ นอกจากนี้ยังมีการปรับพื้นที่ปลูกเป็นขั้นบันไดและใช้พืชคลุมดินเพื่อป้องกันการกัดเซาะของดิน โดยเลือกปลูกพันธุ์ชุมพร 2 เป็นหลัก รวมถึงปลูกกาแฟร่วมกับยางพาราในบางพื้นที่ เกษตรกรมีการเตรียมพื้นที่ปลูกโดยการปรับพื้นที่ให้เรียบและขุดถอนรากไม้ ขนาดหลุมปลูกส่วนใหญ่ คือ 30x30x30 เซนติเมตร โดยใช้ปูนขาวและเชื้อราไตรโคเดอร์มาเป็นวัสดุรองก้นหลุม การดูแลรักษาต้นกาแฟ ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมักแกลบกาแฟ การให้น้ำปริมาณ 40-60 ลิตร/ต้น/ครั้ง และการตัดแต่งกิ่งเป็นประจำ เพื่อรักษาสภาพต้นกาแฟ การป้องกันศัตรูพืชทำได้โดยการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา ในการป้องกันโรครากดำ และใช้สารสกัดจากสะเดาในการป้องกันเพลี้ย ในส่วนของการเก็บเกี่ยว เกษตรกรจะเลือกเก็บผลกาแฟที่สุกเต็มที่ และดำเนินการคัดแยกผลที่ไม่สมบูรณ์ออกก่อนเข้าสู่กระบวนการทำความสะอาดและตากแห้งในจุดที่จัดเตรียมไว้ โดยมีการจัดเก็บรักษาเมล็ดกาแฟในสภาพแวดล้อมที่สะอาดและยกพื้นตั้งกระสอบกันความชื้น

2) ความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟ ของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟหมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะในเรื่องการจัดการแหล่งน้ำที่ไม่มีการปนเปื้อนจากวัตถุอันตราย และอยู่ห่างจากสิ่งปฏิกูล ซึ่งแสดงถึงการรักษาสุขอนามัยของแหล่งน้ำได้อย่างดีเยี่ยม ในส่วนของพื้นที่ปลูกกาแฟ เกษตรกรเลือกพื้นที่ที่ไม่เคยเป็นที่ทิ้งขยะหรือโรงงานอุตสาหกรรม และไม่มีวัตถุอันตรายตกค้าง ทำให้มั่นใจได้ว่าพื้นที่ปลูกมีความสะอาดและปลอดภัยต่อการเพาะปลูก นอกจากนี้ยังมีการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรตามคำแนะนำและมีการพักใช้สารก่อนการเก็บเกี่ยวอย่างถูกต้อง เพื่อให้มั่นใจว่าผลผลิตปลอดภัยต่อผู้บริโภค การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตกาแฟเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเกษตรกรมีการสำรวจศัตรูพืชอย่างสม่ำเสมอและกำจัดส่วนของต้นที่ได้รับความเสียหายจากโรคหรือแมลง นอกจากนี้ ยังมีการเก็บเกี่ยวผลกาแฟที่สุกแก่ตามเกณฑ์ที่เหมาะสม และดำเนินการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวอย่างเป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็นการตากผลกาแฟในสถานที่ที่สะอาดและเหมาะสม การลดความชื้นของผลกาแฟ รวมถึงการเก็บรักษาในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย อีกทั้งเกษตรกรยังให้ความสำคัญกับสุขลักษณะส่วนบุคคลในการปฏิบัติงาน โดยผ่านการอบรมและมีการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านสุขอนามัยอย่างเคร่งครัด ทำให้มั่นใจได้ว่าการผลิตกาแฟโรบัสต้าในพื้นที่ดังกล่าวเป็นไปตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ยังพบว่าเกษตรกรแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ยังปฏิบัติน้อยสำหรับกระบวนการแบบเปียกในการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวกาแฟ เนื่องจากกระบวนการนี้มีต้นทุนสูง ต้องใช้น้ำในปริมาณมาก และยังต้องจัดหาน้ำสะอาดสำหรับกระบวนการ อีกทั้งการบำบัดน้ำเสียที่เกิดขึ้นหลังการใช้งาน ทำให้สร้างภาระเพิ่มขึ้น อีกทั้งขั้นตอนของ

กระบวนการยังซับซ้อน ต้องมีองค์ความรู้ในการจัดการการหมักและการทำความสะอาดเมล็ดกาแฟ ซึ่งหากไม่สามารถควบคุมคุณภาพได้ดีพอ อาจทำให้กาแฟเสียหายหรือลดคุณภาพลงอย่างมาก นอกจากนี้ กระบวนการแบบเปียกยังสร้างของเสียจำนวนมาก โดยเฉพาะน้ำเสียที่ต้องการการจัดการอย่างถูกต้อง หากไม่มีระบบบำบัดที่เหมาะสม อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการไม่เลือกใช้กระบวนการแบบเปียกคือ ความต้องการแรงงานมาก ในหลายขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการล้าง การหมัก หรือการตากเมล็ด ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับสภาพแรงงานที่มีอยู่ในบางครอบครัว หรืออาจเป็นภาระที่ทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ทั้งนี้หากกระบวนการแบบเปียกไม่ถูกควบคุมอย่างเหมาะสม เช่น ระยะเวลาการหมักหรือการล้างไม่ถูกต้อง ก็จะเพิ่มความเสี่ยงให้เมล็ดกาแฟเสียหายได้ง่าย ทำให้เกษตรกรเลือกใช้กระบวนการแบบแห้งมากกว่า เพราะง่ายต่อการจัดการ ใช้เทคโนโลยีและแรงงานน้อยกว่า และมีต้นทุนที่ต่ำกว่าถึงแม้คุณภาพของกาแฟที่ได้อาจแตกต่างกัน

1.3.3 ปัญหาที่พบและการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้า

ปัญหาที่พบและการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้า พบว่ามีปัญหาหลักหลายประการที่ส่งผลต่อการผลิตกาแฟ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 4 ด้านหลัก ดังนี้

1) ปัญหาปัจจัยการผลิต เกษตรกรขาดแคลนเงินทุน ขาดเครื่องมือ และขาดแรงงานในการผลิตกาแฟ รวมถึงปัญหาด้านภัยธรรมชาติ เกษตรกรแก้ปัญหาโดยการรวมกลุ่มจัดตั้งกองทุน การจัดซื้อเครื่องมือร่วมกัน และการรวมแรงงานในการทำงาน นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและการศึกษาด้านเทคโนโลยีการผลิตผ่านสื่อและการอบรม

2) ปัญหาการดูแลรักษา ปัญหาราคาปุ๋ยและสารเคมีสูง เกษตรกรจึงใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีตามการวิเคราะห์ดินเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน นอกจากนี้เกษตรกรยังเผชิญกับปัญหาแมลงศัตรูพืชและโรคกาแฟ ซึ่งแก้ไขด้วยการใช้สารเคมีตามคำแนะนำฉลาก และเลือกใช้สายพันธุ์กาแฟโรบัสต้าที่ทนทานต่อโรค

3) ปัญหาการเก็บเกี่ยว เกษตรกรขาดแคลนแรงงานด้านความรู้ในการเก็บเกี่ยวกาแฟ การแก้ปัญหาคือการรวมแรงงานในการเก็บเกี่ยวและการจัดการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะในการเก็บเกี่ยว รวมถึงการจัดหาเครื่องมือจากโครงการสนับสนุนของภาครัฐ

4) ปัญหาด้านการตลาด แหล่งรับซื้อที่มีจำกัดและราคากดต่ำเป็นปัญหาหลัก เกษตรกรแก้ปัญหาโดยการสร้างเครือข่ายการตลาดและขายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาตราสินค้ากาแฟ เพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างความแตกต่างในตลาด รวมถึงการเข้าร่วมงานแสดงสินค้ากาแฟเพื่อเพิ่มโอกาสในการจำหน่าย

1.3.4 ปัจจัยความสำเร็จการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

จากการใช้แบบบันทึกการประชุมกลุ่ม เพื่อหาปัจจัยความสำเร็จการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ดังนี้

1) ปัจจัยภายในของกลุ่ม ได้แก่

(1) ด้านผู้นำ ผู้นำกลุ่มมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตกาแฟ มีการวางแผนจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ นำความรู้ใหม่และเทคโนโลยีมาสู่กลุ่ม รวมถึงการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ผู้นำยังมีบทบาทในการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น การขอรับการสนับสนุนด้านการเงินและเทคโนโลยีจากภาครัฐและเอกชน

(2) ด้านสมาชิก สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่มีบทบาทสำคัญในการร่วมมือในทุกขั้นตอนของการผลิต ตั้งแต่การเลือกพันธุ์กาแฟ การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว ไปจนถึงการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว สมาชิกมีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กันในกลุ่ม รวมถึงเข้าร่วมการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะในการจัดการการผลิต นอกจากนี้ สมาชิกยังมีความรับผิดชอบในการรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์กาแฟให้ได้มาตรฐาน

(3) ด้านการผลิต การปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทุกขั้นตอน ตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์ที่เชื่อถือได้ การดูแลรักษาด้วยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และเคมีที่เหมาะสม การเก็บเกี่ยวผลกาแฟที่สุกแก่พิจารณาจากสีของผล ตลอดจนการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว เช่นการตากเมล็ดกาแฟในสถานที่ที่สะอาดและการเก็บรักษาในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

(4) ด้านกองทุนหมุนเวียน การจัดตั้งกองทุนหมุนเวียนช่วยให้สมาชิกสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการลงทุนด้านการผลิต ลดปัญหาการกู้ยืมเงินจากแหล่งที่มีดอกเบี้ยสูง การบริหารจัดการกองทุนมีการกำหนดระเบียบและตรวจสอบบัญชีเป็นประจำ

(5) ด้านการรวมกลุ่ม การรวมกลุ่มแปลงใหญ่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในกลุ่ม ทั้งในด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสนับสนุนการทำงานร่วมกัน และการเข้าถึงทรัพยากรและข้อมูลอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการขยายตลาดและเครือข่ายการค้า

2) ปัจจัยภายนอกของกลุ่ม ได้แก่

(1) การส่งเสริมจากภาคีเครือข่าย หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนด้านแหล่งเงินทุน การฝึกอบรมด้านเกษตรและการจัดการผลิต รวมถึงการสนับสนุนด้านเครื่องมือที่จำเป็น หน่วยงานวิจัยและสถาบันการศึกษายังมีบทบาทในการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาเพื่อเพิ่มผลผลิตและคุณภาพกาแฟ

(2) สภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม พื้นที่ปลูกกาแฟมีสภาพอากาศที่เหมาะสม ทั้งปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ และสภาพดิน ทำให้การปลูกกาแฟเป็นไปอย่างราบรื่นและมีคุณภาพ นอกจากนี้ยังมีการปรับพื้นที่ปลูกให้เหมาะสมด้วยการทำขั้นบันไดเพื่อป้องกันการกัดเซาะดิน

(3) ระบบการตลาด กลุ่มแปลงใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชนในด้านการตลาด ทำให้มีตลาดรองรับผลผลิตอย่างมั่นคง รวมถึงการสร้างตราสินค้ากาแฟที่โดดเด่นและมีคุณภาพ

(4) เทคโนโลยี กลุ่มแปลงใหญ่ได้รับความรู้จากการฝึกอบรมในด้านการตัดแต่งกิ่งกาแฟที่ถูกต้อง และได้รับการสนับสนุนเครื่องตัดแต่งกิ่งกาแฟ จากหน่วยงานทางภาครัฐ และการฝึกอบรมเทคโนโลยีในการแปรรูปและบรรจุภัณฑ์กาแฟ เพื่อรักษาคุณภาพและยืดอายุการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์กาแฟโร จากบริษัทผู้ผลิตและจัดจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์จากเมล็ดกาแฟ

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง ปัจจัยความสำเร็จการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 สภาพทั่วไปด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรแปลงใหญ่กาแฟ

2.1.1 สภาพทั่วไปด้านสังคม พบว่า เกษตรกรแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56.67 และมีอายุเฉลี่ย 53.40 ปี ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรอยู่ในช่วงวัยกลางคนและยังมีความสามารถในการทำการเกษตรอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ เกษตรกรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา คิดเป็น ร้อยละ 50.00 ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีหรือวิธีการทำงานที่ทันสมัย อย่างไรก็ตาม เกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำการเกษตรเฉลี่ย 36.20 ปี และทำสวนกาแฟเฉลี่ย 17.70 ปี ซึ่งแสดงถึงความเชี่ยวชาญในอาชีพด้านการเกษตร ประสบการณ์ในการทำการเกษตร ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ถึงความเชี่ยวชาญและความเข้าใจในกระบวนการผลิตที่ลึกซึ้ง ประสบการณ์นี้มีบทบาทสำคัญในการช่วยให้เกษตรกรสามารถเผชิญกับความท้าทายต่างๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ การจัดการศัตรูพืช และการใช้เทคโนโลยีใหม่ในการทำการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ มีผลต่อความสำเร็จ ในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร

2.1.2 สภาพทั่วไปด้านเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ครัวเรือนส่วนใหญ่ มีแรงงานเฉลี่ย 3.93 คน ซึ่งเพียงพอสำหรับการดำเนินงานในพื้นที่การเกษตรที่ถือครอง เฉลี่ย 31.63 ไร่ เกษตรกรมีอาชีพหลัก คือ การทำสวน

ยางพารา ร้อยละ 66.67 และการทำสวนผลไม้ ร้อยละ 33.33 แสดงถึงการพึ่งพิงทั้งยางพาราและผลไม้เป็นแหล่งรายได้หลัก รายได้เฉลี่ยต่อปีของเกษตรกรอยู่ที่ 424,333.33 บาท ขณะที่รายจ่ายเฉลี่ย 231,666.67 บาท และมีหนี้สินเฉลี่ย 144,000 บาท/ปี แม้จะมีหนี้สินแต่เกษตรกรยังสามารถจัดการการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ สินีนาฎ จำนงค์ และคณะ (2563) ที่ระบุว่าปัจจัยด้านรายได้และการถือครองที่ดินมีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการแปลงใหญ่ ซึ่งช่วยให้กลุ่มเกษตรกรสามารถวางแผนการผลิต การใช้ที่ดิน และการจัดการทรัพยากรได้อย่างยั่งยืน การที่เกษตรกรมีรายได้สม่ำเสมอและสามารถบริหารจัดการหนี้สินได้อย่างดี ช่วยให้เกษตรกรมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และสามารถลงทุนในเทคโนโลยีและการพัฒนาการผลิตต่อไปได้ ส่งผลให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว

2.2 การจัดการผลิตกาแฟโรบัสต้า

2.2.1 สภาพการผลิตกาแฟของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ส่วนใหญ่คัดเลือกพันธุ์กาแฟจากแหล่งที่เชื่อถือได้ โดยเลือกใช้เมล็ดพันธุ์ที่แข็งแรงสมบูรณ์ และปลูกในพื้นที่ที่มีปริมาณน้ำฝนเพียงพอและความเป็น กรด-ด่าง ของดินเหมาะสม นอกจากนี้ยังมีการปรับพื้นที่เป็นขั้นบันไดและใช้พืชคลุมดินเพื่อป้องกันการกัดเซาะของดิน ซึ่งสอดคล้องกับ ศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร (2563) ที่เน้นความสำคัญของการเลือกพันธุ์กาแฟและจัดการสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น การปลูกในพื้นที่ที่มีปริมาณน้ำฝนเพียงพอ ความเป็นกรด-ด่างของดินที่เหมาะสม รวมถึงการใช้พืชคลุมดินและขั้นบันไดเพื่อป้องกันการกัดเซาะของดิน การดูแลรักษาต้นกาแฟและการให้ปุ๋ยหมัก เช่น แกลบกาแฟ ก็เป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มคุณภาพผลผลิต ในด้านการป้องกันศัตรูพืช เกษตรกรมีการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาและสารสกัดสะเดาในการป้องกันโรครา ดำและเพลี้ย ซึ่งเป็นวิธีการที่ปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมและลดการใช้สารเคมี สอดคล้องกับขนิษฐา บุญคำมา (2564) ที่ระบุว่า การใช้วิธีการทางชีวภาพสามารถลดปัญหาศัตรูพืชได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ทำลายระบบนิเวศและสุขภาพของผู้บริโภค

2.2.2 ความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ จากการสอบถามพบว่า เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟหมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนองให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) สำหรับกาแฟ ดังนี้

(1) สมาชิกกลุ่มให้ความสำคัญในด้านการจัดการแหล่งน้ำ เพื่อป้องการปนเปื้อนจากสารเคมีทางการเกษตรลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ ส่งผลให้เกษตรกรได้ใช้แหล่งน้ำที่ปราศจากการปนเปื้อนของสารเคมีและวัตถุอันตราย พร้อมกับการจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ เพื่อลดความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนเข้าสู่ผลผลิต

(2) เกษตรกรได้คัดเลือกพื้นที่เพาะปลูกกาแฟ ที่ไม่เคยถูกใช้เป็นสถานที่ทิ้งขยะหรือมีสารตกค้างจากวัตถุอันตราย ช่วยให้มั่นใจได้ว่าพื้นที่ปลูกกาแฟมีความสะอาดและปลอดภัยต่อการ

ผลิต ทำนองเดียวกันกับ ศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร (2563) ที่เน้นถึงความสำคัญของการจัดการแหล่งน้ำและพื้นที่เพาะปลูกให้มีคุณภาพและปลอดภัยต่อผลผลิต และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับเอกราช บุญล้อมรักษ์ (2557) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของผู้ปลูกกาแฟในตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ GAP

(3) เกษตรกรได้มีการใช้สารเคมีอย่างถูกต้อง ตามคำแนะนำของฉลาก ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผลผลิตมีคุณภาพ ปลอดภัยต่อเกษตรกรผู้ใช้สารเคมีและผู้บริโภค และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับแนวทางที่เกษตรกรแปลงใหญ่กาแฟได้นำไปปฏิบัติ เพื่อรักษาคุณภาพของผลผลิตและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

(4) เกษตรกรมีการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ ในเรื่องของปัจจัยการผลิตสารเคมีและวัตถุอันตรายทางการเกษตร การสำรวจศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด รวมถึงข้อมูลผู้รับซื้อและแหล่งที่นำผลผลิตไปจำหน่าย โดยทางกลุ่มมีการเน้นย้ำในเวทีกาประชุมกลุ่มเพื่อการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องของสมาชิก ส่งผลให้สามารถตรวจสอบข้อมูลดังกล่าวได้

2.3 ปัญหาที่พบและการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้า

2.3.1 ปัญหาปัจจัยการผลิต พบว่า เกษตรกรขาดแคลนเงินทุน เครื่องมือ และแรงงาน ซึ่งส่งผลให้การผลิตกาแฟไม่เต็มที่ การแก้ไขปัญหาได้แก่การรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งกองทุนและซื้อเครื่องมือร่วมกัน รวมทั้งได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและการฝึกอบรมเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย สอดคล้องกับแนวทางที่ กรมส่งเสริมการเกษตร (2557) ชี้ว่า การสนับสนุนทางการเงินและการพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตรจะช่วยลดปัญหาการขาดแคลนปัจจัยการผลิต

2.3.2 ปัญหาการดูแลรักษา พบว่า ราคาปุ๋ยและสารเคมีสูง เกษตรกรจึงหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีตามการวิเคราะห์ดินเพื่อลดต้นทุน นอกจากนี้ เกษตรกรเผชิญกับปัญหาแมลงและโรคพืช โดยแก้ไขด้วยการใช้สารเคมีที่ปลอดภัยและเลือกใช้พันธุ์กาแฟที่ทนต่อโรค สอดคล้องกับศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร (2563) ที่ชี้ถึงความสำคัญของการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และพันธุ์กาแฟที่มีความทนทานเพื่อเพิ่มผลผลิตและลดปัญหาศัตรูพืช

2.3.3 ปัญหาการเก็บเกี่ยว เกษตรกรขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะในการเก็บเกี่ยว แก้ไขด้วยการรวมกลุ่มแรงงานและเข้ารับการฝึกอบรม นอกจากนี้ ภาครัฐยังสนับสนุนการจัดหาเครื่องมือเก็บเกี่ยว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สอดคล้องกับแนวทางของ กรมส่งเสริมการเกษตร (2557) ที่เน้นการสนับสนุนเครื่องมือเกษตรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

2.3.4 ปัญหาด้านการตลาด พบว่า แหล่งรับซื้อมีจำกัดและราคากดต่ำ เกษตรกรได้แก้ปัญหาด้วยการสร้างเครือข่ายการตลาดและขายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ นอกจากนี้ยังพัฒนาตราสินค้ากาแฟ เพื่อเพิ่มมูลค่าและเข้าร่วมงานแสดงสินค้ากาแฟเพื่อเพิ่มโอกาสในการขาย ทำนอง

เดียวกับ กรมส่งเสริมการเกษตร (2557) ที่เน้นความสำคัญของการขยายช่องทางการตลาดและการสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์

2.4 ปัจจัยความสำเร็จการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

ปัจจัยความสำเร็จการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟประกอบด้วยปัจจัยภายใน (1) ด้านผู้นำ มีลักษณะเด่นด้านความเป็นผู้นำที่ชัดเจน มีความตั้งใจและให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟอย่างต่อเนื่อง เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเองอย่างดี ซึ่งทำให้การทำงานของกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตกาแฟ โดยนำความรู้และเทคโนโลยีใหม่มาสู่กลุ่ม สอดคล้องกับ จินดารัตน์ ชูคง (2563) ที่พบว่า ปัจจัยสู่ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรทำสวนเขาทะลุ ได้แก่ การมีผู้นำที่มีความสามารถ กล้าคิด กล้าทำ และกล้าตัดสินใจ รวมถึงการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านการเงินและการตลาด ซึ่งช่วยส่งเสริมให้กลุ่มสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (2) ด้านสมาชิก บทบาทของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ในการร่วมมือกันในทุกขั้นตอนของการผลิตกาแฟ รวมถึงการแลกเปลี่ยนความรู้และการฝึกอบรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขนิษฐา บุญคำมา (2564) ที่พบว่าสมาชิกมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตกาแฟในระดับสูง โดยเฉพาะเรื่องการเลือกสายพันธุ์และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การผลิต ซึ่งช่วยรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน (3) ด้านการผลิต การปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ครอบคลุมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์กาแฟที่เชื่อถือได้ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์และเคมีที่เหมาะสม รวมถึงการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว เช่น การตากเมล็ดกาแฟในสภาพแวดล้อมที่สะอาด สอดคล้องกับเอกราช บุญล้อมรักษ์ (2557) ที่พบว่า เกษตรกรกาแฟมีความรู้เกี่ยวกับ GAP ระดับปานกลาง และได้ปฏิบัติตามคำแนะนำบางส่วนเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยและการดูแลรักษากาแฟเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดี (4) ด้านกองทุนหมุนเวียน การจัดตั้งกองทุนหมุนเวียนช่วยให้สมาชิกสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการผลิต ลดปัญหาการกู้ยืมจากแหล่งที่มีดอกเบี้ยสูง การบริหารกองทุนเป็นไปอย่างมีระบบ มีการตรวจสอบบัญชีและระเบียบข้อบังคับอย่างสม่ำเสมอ การดำเนินการในลักษณะนี้สอดคล้องกับ จินดารัตน์ ชูคง (2563) ที่กล่าวถึงการจัดหาแหล่งเงินทุนผ่านการออมทรัพย์และการบริหารกองทุนร่วมกับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ ทำให้กลุ่มเกษตรกรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (5) ด้านการรวมกลุ่ม การรวมกลุ่มแปลงใหญ่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มในด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสนับสนุนการทำงานร่วมกัน และการเข้าถึงทรัพยากรและข้อมูลอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการขยายตลาดและเครือข่ายการค้า ทำนองเดียวกันกับจินดารัตน์ ชูคง (2563) ซึ่งพบว่าการรวมกลุ่มเกษตรกรช่วยให้กลุ่มมีการแบ่งปันความรู้ การร่วมกันพัฒนาศักยภาพ และการเชื่อมโยงเครือข่ายทางการตลาด ทำให้กลุ่มสามารถขยายโอกาสในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น และปัจจัยภายนอก (1)

ด้านการส่งเสริมจากภาคีเครือข่าย การส่งเสริมจากภาคีเครือข่าย หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนด้านแหล่งเงินทุน สอดคล้องกับเอกราช บุญล้อมรักษ์ (2557) ที่พบว่าการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐมีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และหน่วยงานวิจัยและสถาบันการศึกษาได้นำเทคโนโลยีใหม่เข้ามาช่วยเพิ่มผลผลิตและคุณภาพกาแฟ (2) สภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม สภาพภูมิอากาศและการปรับพื้นที่ปลูกกาแฟเหมาะสม รวมถึงการทำขั้นบันไดเพื่อป้องกันการกัดเซาะดิน สอดคล้องกับศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร (2563) ที่ระบุว่าสภาพแวดล้อม เช่น ปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ และดินที่เหมาะสม มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการผลิตกาแฟที่มีคุณภาพ และแนะนำให้ทำขั้นบันไดในพื้นที่ลาดเอียงเพื่อป้องกันการกัดเซาะของดิน (3) ระบบการตลาด ของกลุ่มแปลงใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทำให้มีตลาดรองรับผลผลิตอย่างมั่นคง และสามารถสร้างตราสินค้ากาแฟที่โดดเด่นและมีคุณภาพ สอดคล้องกับจินดารัตน์ ชูคง (2563) ที่ระบุว่าการสนับสนุนจากภาครัฐและการวางแผนการตลาดให้กับกลุ่มเกษตรกรทำสวน ช่วยให้การตลาดมีเสถียรภาพและสามารถสร้างชื่อเสียงให้กับผลิตภัณฑ์ในตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ (4) เทคโนโลยี กลุ่มใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการปลูก ดูแล และแปรรูปกาแฟ เช่น เครื่องตัดแต่งกิ่งและเครื่องคั่วกาแฟ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีบรรจุภัณฑ์เพื่อรักษาคุณภาพกาแฟ สอดคล้องกับศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร (2563) ที่พบว่าเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มผลผลิตและคุณภาพกาแฟ โดยเฉพาะในขั้นตอนการดูแล และแปรรูปผลิตภัณฑ์

3. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยความสำเร็จการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1) ปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อย่างเคร่งครัด เพื่อรักษาคุณภาพและความปลอดภัยของผลผลิต รวมถึงลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

2) ใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพ แทนปุ๋ยเคมีในปริมาณที่เหมาะสม เพื่อปรับปรุงคุณภาพของดินและลดการใช้สารเคมีที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

3) เพิ่มการใช้เทคโนโลยีในการผลิต เช่น การใช้เครื่องจักรสำหรับการตัดแต่งกิ่ง การรดน้ำ และการเก็บเกี่ยว เพื่อลดเวลาและค่าแรงงาน

4) จัดทำการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ผลผลิต เพื่อให้สามารถประเมินและปรับปรุงกระบวนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) สร้างเครือข่ายการตลาดและเพิ่มช่องทางการจำหน่าย โดยเฉพาะการขายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงผู้บริโภคและสร้างความยั่งยืนในด้านการตลาด

6) พัฒนาความรู้ด้านการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อรักษาคุณภาพของผลผลิต เช่น การเก็บผลกาแฟที่สุกเต็มที่ การจัดการพื้นที่ตากเมล็ดกาแฟให้สะอาด และการเก็บรักษาผลผลิตในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรเน้นการให้ความรู้และสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ในการผลิต เช่น เครื่องจักรทางการเกษตรหรือระบบการจัดการข้อมูล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและลดต้นทุน

2) ควรประสานความร่วมมือระหว่างเกษตรกรและหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อสนับสนุนด้านการตลาด การเงิน และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อผู้นำท้องถิ่น

1) ผู้นำท้องถิ่นควรมีบทบาทในการสร้างความร่วมมือภายในชุมชน และส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาแหล่งเงินทุน การผลิต และการตลาด

2) ควรส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการผลิต เช่น แหล่งน้ำ การคมนาคม และการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่การเกษตร

3.1.4 ข้อเสนอแนะต่อผู้กำหนดนโยบาย

1) ควรให้การสนับสนุนทางด้านการเงิน การจัดการตลาด และการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี เพื่อช่วยเกษตรกรในการเพิ่มผลผลิตและปรับตัวต่อปัญหาที่เกิดขึ้น

2) ควรออกนโยบายที่ส่งเสริมการสร้างตราสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและการพัฒนาช่องทางการตลาดใหม่ๆ โดยเฉพาะการตลาดออนไลน์ เพื่อเพิ่มโอกาสในการจำหน่ายและสร้างความยั่งยืนในระยะยาว

3.1.5 โมเดลปัจจัยความสำเร็จการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ

จากผลการวิจัย เรื่อง ปัจจัยความสำเร็จการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟหมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ผู้วิจัยได้นำข้อสรุปที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูล เพื่อพัฒนาเป็นโมเดลปัจจัยความสำเร็จการ

จัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟหมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ดังแสดงด้วยภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 โมเดลปัจจัยความสำเร็จการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

จากภาพที่ 3.1 แสดงถึงบทบาทหน้าที่ของผู้นำและสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟหมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง การจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟในทุกกระบวนการผลิต ตั้งแต่การเลือกต้นพันธุ์กาแฟโรบัสต้า การศึกษาสภาพพื้นที่ปลูก การจัดการพื้นที่และการดูแลรักษา การปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟ ตลอดจนการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังเก็บเกี่ยว ปัญหาที่พบในการผลิตกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่ และแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวผ่านกระบวนการบริหารจัดการกลุ่ม การประชุมกลุ่ม กระบวนการโรงเรียนเกษตรกร การฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน องค์ความรู้ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทางภาครัฐและเอกชน รวมถึงผลลัพธ์ที่ได้ต่อสมาชิกกลุ่มทั้งหมด 30 ราย ได้รับมาตรฐาน GAP สำหรับกาแฟ ผลผลิตกาแฟของกลุ่ม ซึ่งนอกจากจะส่งโรงงาน/แหล่งรับซื้อทางกลุ่มยังมีผลิตภัณฑ์กาแฟที่มีตราสินค้าของกลุ่ม จำหน่ายในช่องทางต่างๆ ทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดระนอง และโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (BCG กาแฟระนอง) โดยมุ่งพัฒนาการผลิต

ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ เริ่มจากเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร เครือข่าย มีการยกระดับสินค้า/ผลิตภัณฑ์ และคำนึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรขยายการศึกษาพื้นที่ปลูกกาแฟในเขตภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน เช่น พื้นที่สูงและพื้นที่ราบ เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการผลิตกาแฟระหว่างแปลงใหญ่กับพื้นที่ที่ไม่มีการรวมกลุ่ม

3.2.2 ควรศึกษาการผลิตพืชเศรษฐกิจอื่นที่มีความสำคัญ เช่น ยางพาราและผลไม้ เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยความสำเร็จและปัญหาของเกษตรกรในแต่ละพืช

3.2.3 การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ เช่น ปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ และความชื้น มีผลต่อการเติบโตของต้นกาแฟ ควรศึกษาว่าสภาพแวดล้อมเหล่านี้ส่งผลต่อคุณภาพของผลผลิตกาแฟอย่างไร

3.2.3 ศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงในระดับโลก เช่น ราคาตลาดโลกของกาแฟ อัตราแลกเปลี่ยน และต้นทุนการนำเข้า ส่งออก ต่อรายได้ของเกษตรกร

3.2.4 ควรเก็บข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนด้านการผลิต การตลาด และเทคโนโลยี เพื่อเข้าใจถึงบทบาทและการสนับสนุนที่ส่งผลต่อความสำเร็จของแปลงใหญ่กาแฟ

3.2.5 ศึกษาผลกระทบของการขึ้นลงของราคากาแฟในตลาดโลกต่อรายได้ของเกษตรกร และกลยุทธ์ที่เกษตรกรใช้เพื่อรับมือกับความผันผวนของราคา

มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมวิชาการเกษตร. (2562). *คู่มือการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้า.* สถาบันวิจัยพืชสวน. กรมวิชาการเกษตร. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมพัฒนาที่ดิน. (2566). *คำแนะนำการจัดการดินและปุ๋ย สำหรับวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล,* กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. กรมพัฒนาที่ดิน. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2556). *องค์ความรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสู่การเป็น smart officer ไม้ผล ไม้ยืนต้น,* กรมส่งเสริมการเกษตร. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2557). *การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตกาแฟ,* กรมส่งเสริมการเกษตร. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กิตติกวินท์ เอี่ยมวิริยาวัฒน์. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกัญชาทางการแพทย์และเชิงพาณิชย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ในระยะเริ่มต้น. *วารสารศิลปะศาสตร์และวิทยาการจัดการ,* 10 (1), 147-148.

กันยา สุวรรณแสง. (2542). *จิตวิทยาทั่วไป.* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: บำรุงสาส์น.

ขนิษฐา บุญคำมา. (2564). *แนวทางการส่งเสริมการผลิตกาแฟของเกษตรกรในอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี.* วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

จินดารัตน์ ชูคง. (2563). *ปัจจัยสู่ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรทำสวน เขาทะลุ ตำบลเขาทะลุ อำเภอสวี จังหวัดชุมพร.* ค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตมหาบัณฑิต. สาขาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เดชจรัส ยังพลขันธ์. (2562). *การยอมรับเทคโนโลยีการตัดฟื้นต้นกาแฟของเกษตรกร อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร.* วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.

ธนยา พร้อมมูล. (2559). *การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกสับปะรด กรณีศึกษาเกษตรกรรายย่อย ตำบลห้วยทรายเหนือ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี.* วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. คณะบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

นวรัตน์ โพธิ์คีรี. (2560). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการผลิตกาแฟโรบัสต้าของเกษตรกร ตำบลรับร่อ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร.* วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาส่งเสริมการเกษตร. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ปานหทัย นพชินวงศ์ และ วิไลวรรณ ทวิชศรี. (2562). *คู่มือการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้า.* (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: กรมวิชาการเกษตร สถาบันวิจัยพืชสวน.

ปรีชา แป้นนางรอง. (2550). *ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตกาแฟในอำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง ปีการเพาะปลูก 2548/49.* ค้นคว้าอิสระปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.

ไพศาล หวังพานิช. (2543). *การวัดและประเมินผลระดับอุดมศึกษา.* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา ส่วนวิจัยและพัฒนา.

ภารดี เทพคายน. (2564). *การศึกษาระดับการรับรู้และความเข้าใจของบุคลากรสายสนับสนุน สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ต่อนโยบายความเป็นเลิศด้านการปฏิบัติงานและพฤติกรรมที่สอดคล้องกับนโยบายความเป็นเลิศด้านการปฏิบัติงาน.* สำนักงานอธิการบดี. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ลำไย มากเจริญ. (2556). *การบัญชีต้นทุน.* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ทริปเปิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.

วรลักษณ์ วรรณโล และ พัทธมน บุณยราศรัย. (2559). ต้นทุนและผลตอบแทนทางการเกษตรของการปลูกกาแฟอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย. *วารสารบัญชีปริทัศน์,* 1 (1), 68-69.

วสันต์ สุขสุวรรณ. (2555). *การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตกาแฟของเกษตรกรในจังหวัดระนอง.* วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.

วิเชียร วิทยอุดม. (2547). *พฤติกรรมองค์การ.* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์.

วันวิภา ปานศุภวัชร. (2562). *ต้นทุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์กาแฟ.* คณะบริหารธุรกิจและศิลปะศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.

ศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร. (2563). *คู่มือการปลูกกาแฟโรบัสต้า.* มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

สถานีพัฒนาที่ดิน. (2566). *แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง.* กรมพัฒนาที่ดิน. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ : 2-1

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์. (2557). *การบัญชีต้นทุน.* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แมคกรอ-ฮิล.

สมศักดิ์ ขวัญเมือง. (2553). *การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตกาแฟไทยแบบครบวงจร.* กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร.

สินีนาฎ จำนงค์, พัชราวดี ศรีบุญเรือง และ ชลาธร จูเจริญ. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปาล์มน้ำมัน ตามมาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง. *วารสารเกษตรพระจอมเกล้า,* 38 (3), 408-409.

สัญชาติ คงบัน. (2566). *เอกสารประกอบการคัดเลือกบุคคลดีเด่น ประจำปี 2566 ประเภทนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับจังหวัดดีเด่น.* กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ. สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง.

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2553). *มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟ (มกษ.5903-2553).* สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. (2563). *การศึกษาทางเลือกที่เหมาะสมในการผลิตกาแฟโรบัสต้า*. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

แสงเดือน ทวีสิน. (2545). *จิตวิทยาการศึกษา.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยเส็ง.

อภิญญา หวังยีเส็น. (2557). *ต้นทุน ผลตอบแทนและประสิทธิภาพการผลิตกาแฟโรบัสต้าในจังหวัดชุมพร.* วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐตาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อุทุมพร ทองอุไทย. (2523). *แนวคิดเกี่ยวกับความรู้.* (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ: รวมสาสน.

เอกราช บุญล้อมรักษ์. (2557). *ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรดีที่เหมาะสมของผู้ปลูกกาแฟในตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่.* ค้นคว้าอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาส่งเสริมการเกษตร. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามการวิจัย

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง ปัจจัยความสำเร็จการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการจัดการการเกษตร วิชาเอกการจัดการทรัพยากรเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟหมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปด้านสังคมและเศรษฐกิจ

ตอนที่ 2 การจัดการผลิตกาแฟโรบัสต้า

ตอนที่ 3 ปัญหาและการจัดการปัญหาในการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้า

ข้อมูลที่ได้รับจากท่านในแบบสัมภาษณ์นี้ จะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น จึงใคร่ขอความร่วมมือตอบคำถามทุกข้อความตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่าน และขอบคุณท่านที่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปด้านสังคมและเศรษฐกิจ

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าข้อความและเติมข้อความลงในช่องว่าง (.....) ของแต่ละคำถามให้ตรงกับความเป็นจริง เพื่อให้ได้ความหมายที่สมบูรณ์

สภาพทั่วไปด้านสังคม

1. เพศ ( ) 1.1 ชาย ( ) 1.2 หญิง
2. อายุ ..... ปี (เกิน 6 เดือน ให้ปัดเป็น 1 ปี)
3. ระดับการศึกษา
   - ( ) 3.1 ไม่ได้รับการศึกษา ( ) 3.2 ต่ำกว่าประถมศึกษา/ประถมศึกษา
   - ( ) 3.3 มัธยมศึกษาตอนต้น/ตอนปลาย( ) 3.4 ปวช./ปวส.
   - ( ) 3.5 อนุปริญญา/ปริญญาตรี ( ) 3.6 สูงกว่าปริญญาตรี
   - ( ) 3.7. อื่น ๆ ระบุ.....

4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน (รวมผู้ถูกสัมภาษณ์)
5. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่มาแล้ว.....ปี
6. ท่านมีประสบการณ์ในด้านการเกษตรมาแล้ว .....ปี
7. ท่านมีประสบการณ์ในการทำสวนกาแฟมาแล้ว .....ปี

สภาพทั่วไปด้านเศรษฐกิจ

1. แรงงานในการทำการเกษตร

( ) 1.1 แรงงานในครัวเรือน.....คน ( ) 1.2 จ้างแรงงาน.....คน

2. พื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด

( ) 2.1 พื้นที่ตนเอง.....ไร่ ( ) 2.2 พื้นที่เช่า.....ไร่

3. อาชีพหลัก (ตอบได้เพียงคำตอบเดียว)

( ) 4.1 ทำสวนกาแฟ ( ) 4.2 ทำสวนปาล์ม
( ) 4.3 ทำสวนยางพารา ( ) 4.4 ทำสวนผลไม้
( ) 4.5 เลี้ยงสัตว์ ( ) 4.6 อื่น ๆ (ระบุ).....

4. อาชีพรอง (ตอบได้มากว่า 1 ข้อ)

( ) 5.1 ทำสวนกาแฟ ( ) 5.2 ทำสวนปาล์ม
( ) 5.3 ทำสวนยางพารา ( ) 5.4 ทำสวนผลไม้
( ) 5.5 เลี้ยงสัตว์ ( ) 5.6 ค้าขาย
( ) 5.7 รับจ้าง ( ) 5.8 อื่น ๆ (ระบุ).....

5. รายได้ของครอบครัว ( ) 3.1 ในภาคการเกษตร.....บาท/ปี
( ) 3.2 นอกภาคการเกษตร.....บาท/ปี

6. รายจ่ายของครอบครัวรวม.....บาท/ปี

7. หนี้สินรวมของครอบครัว ( ) 5.1 ไม่มี ( ) 5.2 มี จำนวน.....บาท/ปี

ตอนที่ 2 การจัดการผลิตกาแฟโรบัสต้า

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าข้อความและเติมข้อความลงในช่องว่าง (.....) ของแต่ละคำถามให้ตรงกับความเป็นจริง เพื่อให้ได้ความหมายที่สมบูรณ์

สภาพการผลิตกาแฟของเกษตรกร

1. การคัดเลือกพันธุ์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1.1 ตามกรมวิชาการเกษตร ( ) 1.2 เมล็ดพันธุ์ของตนเอง

( ) 1.3 พันธุ์จากแหล่งที่เชื่อถือได้ ( ) 1.4 อื่น ๆ(ระบุ).....

2. การเลือกเมล็ดพันธุ์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 2.1 ต้นที่ แข็งแรง สมบูรณ์ ( ) 2.2 เมล็ดที่สุกเป็นสีแดง

( ) 2.3 เมล็ดสวยสม่ำเสมอ ( ) 2.4 อื่น ๆ(ระบุ).....

3. การเลือกสภาพพื้นที่ปลูกให้เหมาะสม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 3.1 มีความเป็นกรดเป็นด่าง ระหว่าง 5.5-6.5

( ) 3.2 อุณหภูมิ ระหว่าง 25-32 องศาเซลเซียส

( ) 3.3 ปริมาณน้ำฝนไม่ต่ำกว่า 1,500 มิลลิเมตร/ปี

( ) 3.4 อื่น ๆ(ระบุ).....

4. วิธีการจัดการดินปลูกกาแฟบนที่ลาดชัน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 4.1 ไม่ใช้ยาฆ่าหญ้า ( ) 4.2 ปลูกพืชคลุมดิน

( ) 4.3 ปรับพื้นที่ปลูกเป็นขั้นบันได ( ) 4.4 อื่น ๆ(ระบุ).....

5. การปลูกกาแฟโรบัสต้า (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 5.1 ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ( ) 5.2 ปลูก 3 สายพันธุ์ ร่วมกันต่อแปลง

( ) 5.3 ปลูกแถวละสายพันธุ์สลับกันไป ( ) 5.4 อื่น ๆ (ระบุ).....

6. สายพันธุ์กาแฟโรบัสต้า

( ) 6.1 ชุมพร 1 ( ) 6.2 ชุมพร 2

( ) 6.3 ชุมพร 3 ( ) 6.4 (ชุมพร 4)

( ) 6.5 ชุมพร 5 ( ) 6.6 อื่น ๆ (ระบุ).....

7. การเตรียมพื้นที่ปลูก

( ) 7.1 ปรับพื้นที่ให้เรียบ ขุดถอนรากไม้ ( ) 7.2 ทำขั้นบันได

( ) 7.3 ปลูกหญ้าแฝก ( ) 7.4 อื่น ๆ (ระบุ).....

8. ระยะปลูก

( ) 8.1 3.0 x 3.0 เมตร ( ) 8.2 3.0 x 4.0 เมตร

( ) 8.3 3.5 x 3.5 เมตร ( ) 8.4 อื่น ๆ (ระบุ).....

9. ขนาดหลุมปลูก

( ) 9.1 30 x 30 x 30 เซนติเมตร ( ) 9.2 50 x 50 x 50 เซนติเมตร

( ) 9.3 70 x 70 x 70 เซนติเมตร ( ) 9.4 อื่น ๆ (ระบุ).....

10. วัสดุรองกันหลุม

( ) 10.1 ปุ๋ยคอก ( ) 10.2 ปุ๋ยหมัก

( ) 10.3 ปูนขาว ( ) 10.4 อื่น ๆ (ระบุ).....

11. การคัดเลือกกล้าปลูก

( ) 11.1 แข็งแรง ความสูง 30 เซนติเมตร ( ) 11.2 ใบจริง 5-7 คู่

( ) 11.3 พันธุ์แนะนำ ( ) 11.4 อื่น ๆ (ระบุ).....

12. การเพาะกล้า

( ) 12.1 กระบะเพาะ ( ) 12.2 ถาดเพาะกล้า

( ) 12.3 แปลงเพาะ ( ) 12.4 อื่น ๆ (ระบุ).....

13. จำนวนต้นต่อพื้นที่.....ต้น/ไร่

14. การปลูกกาแฟร่วมกับพืชอื่น

( ) 14.1 ไม่ปลูกร่วมกับพืชอื่น ( ) 14.2 ยางพารา

( ) 14.3 ปาล์มน้ำมัน ( ) 14.4 ทุเรียน

( ) 14.5 อื่น ๆ (ระบุ).....

15. การดูแลรักษา

15.1 การใส่ปุ๋ยกาแฟโรบัสต้า

( ) 1) ต้นอายุก่อนให้ผลผลิต

1.1) ปุ๋ยอินทรีย์

(1) ชนิด.....อัตรา.....

ช่วงเวลาใส่.....วิธีการใส่.....

(2) ชนิด.....อัตรา.....

ช่วงเวลาใส่.....วิธีการใส่.....

(3) ชนิด.....อัตรา.....

ช่วงเวลาใส่.....วิธีการใส่.....

1.2) ปุ๋ยเคมี

(1) ชนิด.....อัตรา.....

ช่วงเวลาใส่.....วิธีการใส่.....

(2) ชนิด.....อัตรา.....

ช่วงเวลาใส่.....วิธีการใส่.....

(3) ชนิด.....อัตรา.....

ช่วงเวลาใส่.....วิธีการใส่.....

( ) 2) ต้นอายุให้ผลผลิต

2.1) ปุ๋ยอินทรีย์

(1) ชนิด.....อัตรา.....

ช่วงเวลาใส่.....วิธีการใส่.....

(2) ชนิด.....อัตรา.....

ช่วงเวลาใส่.....วิธีการใส่.....

(3) ชนิด.....อัตรา.....

ช่วงเวลาใส่.....วิธีการใส่.....

2.2) ปุ๋ยเคมี

(1) ชนิด.....อัตรา.....

ช่วงเวลาใส่.....วิธีการใส่.....

(2) ชนิด.....อัตรา.....

ช่วงเวลาใส่.....วิธีการใส่.....

(3) ชนิด.....อัตรา.....

ช่วงเวลาใส่.....วิธีการใส่.....

15.2 การให้น้ำ

( ) 1) ต้นอายุก่อนให้ผลผลิต

ช่วงเวลาให้ .....อัตรา/ปริมาณ.....วิธีการให้.....

( ) 2) ต้นอายุให้ผลผลิต

ช่วงเวลาให้ .....อัตรา/ปริมาณ.....วิธีการให้.....

15.3 การตัดแต่งกิ่ง ดำเนินการ ดังนี้

( ) 1) ปีแรกที่ปลูกจากกิ่งหลัก

(ระบุ).....

( ) 2) ปีที่ 2-4 เมื่อกิ่งหลัก 3 - 5 กิ่งหลักโตเต็มที่

(ระบุ).....

( ) 3) หลังกิ่งหลักให้ผลผลิตเต็มที่

(ระบุ).....

15.4 การตัดฟื้นต้น

( ) 1) อายุกาแฟตัดฟื้นต้น.....ปี

( ) 2) ฤดูตัดฟื้นต้น

(ระบุ).....

( ) 3) วิธีการตัดฟื้นต้น

(ระบุ).....

16. การป้องกันกำจัดศัตรูพืช

16. 1 ความถี่ในการสำรวจโรค แมลง

( ) 1) ทุกวัน ( ) 2) สัปดาห์ละ 3 ครั้ง

( ) 3) สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ( ) 4) สัปดาห์ละ 1 ครั้ง

( ) 5) อื่น ๆ (ระบุ).....

16.2 โรคและแมลงศัตรูที่พบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1) โรคราสนิม ( ) 2) โรคแอนแทรคโนส

( ) 3) โรคราดำ ( ) 4) มอดเจาะผลกาแฟ

( ) 5) หนอนเจาะลำต้น ( ) 6) เพลี้ย

( ) 7) อื่น ๆ (ระบุ).....

16.3 วิธีทางเขตกรรมในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1) มีการปลูกพืชหมุนเวียน ( ) 2) มีการเลื่อนเวลาปลูก

( ) 3) มีการย้ายที่ปลูก ( ) 4) การปรับสภาพ

( ) 5) การไถพรวน ( ) 6) การกำจัดวัชพืช

( ) 7) การตัดแต่งกิ่ง ( ) 8) อื่น ๆ (ระบุ).....

16.4 วิธีทางกายภาพในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1) ใช้กาวดักแมลง ( ) 2) ใช้ไฟล่อแมลง

( ) 3) อื่น ๆ (ระบุ).....

16.5 วิธีทางชีวภาพในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช

ชนิดโรคและแมลงศัตรูที่พบ (ระบุ)	อัตราที่ใช้	เวลาที่ใส่ (อายุ.....เดือน)	วิธีการใช้
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			

16.6 วิธีทางเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช

ระยะที่ใส่	ชนิดสาร	อัตราที่ใช้	ระเวลาที่ใช้	วิธีการใช้

17. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

17.1 การเก็บเกี่ยว

1) ดัชนีเก็บเกี่ยวพิจารณาจาก

(ระบุ).....

2) วิธีการเก็บเกี่ยว

(1) อุปกรณ์การเก็บ

(ระบุ).....

(2) วิธีการเก็บ

(ระบุ).....

17.2 การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

1) คัดแยกผล

(ระบุ).....

2) การทำความสะอาด

(ระบุ).....

3) การตากแห้ง

(ระบุ).....

4) การสีผลกาแฟ

(ระบุ).....

17.3 การเก็บรักษาเมล็ดกาแฟ

( ) 1) เป็นพื้นซีเมนต์ ( ) 2) ห่างจากแหล่งความร้อน

( ) 3) ใส่ในกระสอบ ( ) 4) อื่น ๆ (ระบุ).....

ความคิดเห็นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟของสมาชิกแปลงใหญ่

กรุณาทำเครื่อง ✓ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นท่านมากที่สุด ตามระดับปฏิบัติดังต่อไปนี้ โดย 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

คำถาม	การจัดการผลิตกาแฟโรบัสต้า					
	ใช่/ปฏิบัติ					ไม่ใช่/ไม่ปฏิบัติ
	5	4	3	2	1	
การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟ						
1. แหล่งน้ำ						
1.1 แหล่งน้ำไม่มีโอกาสการปนเปื้อนวัตถุอันตราย						
1.2 แหล่งน้ำอยู่ห่างจากคอกสัตว์						
1.3 แหล่งน้ำอยู่ห่างจากที่เก็บสิ่งปฏิกูล						
2. พื้นที่ปลูก						
2.1 ไม่เคยเป็นที่ทิ้งขยะ						
2.2 ไม่เคยเป็นที่ตั้งโรงงานอุสาหกรรม						
2.3 ไม่มีวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในผลิตผล						
2.4 ไม่มีโอกาสการปนเปื้อนจากแปลงรอบข้าง						

คำถาม	การจัดการผลิตกาแฟโรบัสต้า					
	ใช่/ปฏิบัติ					ไม่ใช่/ไม่ปฏิบัติ
	5	4	3	2	1	
3. การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร						
3.1 มีความรู้เบื้องต้นเรื่องชนิดศัตรูพืชของกาแฟ						
3.2 ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรตามคำแนะนำ						
3.3 มีช่วงระยะเวลาการพักใช้สารก่อนเก็บเกี่ยวผลผลิตตามคำแนะนำ						
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิต						
4.1 ไม่ปลูกกาแฟต่างชนิด ปะปนกันในแปลงปลูก						
4.2 สำรวจการเข้าทำลายของศัตรูพืช						
4.3 กำจัดส่วนของต้นกาแฟ รวมทั้งผลร่วง ที่เป็นโรคหรือแมลงทำลายออกจากแปลงปลูก						
การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟ						
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว						
5.1 เก็บเกี่ยวผลกาแฟสดที่สุกแก่ พิจารณาจากสีของผล						
5.2 กำจัดผลกาแฟสุกหรือผลแห้ง						
5.3 การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว						
5.3.1 กระบวนการแบบแห้ง						
1) มีกระบวนการคัดแยกผลกาแฟ						
2) สถานที่ตากผลกาแฟมีสภาพแวดล้อมเหมาะสม						
3) สถานที่ตากผลกาแฟถูกสุขลักษณะไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อน						
4) กรรมวิธีการตากทำให้ผลกาแฟแห้งทั่วถึง						
5) มีการป้องกันการเปียกฝนและน้ำค้าง						
6) ระยะเวลาลดความชื้นของผลกาแฟเหมาะสม						

คำถาม	การจัดการผลิตกาแฟโรบัสต้า					
	ใช่/ปฏิบัติ					ไม่ใช่/ไม่ปฏิบัติ
	5	4	3	2	1	
7) เครื่องสีผลกาแฟแห้งมีการบำรุงรักษา						
8) เครื่องสีผลกาแฟแห้งไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อน						
9) เมล็ดกาแฟหลังตาก เป็นไปตาม มกษ. 5700						
5.3.2 กระบวนการแบบเปียก						
1) มีกระบวนการคัดแยกผลกาแฟ						
2) สถานที่ตากกาแฟกะลาเหมาะสม						
3) สถานที่ตากกาแฟกะลาถูกสุขลักษณะ						
4) กรรมวิธีการตากเหมาะสม						
5) ระยะเวลาการตากของกาแฟกะลาในช่วงแรกเหมาะสม						
6) เมล็ดกาแฟก่อนเก็บรักษาในรูปแบบกาแฟกะลา เป็นไปตามข้อกำหนดใน มกษ. 5700						
7) เครื่องสีกาแฟกะลาได้รับการบำรุงรักษาเหมาะสม						
8) เครื่องสีกาแฟกะลาไม่เสี่ยงต่อการทำให้เมล็ดกาแฟปนเปื้อน						
6. การเก็บรักษาและการขนย้าย						
6.1 การเก็บรักษา						
6.1.1 สถานที่เก็บ เมล็ดกาแฟ/กาแฟกะลาถูกสุขลักษณะ						
6.1.2 สถานที่เก็บ เมล็ดกาแฟ/กาแฟกะลาสามารถป้องกันการปนเปื้อน						

คำถาม	การจัดการผลิตกาแฟโรบัสต้า					
	ปฏิบัติ					ไม่ได้
	5	4	3	2	1	ปฏิบัติ
การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟ						
6. การเก็บรักษาและการขนย้าย (ต่อ)						
6.1 การเก็บรักษา						
6.1.3 ภาชนะบรรจุสะอาด ปราศจากสิ่งอันตรายและเกิดกลิ่นไม่พึงประสงค์						
6.1.4 มีวัสดุรองพื้นก่อนวางภาชนะบรรจุเมล็ดกาแฟ/กาแฟกะลา						
6.1.5 มีมาตรการป้องกันศัตรูพืชในโรงเก็บ ในกรณีที่ต้องใช้วัตถุอันตราย ายทางการเกษตรในโรงเก็บให้ปฏิบัติตามข้อ 3						
6.2 การขนย้าย						
6.1.1 พาหนะในการขนย้ายเหมาะสม						
6.1.2 มีการป้องกันความชื้นเมล็ดกาแฟ/กาแฟกะลาเพิ่มขึ้นระหว่างขนส่ง						
7. สุขลักษณะส่วนบุคคล						
7.1 ผู้ปฏิบัติงานผ่านการอบรมการปฏิบัติที่ถูกต้องและถูกสุขลักษณะ						
7.2 ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้เกี่ยวกับสุขลักษณะที่เหมาะสม 7.3 ผู้ปฏิบัติงานมีการปฏิบัติตามสุขลักษณะที่เหมาะสม						
8. การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ เกี่ยวกับ						
8.1 การขนย้ายที่มาของปัจจัยการผลิต						
8.2 การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร						
8.3 การสำรวจศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด						
8.4 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว						
8.5 ข้อมูลผู้รับซื้อผลิตผล หรือแหล่งที่นำผลิตผลในแต่ละรุ่นไปจำหน่าย						

ตอนที่ 3 ปัญหาที่พบและการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้า

1. ปัญหาปัจจัยการผลิตกาแฟ

ปัญหา	การจัดการ
1.1 ขาดแคลนเงินทุนเพื่อการผลิต	
1.2 ขาดความรู้ทางเทคโนโลยีการผลิต	
1.3 ขาดเครื่องมืออุปกรณ์การผลิตทางการเกษตร	
1.4 ขาดแคลนแรงงานเพื่อการผลิต	
1.5 ประสบภัยธรรมชาติ	
1.6 อื่น ๆ ระบุ.....	

2. ปัญหาด้านการดูแลรักษา

ปัญหา	การจัดการ
2.1 การใช้ปุ๋ยที่มีราคาแพง	
2.2 แมลงศัตรูพืชระบาด	
2.3โรคกาแฟระบาด	
2.4 การใช้สารเคมีที่มีราคาแพง หาซื้อยาก	
2.5 ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อใช้ในสวนน้ำ /ขาดแคลนแหล่งน้ำในฤดูแล้ง และน้ำมีสิ่งเจือปน/สารพิษ	
2.6 ขาดความอุดมสมบูรณ์ของดิน	
2.7 ขาดแคลนแรงงานตัดแต่งกิ่งและองค์ความรู้	
2.8 อื่น ๆ ระบุ.....	

3. ปัญหาด้านการเก็บเกี่ยว

ปัญหา	การจัดการ
3.1 ขาดแคลนแรงงานด้านการเก็บเกี่ยว	
3.2 ขาดความรู้ด้านการเก็บเกี่ยว	
3.3 ขาดเครื่องมืออุปกรณ์ด้านการเก็บเกี่ยว	
3.4 อื่น ๆ ระบุ.....	

4. ปัญหาด้านการตลาด

ปัญหา	การจัดการ
4.1 แหล่งรับซื้อน้อย	
4.2 ถูกกดราคา	
4.3 อื่น ๆ ระบุ.....	

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ปัจจัยความสำเร็จการจัดการการผลิตกาแฟโรบัสต้าของสมาชิกแปลงใหญ่กาแฟ หมู่ 7 ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ชื่อ ผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....

ที่อยู่ปัจจุบัน .....หมู่ที่ .....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์ .....

วันและเวลาที่สัมภาษณ์ วัน.....ที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

ตำแหน่งในกลุ่มแปลงใหญ่ .....

ส่วนที่ 2 ข้อคำถามแบบสัมภาษณ์ ท่านคิดว่าอะไรคือปัจจัยความสำเร็จด้านการปลูกกาแฟโรบัสต้า

2.1 ปัจจัยภายในของกลุ่ม

1) ด้านผู้นำ

.....

.....

.....

.....

2) ด้านสมาชิก

.....

.....

.....

.....

3) ด้านการผลิต

.....

.....

.....

.....

4) ด้านกองทุนหมุนเวียน

.....

.....

.....

.....

5) ด้านการรวมกลุ่ม

.....

.....

.....

.....

6) อื่น ๆ (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

2.1 ปัจจัยภายนอกกลุ่ม

1) ด้านการส่งเสริมจากภาคีเครือข่าย

.....

.....

.....

.....

2) สภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม

.....

.....

.....

.....

3) ด้านระบบการตลาด

.....

.....

.....

.....

4) ด้านเทคโนโลยี

.....

.....

.....

.....

5) ด้านเศรษฐกิจของโลก

.....

.....

.....

.....

6) ด้านการสื่อสารและคมนาคม

.....

.....

.....

.....

7) ด้านอื่น (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นายสันติพงษ์ บริบูรณ์

วัน เดือน ปี เกิด 14 กุมภาพันธ์ 2534

สถานที่เกิด อำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย

ประวัติการศึกษา วท.บ.มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.2558

สถานที่ทำงาน สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง

ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ